UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK WUPPERTAL
BERGISCHE UNIVERSITÄT WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Linguarum Vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus Et Archæologicus

Hickes, George

Oxoniae, 1705

Caput vigesimum secundum [Fortsetzung]

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-1559

Visual Library

fig. II. exhibendum curare mei muneris esse existimo. Specimen hoc Domesdayanum sequuntur alia nonnulla, è quibus ob nitorem suum exemplaria quoque esse à me addenda æquum puto. Horum agmen ducit istud concilii *Winton.* quod extat codicis *Wigornienſis* folio 4. Dein sequitur specimen chartæ illius historicæ de sancto *Wulstano* episcopo, quam, auctore viro maximo *Gulielmo Hopkins* S. T. P. & eccleſiæ Cath. *Wigorn.* præbendario, in *Anglia* sua *Sacra* publicavit immortalis memoriæ *H. Whartonus.* Tertio specimen dandum etiam censemus ex elegantissima charta originali fundationis eccleſiæ *Norwicenſis*, quæ facta erat per *Herbertum* episcopum, Anno Dom. M.CI. regnante *Henrico* primo, qui chartam signavit & confirmavit. Hujus chartæ mihi copiam fecit cl. vir *Th. Tanner* A. M. coll. Omnium Animarum, quod Oxoniæ est, Sotius digniſſimus, & antiquæ literaturæ apud *Anglos* instaurator egregius. Quarto sequitur specimen chartæ *R. Æthelredi* de fundatione eccleſiæ *Eyneshamenſis*, prout descripta extat in vetusto registro cœnobii *Eyneshamenſis*, quod jam possidet Decanus, & cap. eccleſiæ Cath. Christi apud *Oxonienſes.* Hæc autem omnia ordine ponuntur fig. III. A. B. C. D. His alia succedunt ex cod. MS. consuto Coll. *Tr. Cant.* fig. IV, V. & è cod. pulcherrimo MS. homiliarum *Semi-Sax.* qui extat in bibl. *Lambethana*, fig. VI, VII. & VIII, Alphabetum codicis MS. *Semi-Sax.* bibl. *Cott.* Titus, D. 15. Literæ manûs, in quibus rhythmi, sive potius pseudorhythmi illi *Semi-Saxonici* codicis compacti, qui asservatur in bibl. Coll. *Trin. Cantabr.* ex quo nonnulla in hoc capite, & cap. XXIV, transcripsimus, istis cod. *Cott.* fig. VIII. expressis haud multum absimiles sunt, retentis adhuc *Saxonicis* p. ð. þ. ƿ. quæ in omnibus *Anglo-Normannicis*, *Gallicanâ* manu scriptis, usitata diu manserunt. In omnibus, inquam, *Anglo-Normannicis* usurpata diu fuerunt post *conquisitionem* ista elementa; sed in *Normannicis* nunquam occurrunt MSS, quod eorum sonum & potestatem *Gallica* lingua, ut jam nunc non agnoscit; ita nec in anteactis istis temporibus agnovit. p autem & uu vel w, ut antea tradidi, promiscue in *Anglo-Normannicis* post expugnatam à *Normannis Angliam* usurpata erant. Hujus exempla peti possunt ex cod. Coll. *Trin. Cantabr.* compacto supra citato, ubi in homilia de *Adventu* p. 1. Sic legitur: to ðai is cumen ðe holie tið þ me clepeþ aduent. þanked be ure louerd ihu cst ða haueþ isend. and hit lasteþ þre wuke fulle. ⁊ sum del more. sequitur autem paulo post: ðe oþer pas on þe hold laȝe. ⁊ ðe ðriddе pas on ðe nepe laȝe. Sic quoque, men þe þaren punede, pule ȝefare toȝenes him. t etiam & t in *Anglo-Normannicis* promiscue usurpantur, ut ex superiori exemplo patet. th etiam & þ vel ð pariter leguntur in istis MSS. & *Saxonicum* ⁊ quum ut in *Saxonicis* libb. excuditur, tum ut parum ab ista forma cum virgula transversa in aliam formam mutatur, (hoc modo * ⁊) in iis occurrit.

Hactenus de mutatione *Saxonicæ* manûs vel scripturæ, in *Gallicanam*; cujus postremum specimen ex archivis *Wellenſibus* ad me etiam ab iisdem præstantissimis viris missum habes fig. IX. & si iis opus esset, & per sumptus liceret, etiam ex aliis MSS. specimina pulcherrima dare facile esset. Apud me enim habeo *Ælfrici* grammaticæ *Latino-Saxonicæ* exemplar vetustum, quod mihi vir literarum omnium, & speciatim *Saxonicarum* peritissimus *Agenhoenſis* eccleſiæ in pago *Northamptonienſi* Rector digniſſimus, *Matth. Hutton* S. T. P. pro sua humanitate, præstantissimi viri, & ejusdem eccleſiæ patroni *Thomæ Cartwright* armigeri nomine, à quo id acceperat, accommodavit. In quo quidem codice, quum in margine, tum in linearum intercapedine, multa vocabula & *Latina* & *Normannica* manu *Gallicâ* nitide scripta cernuntur. Nam † *Ingulpho* teste, quem monasterio *Croylandenſi* præfecit *Normannus Conquæstor*, adeo exoleverat *Saxonica* manus, & neglecta plane viluerat, quod plurima chirographa *Saxonicâ* manu exarata, & ex chartaria desumpta junioribus tradi jusserit, ut ex iis ad legendum & scribendum *Saxonice* instructi, monasterii monumenta contra adversarios suos scirent allegare.

Ex iis autem, quæ in hoc capite dicta, & primi capitis tabella descripta sunt, constat ab *Ælfredi* temporibus, ex quibus *Saxonicam* manum in desuetudinem abiisse scribit *Ingulphus*, *Gallica* sive *Latina* elementa f. r. s. s. t. st. w. x. quibus addas q. g, quæ nonnunquam in *Semi-Saxonicis* & *Anglo-Normannicis* occurrunt, apud *Anglo-Saxones* recepta fuisse. imo *Italicum* ą, & ab eo factum a, & *Italicum* e cum majusculis R. S. post *Ælfredum* ab exteris reducem, è *Romano* in *Saxonicum* alphabetum irrepsisse conjicio; propterea quod elementa ea me observasse non me-

---

landeȝ. ne. ꝑuꝑꝑon hit iȝ ȝceame to tellanne. ac hit ne ꝑuhte him nan ȝceame to donne. an oxe. ne an cu. ne an ȝpȳn næȝ belȳȝon. ƿ næȝ ȝeȝett on hiȝ ȝeppite. ⁊ ealle ꝑa ȝeppita pæꝑon ȝebꝑoht to him ȝȳꝑꝑan :. Sic in anno M.LXXXVI. Þe ꝑixade oȝeꝑ Englæ land. ⁊ hit mid hiȝ ȝeaꝑȝipe ȝꝑa ꝑuꝑh-ȝmeade. ƿ næȝ an hid landeȝ innan Englæ land. ƿ he nyȝte hꝑa heo hæȝde. oððe hꝑæȝ heo ꝑuꝑꝑ pæȝ. ⁊ ȝiððan on hiȝ ȝeppit ȝeȝætt. Vide quoque *Ingulphi* hist. *Croyland.* edit. *Oxon.* p. 79, 80. ex his penes lectorem sit judicare, An *Gulielmus* I, conquæstor dictus, in victos *Anglos*, necne, jure victoris usus est. * Character is, quo ET *Latinum* & *Anglo-Saxonicum* AND significantur, jugatus est, atque originis, ut videatur, *Runicæ.* coalescentibus enim duabus *Runis* ᛁE, ᛏ T, nascitur illud ⁊. hoc est, quoad literas, ET; quoad sensum, AND. ipsa certe ligatura occurrit in *Runico* quodam monumento, ad *S. Brigidæ* fanum apud *Cumbrenſes* prostanti. adeo ut inter elementa composita, quæ *vefjur* & *ſlitrur* vocat *Wormius*, (lit. *Run.* cap. V.) illud ⁊ numerandum est. † Historiæ suæ paginâ 98.

mini in chartis ante id tempus ſcriptis, quales ſunt, charta lacera *Æthelredi Merciorum R.* circa A. D. DCXCII. Charta *Osheri* reguli *Huicciorum*, circa A. D. DCXCII. Charta *Ubtredi* reguli *Huicciorum*. A. D. DCCLXVII. Charta *Offæ R. Merciorum*, A. D. DCCLXXV. Charta *Cænwulfi R. Merciorum*, A. D. DCCCXVI. Quæ omnes in archivis eccleſiæ *Wigorn.* laceræ, exeſæ, aut hic illic obliteratæ, exceptâ chartâ *Offæ R. Merciorum*, quæ integra extat, etiamnum aſſervantur.

XIX. A mutatâ autem ſcribendi ratione, quâ ab *Anglo-Saxonica* puriori *Semi-Saxonica* & *Anglo-Normannica* ſe diſtinguunt, procedamus ad voces & phraſes obſervandas; imprimis ad notandas voces, quarum ingenti numero, tam Borealium, quam Auſtralium *Saxonum* ſermonem dialecti iſtæ & ante & poſt *Conquæſtum* corruperunt.

Harum tria genera ſunt. Nam aliæ ſunt *Gallo-Francicæ*, aliæ *Gallo-Latinæ*, aliæ denique *Danicæ*; quarum duo priora genera univerſa, vel tantum non univerſa, *Nortmanni*, qui vernaculum avitum ſuum dediſcentes, omnia fere *Gallice* loqui diu affectarant, ſecum in *Angliam* introduxerunt. De *Danicis* autem, quarum haud exigua copia apud *Nortmannos* non potuit non manere, non tam facile judicatu eſt, quænam ex iis ante, & quæ poſt *Conquæſtum*, quem ſcriptores noſtri vocant, in uſu eſſe cœperunt, exceptis forenſibus paucis, & aliis nonnullis, quæ in chartis & iſtiuſmodi monumentis *Nortmannicis* occurrunt. Incipiamus autem à *Gallo-Francicis*, quale eſt **grave**, *Francice* grab, *ſepulcrum*: ut in *Tatiani* harmonia *Francica*, cap. 220, quom tho Simon Petrus folgenti ino inti ingieng in thas grabe, *venit ergo Simon Petrus ſequens eum, & introivit in ſepulcrum.* Tho ingieng ther jungero thi ther er quam zi themo grabe, *tunc introivit & ille diſcipulus, qui venerat primus ad ſepulcrum.* *Saxonice* autem ſic vertuntur; pa-tohlice Simon Petpuf come æfteji him. ⁊ eode into ðæne byrgene. per byrgen etiam *Saxonice* redditur *ſepulcrum* vel *monumentum* in hiſtoria *Lazari* ſepulti & à mortuis reſuſcitati, *Joh.* XI. Hujuſmodi eſt **to roſt**, *aßare*, & **roſt-meat**, *caro aſſa.* nam *piſcis aſſi*, Luc. XXIV, 42, in *Tatiani* harmonia vertitur giroſtites fiſges; *Saxonice*, gebræddef fiſcef. Sic in *Ælfrici* heptateucho, *Exod.* XII, 8, 9. & *comedent carnem illam aßam igni*; & *ſed aſſum tantum igni*, reddunter, and eaton ealle ꝑ flæſc on fyre gebræddo; &, ac fyg hyt eall on fyre gebræddo. Hujuſmodi etiam eſt **cider**, *Gallice* du cidre, *vinum pomatium*, proculdubio à *Francico* cidari, *cicera*; ut in *Tatiani* harmonia; inti uuin noh cidari trinchit, *& vinum ciceramque non bibet.* nihil linguis univerſis communius eſt, quam vocum generalium in ſpecialem ſignificationem, uſu præſcribente, tranſitio. **Softe**, *lenis*, *facilis*, *mitis*, chron. *Sax. Gibſ.* M.LXXXVII. *Francice* ſamft, ſanft, *Kiliano* ſaft, ſaecht; unde *Francicum* unſamft, unſemft, unſenft, unſanft, *arduus*, *difficilis*. Ant, *&*, *Francice* enti. Wou, *Anglice* **how**, *Francice* wio, wiou. Wou ho ꝑoledon martirdom, in vita ſanctæ *Margaretæ*, *Normanno-Saxonice*, vel *Anglo-Normannice*, in MS. cod. conſuto coll. *Trin. Cantabr.* Meſſagers, ibid. *nuntii*, *Anglice* **meſſengers**, i. e. *menſagers*, vel forſan *mitſagers*, verbale à mitſagan, metſagan, medſagan. Aſe, aſa, nunc **as**, *ſicut*, *Francice* als. ib. **wune**, *gaudium*: ðe Norice hiré fedde wið well muchele wune, ibid. *Francice* wunna, winna, *gaudium.* de quo *Junius* in obſervationibus in *Willeramum* p. 51. Leuemon, *Anglice* **lemmon**, *concubina*, ibidem. ho ſcal be my leuemon, **ſhe ſhall be my lemmon.** &, meiðan mý leuemon you ſcal be. ibid. *leuemon* autem videtur componi ex *Francico* lief vel lif. *Tatian.* XIV. liob. *Sax.* leoꝼ, *dilectus*, *gratus*, *acceptus*, & mon, man, *homo.* vel ex leue, *amor*, & mon, man; nam in *Anglo-Normannicis* tam *amaſium*, quam *amaſiam* ſignificat. Snelle, *celeres*, *diligentes*, *agiles*, ibid. *Francice* ſnell, ſnello, *celer.* ꝥe ſergaunz weren ſnelle ant brotten hire ſon. *Angl.* **the ſervants were quick and ſoon brought her.** **To curſe, curſed**, *maledicere*, *execrari*, *maledictus*, *execratus.* Chron. *Sax. Gibſ.* In *Saxonicis* ſemper apýgan, apýrgeð. unde *Semi-Saxonicum* awarieð: awarieð worꝥe ꝥine godeſ, **curſed be thy gods**, vita *S. Margaretæ.* Barun, baron, *vir*, *maritus*, *homo*; *Francice bar*, *baro*; ut in evang. harmon. *Cotton.* ſive in *Francicum*, ſive in vetuſtiorem *Saxonicum* verſo, *Petrus* apoſtolus bis vocatur bar uurðiz gumo, vel bar uuûrðiz gumo; XXXV, & LV, *dignus ille vir Petrus.* Hic autem bar & gumo ſynonyma poetice junguntur in eadem oratione, ſecundum cap. XXIII, reg. XXIV. Inde adhuc termini apud nos *forenſes* baron & femme, *vir* & *uxor*; & *proceres* regni, qui, ut cum *Feudiſtis* loquar, *homines regis* ſunt, & regiæ majeſtati hominium vel homagium jurant, *Barones regis* & *regni* vocantur.

* Seỳntz voſ ke alez par mer, — *Vos qui per mare peregre proficiſcimini,*
De cet †barun oiez parler, — *Audite, dum loquar de hoc viro,*
Ke tant eſt par tut ſocurable, — *Qui ubique ſuccurrere poteſt,*
Eke en mer eſt tant aidable. — *Et qui per mare tantus eſt ad ſuppetias ferendas.*

Hæc ex antiquo carmine de vita *Sancti Nicolai*, de quo infra. Tenrepie, *cenſus*, chron. *Sax. Gibſ.* anno MCXXXVII. *Stephano* dominante. hi læiden gælder on ꝥe tuner æuꝥeu pile. ⁊ clepeden it tenrepie, *impoſuerunt tributa oppidis valde frequenter, & impoſitionem iſtam vocarunt* tenrepie. De hoc autem tenrepie ita pro modeſtia & candore ſuo doctiſſimus interpres, nondum in *Francicis* verſatus: *hujus vocis ſignificatio mihi plane incognita.* Vox enim *Franco-Theotiſca*

* Nunc *Seigneurs*. † Scilicet de *Sancto Nicolao*, è cujus vita *Gallice* conſcripta hæc hauriuntur.

eſt,

eſt, ex *Francico* tenſe vel tinſe, *tributum, cenſus*; & *rice*, quod quum *regem*, tum *regnum* ſignificat, compoſita. tenſerice autem in tenſeriȝe verſum, liqueſcente ȝ, mutatur facile in tenſerie, ut *Saxonicum* ðuþþice, ſcriptum ðuþþiȝe, facile tandem mutatum erat in noſtrum **Surrey**. vel forſan hybrida vox eſt, ex tenſe & *Gallico* rei, nunc roi, compoſita. & ſic *cenſum* vel tributum regis denotat. Quod vero *tenſe* ſignificationem *cenſûs* habet, conſtat ex harmonia evangg. *Cott.* xxxix, quamun into Kapharnaum, thar fundun ſia enna cuninȝeſ theȝan uulancan under tham uuerode. thiu ðymon Petruſe quat that hie uuaȝi ȝiſendid tharod, that hi thar ȝimanodi manno ȝihuilican thero hobid ſcatto, thia ſia te them hobe ſcoldun tinſi ȝeldan, *venerunt ad Capernaum, ubi invenerunt quendam miniſtrum Imperatoris inſolentem inter populum, qui dicebat ſe eſſe Cæſaris primarium & egregium miniſtrum: dein Simonem Petrum allocutus, dixit ſe eo miſſum eſſe, ut omnes homines moneret cenſûs capitis,* [didrachmatis,] *quem tributi nomine aulæ ſolvere deberent.* ðo thu that eriſt muȝi fiski fahan, ſo tiuh thu thena fan them fluode, te thi ant-klemmi im thiu kinni, thar maht thu undar them kaſton niman ȝuldina ſcattoſ that thu forȝeldan maht them manne te ȝimuodie minan endi thinan tinſeo ſo huilican ſo hie uſ toſuokit; *piſcem, quem primum capere poſſis, è mari extrahe; tum unco genas prehende, ubi inter fauces ſumes aureum nummum, quem homini pro meo & tuo tributo poſſis dare, quantumcunque ſit, quod à nobis requirat.* Sic xlvi, nu uui thi fraȝon ſculun riki theodon, huilik reht habit thie Keſur fan Rumu, thi im to te theſon Kuninȝe-herod tinſi ſuokit, *nunc à te percontari debemus rex patriæ, quodnam jus habet imperator Romanus, qui ſibi in hoc regno cenſum quærit.*

XX. A *Gallo-Francicis* autem tranſeamus ad *Gallo-Latinas* voces, quas in *Semi-Saxonicam Normannica* lingua intulit. id genus ſunt, quæ in chron. *Saxon. Gibſ.* leguntur, nomina menſium *Latina*, ut in anno mxiii, toforan þam monþe Auȝuſt. anno mxliv. on ðirum ilcum ȝeare forþferde Ælfrtan Abbot rce Auȝuſtine, non. Julii. mxiv, iii non. Febr. mxlii, ⁊ ða pæron Eaſtron on iii. non. Apr. mxlvii, on ðirum ȝeare forþferde Lodpine eorl on xvii. Kl. Mai. mlxi, on ðirum ȝeare forþferde Lodpine. b. æt rce Maſtine on vii idus Mȳ. mlxx. he þar ȝehadod iv kal. ſeptembr. m.c.vii. idus Ianuarii. mcxvii. on ðære nihte kl. Decembr. Huc referenda etiam ſunt feſtorum nomina *Latina*; ut parche vel parcha, chron. *Sax. Gibſ.* mxii. on ðone runnan eſen octabaſ parchæ. mxv. ða toforan Natiuitaſ rce Marie maſſan. mlxxvii. anre niht æſ Aſſumptio rce Marie. m.xcix. ⁊ Ormond birdop of Scarbȳrig innan Aduent forþferde. mcii, mcv, mcvi, *Natalis Domini*, quod *Saxonice* midpintres mæſſe-dæȝ, *Semi-Saxonice* cnihtes mæſſe vocatus erat. Natiuiteþ *Gallo-Latine* dicitur. Sic anno mcxviii, *feſtum Circumciſionis* & *baptiſmi Domini* vocatur theophanie; on ðiron ȝeare on ðære pucon Ðeophanie pæſ anes æfenes rpiþe micel lihtinȝ. mxxiii. ꝑ pæſ þes dæiȝes Annuntiatio ſ. Marie. mx. Ðis pæſ on ðam dæȝ prima aſcenſio Dmī. Alia etiam nomina *Latina*, & à *Latinis* formata occurrunt, quæ huc ſpectant: ut anno mxii, on rcs Paulus mynſtre. mxxiii, Æþelnoþ Aſceb. ſeneſe rce Ælfeȝes reliquiaſ to Cantpara byrig of Lundene. mlxx, ⁊ bebead þam birdopan ðe þæs cumene pæron be þar Aſceb. L. hæſe ða reſſire to * donde. mlxx, Concilium; ut toforan eallan þam Concilium ðe ðar ȝeȝadeneð par. Sic anno mcxix, re riðdan to rce Lucaſ mæſſan evanȝeliſta com into Fſance to Rædm. and ðæs heold Concilium. Anno autem mcxxv, *Concilium* emollitur in *Concilie*; ut and riðdan he heold his Concilie on Lundene. Sic autem à ȝe-mot & mot, quæ *Conventus* tam eccleſiaſticos, quam civiles apud *Anglo-Saxones* ſignificabant, *Normanno-Saxonice* ventum eſt ad *Concilium* & *Concilie*, nunc **Council**. Hujuſmodi etiam ſunt *capitulan*; ut, Aneſ daȝeſ re abbot eode into capitulan. ⁊ hi comon into capitulan, mlxxxiii. Chos, ut, þa ſpencirce men bræcen þone chos. ibid. Cnadan; ut rpa ꝑ blod com of þam peofode uppon þam ȝnadan, ibid. Clenecef, clene & clene-hadef man, m.lxxxv, mcxiii. Corona, de quo infra, nunc **crown**, mlxxxv. hes re cinȝ bæs his corona. Cœna domini mcvi. Mid proceſſion mciii. Cartelaſ. mlxix. Cartelmen, mlxxv, & Cartele. *ibid.* Candel, in Candelmæſſan, mxiv. Capelein; ut, þæſ cynges capelein, mcxiv. infra kinȝes hird clene, mcxxiii. Litania major, mcix. prior, mc.vii, mcxxiii. On octabaſ rce Iohannis euanȝeliſtæ, m.cxiv. Sepulchrum domini, mcxx. leȝat; ut, on þa ilca tyma com an leȝat of rome, mcxxiii. leȝat autem alibi *Saxonice* dicitur, randeſ man. Market: ut, at anne maſket, mcxxv. Canceleſ; ut, ða hpile ꝑ re Arcebirdop pæſ ut of lande ȝeaſ re cinȝ ðone birdop-rice of Baþe þes cpenes canceleſ Lobekneiþe pæſ ȝehaten, mcxxiii, mcxxxvii. Prioreſ, Canoniaſ, Æſce-decneſ, cellaſ, mcxxix. luſtice; ut, ⁊ na luſtice ne ded, *neque malos ſupplicio afficiebat*, mcxxxvii. Capited; ut, ⁊ heold micel Capited in the huſ, *& hoſpitio apud ſe omnes liberaliter excepit*, m.cxxxvii. Renteſ, ppiuiliȝeſ, plantede, miracleſ, *ibid.* Empeſie, cunteſſe; ut, ðeſ eſtes com þe kinȝes dohtes Henſies. ðe hæfde ben Empeſic on Alemaine. ⁊ nu pæſ Cunteſſe in Anȝou. ..... and ræhtleden pið þempeſice, *& fœdus fecerunt cum Imperatrice*, mcxl.

Hic autem duo notanda ſe offerunt, lector benevole; primo, morem non fuiſſe apud *Anglo-*

---

* *Semi-Saxonice* pro donne, vel doenne, ut ſupra in charta *Gullhialmi Conquæſtoris* rioſæn- de pro rioſenne. & infra, to demnde pro to demenne. Occurrunt alia ejuſmodi.

Saxones ante *conquæſtum*, magnatum & principum uxores virorum ſuorum titulis inſignire. Nam *regina* vocata erat [1] ðæꝛ cyninʒeꝛ cpen, *regis conjux*, & non cyningenna; & *imperatrix* vel *auguſta*, ðæꝛ caꝛeꝛeꝛ cpen, *imperatoris uxor*, & non ut ſupra emperic, vel empeꝛice. Uſu vero obtinente tranſiit tandem communis vox cpen, *uxorem* ſignificans, in ſpecialem ſignificationem ad denotandem *regis uxorem*, i. e. [2] *Reginam*. Quæ etiam emphatice vocari ſolebat, ꝛeo hlæfðiʒ, hlæfðiʒea, hlæfðia, *Semi-Saxonice* hlæfði, hlavði, nunc **lady**. *domina*. Sic in duabus chartis *Edithæ R.* quæ deſcriptæ extant in manu *Gallica*, in MS. eccleſ. Cath. *Wellenſis*, altera ſic incipit: Eðith ſeo hlavedi Eaðwarðes kinges lefe gret, *&c.* Altera autem ſic: Eaðgyð ſe hlavðiʒe gret Harold Erl min broðor. Quo nomine quoque *Procerum* omnium *conjuges* in ſcriptoribus non raro honorificantur. Verum la roÿne, nunc la reine, la ðucheꝛꝛe, la cunteꝛꝛe, nunc la counteſſe, la maꝛquiꝛe, la chanceliepe, & id genus omnia, à *Normannis* ſive *Gallis* in ſermonem noſtrum allata ſunt, qui novâ linguâ, novis moribus, novis inſtitutis & legibus labeſcentem prius auſtralem *Saxonicam*, ex *Semi-Saxonica* quam voco dialecto, in *Anglicanam* planè converterunt. ſecundo notandum eſt à vocabulis *Emperic* & Iuſtice, c apud *Anglo-Normannos* in *Gallo-Latinorum* fine ſonuiſſe ut s *Romanorum*. Unde forſan in *Runarum* alphabeto quod extat in bibliotheca *Cotton. Vitellius*, A. 12. tertium elementum, quod reſpondet *Latinorum* & *Anglo-Saxonum* c, deſignatur per *Cimbrorum* veterum ſigma ᛋ. ut in hæc tabella videre eſt:

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

ᚪ ᛒ ᚳ ᛞ ᛖ ᚠ ᚷ ᚻ ᛁ ᚴ ᛚ ᛗ ᚾ ᚩ ᛈ ᛩ ᚱ ᛋ ᛏ ᚢ ᛝ ᚣ ᛉ ᛎ.

ᚪ ᛒ ᚳ ᛞ ᛖ ᚠ ᚷ ᚻ ᛁ ᚴ ᛚ ᛗ ᚾ ᚩ ᛈ ᛩ ᚱ ᛋ ᛏ ᚢ ᛝ ᚣ ᛉ ᛎ.

ᚪ ᛒ ᚳ ᛞ ᛖ ᚠ ᚷ ᚻ ᛁ ᚴ ᛚ ᛗ ᚾ ᚩ ᛈ ᛩ ᚱ ᛋ ᛏ ᚢ ᛝ ᚣ ᛉ ᛎ.

ᚪ ᛒ ᚳ ᛞ ᛖ ᚠ ᚷ ᚻ ᛁ ᚴ ᛚ ᛗ ᚾ ᚩ ᛈ ᛩ ᚱ ᛋ ᛏ ᚢ ᛝ ᚣ ᛉ ᛎ.

ᛋ ᛝ ᚦ ᚪ

ſuperioribus addas paiꝛ, nunc **peace**, MCXXXV. ᵵpeꝛoꝛ, M.CXXXVII. cuꝛt, *Anglice* **court**, à *Latino cors*, *chors*, *cohors*. Norice, nunc **nurſe**, *nutrix*, & noriceſcep: ut enim *Franci* habent land, & landſcepi, *regio*, & iſtiuſmodi multa: ſic *Franco-Galli*, & ab iis Normanni norice, & noriceſcep. þe norice hire fedde ... aſa witte iꝛ noriceſcep; vita *S. Margaritæ*, *Normanno-Saxonice*, vel *Anglo-Normannice*, quæ extat in MS. cod. conſuto bibl. *Trin. Coll. Cantabr.* Sergaunz, nunc **ſergeantes**, *ſervientes*. ðe ſergaunz eden aſe he am bed, *Anglice* **the ſerjeants [ſervants] went as he bid them.** ðe ꝛergaunz deden ar ernde, **the ſerjeants did their errand.** ib. pine, pin, *pœna*, *dolor*, *tormentum*, *cruciatus*. pinan, *torquere*, piner, *tortor*, chron. *Sax. Gibſ.* MCXXXVII. & in vita *S. Margaretæ*:

Đo ſpec Olibrius. bi hire þet he ſtod
Meiðan † M. iſ ðiſ þine ʒod.

Conſiler, *conſiliarius*, Angleſ, *Angeli*, ioie, nunc **joy**, *gaudium*, ab antiquo *joco*, *jogo*. poutte, nunc **pity**, à *pietas*. ſtourbing, nunc **diſturbance**, *perturbatio*. vie, *vita*. ibid. en exemplum:

Here i mai tellen ou. wið wordes feire ant ſwete.
Đe vie of one meiðan. waſ hoten Maregrete.

deliuure, *Anglice* **deliver**. ibid. cum nonnullis aliis. Multa hujuſmodi erui etiam poſſunt è vetuſtis *Gallorum* monumentis, quale eſt carmen de vita *S. Nicolai*, *Gallicè*, vel *Gallo-Normannice*, quod etiam extat in præfato Manuſcriptorum *Coll. Trin.* theſauro, antiquorum cultoribus

---

[1] Ratio, propter quam *regis uxorem*, *reginam* appellari noluerunt *Anglo-Saxones*, traditur ab *Aſſerio Menevenſi*, in his verbis: *Æthelwulfus Juditham Caroli R. filiam, quam à patre ſuo acceperat, juxta ſe in regali ſolio ſine aliqua nobilium ſuorum controverſia, & odio uſque ad obitum vitæ ſuæ, contra perverſam illius gentis conſuetudinem, ſedere imperavit. Gens namque occidentalium Saxonum Reginam juxta Regem ſedere non patitur, nec etiam* REGINAM *appellari, ſed* REGIS CONJUGEM *permittit. Quam controverſiam, imo infamiam, de quadam pertinaci & malevola ejuſdem gentis Regina ortam fuiſſe majores illius terræ perhibent.* Orta autem eſt occaſio notandi uxores regum apud *Anglo-Saxones* iſta quaſi ignominiâ, ut pergit narrare *Aſſerius*, ab *Eadburga*, Offæ R. *Merciorum*, regina, quæ tyrannidem in proceres regni exercens eorum haud paucos conſilio, & regem ipſum caſu veneno extinxit. [2] Sic in charta fundationis eccleſiæ *Eyneshamenſis*, quæ nunc *Ædis Chriſti Oxon.* peculium eſt, ſubſcriptio *Ælfgifæ* poſt illas *Æthelredi R.* & clitonum, ſic ſcripta extat. EGO ÆLFGIFU REGINA SCIENS TESTIMONIUM ADHIBUI. * hæc duo elementa ſic exarata cernuntur in Alphabeto *Runico Arngrimi Jonæ*, *Crymogææ* capite tertio. † Maregrite. Sic enim vocatur *S. Margareta*. plurimi

plurimi faciendo. Ibi leguntur lai, *laici*, *Anglice* **laity**, **lay-men**; riche, richeſſe, nunc **riche**, **riches**; antiquite; empire; deſirer; conqueſt, *conquiſitum*, *acquiſitum*, *bona acquiſita*; Bachilerſ, nunc **bachelers**; bounte, **bounty**; poure, pouerte, **poor**, **poberty**; conſeil, **counſell**; plente, **plenty**; creatour; marier, **to marry**; cite, **city**; aſembler, **to aſſemble**; acorder, **to accord**; afflictioun; honour; ioie; charite; humilite; almeſ; eſcole, **ſchool**; marinarſ; paſſer, **to paſſe**; ſage; port; ewe, *aqua*, unde noſtrum **ewer**, gutturnium, aqualis. Sucurer, **to ſuccour**, à *ſuccurrere*; aide; meſere, **miſery**; pardoun, **pardon**; & *Latinæ* ſtirpis ſexcenta alia. In hoc MS. carmine, etiam leguntur, deuſ, nunc *dieu*; eleſ, nunc leſ; &, nunc *il*, *le*,; ia, nunc *je*; out, nunc *ait*; cum, nunc *comme*; auum, nunc *avons*; dirrum, nunc *dirons*; oum, nunc *on*, quod demonſtrat *on* non ab *Italico uno*, ſed ab antiquo *houm* vel *houme* derivandum eſſe, de quo tamen quaſi dubitavimus, cum decimum caput ſcriberemus, quem locum videas.

Souent ſe claiment cheitiff e laſ.	*Sæpe miſelli & laſſi clamantes,*
Souent dient ſein Nicolaſ.	*Sæpe dicebant, ſancte Nicolae,*
Sucurez nuſ ſein Nicholaſ ſire.	*Succurre nobis domine ſancte Nicolae,*
Si tel eſ cum *oum dire.	*Si, quem dicunt, is es.*
A taunt unſ houme lur aparutt.	*Tandem iis apparuit homo,*
Ke en la nef iuſte euſ ſe eſtutt.	*Qui in nave juxta eos ſtetit.*

A nobis autem minime prætereundum eſt *Latino-Gallicum* capta, *charta*, & per metonymiam materiæ, *Anglice* **charter**, *ſcriptum*, *diploma*, *chirographum*, (*Anglo-Saxonibus* ſemper ȝeppit) de quo hæc †*Ingulphi* lectu digna ſunt: *chirographorum confectionem Anglicanam, quæ anteà uſque ad Edwardi Regis tempora fidelium præſentium ſubſcriptionibus cum crucibus aliiſque ſacris ſignaculis firma fuerunt, Normanni condemnantes chartas vocabant, & chartarum firmitatem cum cerea impreſſione per uniuſcujuſque ſpeciale ſigillum, ſub intitulatione trium vel quatuor teſtium aſtantium, conficere ſolebant.* Legitur autem capta in evangelio *Nicodemi*, multis in locis: ut §. XX. hiȝ ða ꝛpa ðeah beþohton þ hiȝ him ꝛeoꝛon peꝛaꝛ ȝecupon. ðe Ioꝛeꝛeꝛ ꝛnýnð pæꝛon. ȝ him to ꝛendon. ȝ an capꝛan mið him. ꝛeo pæꝛ þuꝛ appiꝛten. ðib ꝛiȝ mið ðe Ioꝛeph. Sic XXIII. pe pýllaþ eac. ꝛýllaþ uꝛ eac ða capꝛan þ pe hiꝛ maȝon on appiꝛan þ þæꝛ pe ȝehýꝛðon. ȝ eac ȝeꝛapon:. Ða ealðnaꝛ þa. ȝ ða mæꝛꝛeppeoꝛꝛaꝛ heom capꝛan ꝛundon. ȝ eall þæꝛ þæꝛto ȝebynede. Kapinuꝛ and Leuctiuꝛ heom pæꝛon þa þa capꝛan onꝛonde heoꝛa æȝþeꝛ ane. Sic XXXIII. hiȝ up apiꝛon. ȝ ða capꝛan. þe hiȝ ȝeppýten hæꝛðon þam ealðꝛum aȝeaꝛon. Æque demonſtrat hæc vox capta, ac ſupra niht hand, pſeudo-evangelium iſtud *Saxonice* poſt [1] *conquæſtum* à nonnemine verſum fuiſſe, qui ex eorum numero erat, qui in literatura *Saxonica*, *Normanno* imperante, neglecta, perinde ac in *Latina* juvenes inſtructi *Saxonice* ſcripſerunt, quemadmodum docti *Græce* & *Latine* ſcribere jam ſciunt. Quinetiam ſententiam hanc noſtrum confirmat iſte Galliciſmus ejuſdem verſionis capitulo xxx. niht hand, nunc **right hand**, *dextera manus*, qui *Anglo-Saxonibus* nunquam non ꝛpýþꝛe hand: ȝ ꝛe hælend ða Adam be ðeꝛe niht hand ȝenam. ȝ hým to cpæþ. Hic etiam notandam ſe offert vox coꝛona, nunc **crown**. chron. *Sax. Gibſ.* 216. 35. on ðiꝛon ȝeaꝛe ne bæꝛ ꝛe cýnȝ Henꝛi hiꝛ coꝛonan to cniꝛteꝛ mæꝛꝛan ne to eaꝛtꝛon, ne to pentecoꝛtem, *hoc anno coronam ſuam non induit* (hoc eſt, comitia regni non convocavit) *rex Henricus*, *neque in natalibus*, *neque in paſcha*, *neque in pentecoſte*. Pagina autem 190. 6. *Saxonice* exprimitur per cýne-helm. ðnipa he bæꝛ hiꝛ cýnehelm ælc ȝeaꝛe. ꝛpa oꝛt ꝛpa he pæꝛ on enȝlande. on eaꝛtꝛon he hine bæꝛ on ꝼinceaꝛtꝛe. on pentecoꝛten on ꝼeꝛtmýnꝛtꝛe. on miðe-pintꝛe on Gleapeceaꝛtꝛe. *ter* [Gullhialmuꝛ I.] *geſtavit ſuam coronam ſingulis annis*, *quoties eſſet in Anglia*; *ad paſcha eam geſtavit Wintoniæ*, *ad pentecoſten Weſtmonaſterii*, *& ad natales Gloceſtriæ.*

XXI. In ſuperioribus, de vocibus *Gallo-Francicis*, & *Gallo-Latinis*. Jam ad *Danicas* procedamus, quæ, *Danis* & *Normannis* è *Dania* & *Norvegia* oriundis, *Angliæ* dominantibus, Auſtralem *Saxonicam* temerantes, paulo minus corruperunt, quam borealem dudum antea corruperat *Danorum* ſermo, qui primi *Northymbriam* expugnabant. Incipiamus autem ab iis, quas à *Normannis* introductas fuiſſe monumenta eorum oſtendunt. Id genus procul omni dubio ſunt ðnenȝeꝛ clacleꝛ & bꝛaue in charta *Ranulphi* qui ex *Gullhialmi*, *Rufi* dicti, capellano factus erat epiſcopus *Dunelmenſis*, anno M.XCIX. Chartam autem à doctiſſimo viro *Gullhialmo Nicolſono* eccleſiæ *Carleolenſis* Archidiacono ex eccleſiæ *Dunelmenſis* archivis deſcriptam & ad me miſſam cum verſione noſtra *Latina* hic infra appono.

R. biꝛceop ȝꝛeteþ pell alle hiꝛ þeineꝛ ȝ ðnenȝeꝛ oꝛ Ealonðꝛcine ȝ oꝛ Nohamꝛcine. ꝼite ȝe þ ice habbe ȝetýþeð ðte Cuhtbeꝛht þ lonð in [2] Elꝛeðene. ȝ all þ þæꝛ to belimpeþ clæne ȝ clacleꝛ. ȝ [3] Halipaꝛcꝛtelle. ic habbe ȝetýþeð ðte Cuhtbeꝛht hiꝛ aȝen into hiſ cýꝛce. ȝ hua ſua bꝛaueſ ðiſſeꝛ bꝛave. Cꝛiſt hine þiſſeꝛ liueſ hele ȝ heofne piceſ miꝛðe:.

---

* In libro autem MS. *fœmina* inſcripto, (de quo infra) ſcribitur *lom* i. e. *loum*, pro *le oum* vel *le houm*, cum articulo præpoſitivo, unde modernorum *lon*, quod tamen exoleſcere cœpit. † Edit. *Oxon.* p. 70. [1] Vide *Ingulphi* hiſtoriam, p. 98. [2] Hodie **Allerden**. [3] Halipaꝛcꝛtelle legendum.

*R. Epiſcopus omnibus ſuis miniſtris, & * militibus Lindisfarnenſis inſulæ, & pagi Norhamenſis ſalutem dicit: Scite me conceſſiſſe Sancto Cuthberhto terram Elredenſem cum omnibus ad eam ſpectantibus immunem & à lite quietam, ut & piſcariam* hali-pape-ſtelle *dictum. Hæc S. Cuthberhto, plane ut ſua, in uſum illius eccleſiæ conceſſi, & quiſquis has literas ſpoliaverit, Chriſtus eum quum ab hujus, tum à cœleſtis vitæ ſalute peſſundato.*

In hac verſione ᵭpenᵹer reddidi *militibus*, & eadem gaudere ſignificatione cenſeo, in hiſtoria familiæ de *Sharnburn*, quæ extat in *Reliquiis Spelmannianis*, à cl. *Gibſono*, *Oxoniæ* nuper editis. In hoc non vulgari, ut à *Spelmanno* vocatur, monumento, ſic ſcriptum legimus: *propter quod idem rex* (ſcil. *Gullhialmus conquæſtor*) *præcepit, ut omnes illi, qui ſic tenuerunt ſe in pace, in forma prædicta, quod ipſi retinerent omnes terras & dominationes ſuas, adeo integre & in pace, ut unquam habuerunt & tenuerunt, ante conquæſtum ſuum, & quod ipſi in poſterum vocarentur* DRENGES, i. e. ut ego puto, *milites*. à *Cimbrico* dreingr, *vir ſtrenuus, fortis*, & Synecdochice, *miles*. Sic in Edda *Iſlandorum*, mythol. XLII. Thor gieck vt vm Aſſgard ſem vngur dreingr, *Thorus ex Aſgardio profectus eſt in forma juvenis militis*. Sic in hiſtoria *Styrbiornonis Suecici*, quod extat in commentariis *Chriſtiani Wormii* ad *Aræ multiſcii* ſcedas: nu er dan markar drotten i dreingia lid geingenn, *nunc profectus eſt Daniæ rex ad militum copias*. Sic etiam in Olafs Saga:

Gaek attu inn, quad eckia, *Intro i, inquit vidua,*
Armur drengr. *Miſelle miles.*

Sic denique in Hervarar Saga, cap. v. p. 68. en þar voru ſuo goder dreingir, *& ibi erant ſtrenui milites*. & p. 69. eirn skal vid eirn oroſto heya hraustra dreingia nemur hugurbili, *alter robuſtorum militum contra alterum pugnabit, niſi animus fatiſcat.*.

Llacler. *Saxonice* ſacler, *quietum* verti. *Cimbrice* enim at klaga eſt *accuſare, conqueri*, & klagan, aklagan, klægamal, *accuſatio*; & g in k verſo, klaklauſt, *à carmine & damno immunis*.

Halipancſtelle, mendoſe eſſe ſcriptum pro Hali-pape-ſtelle, me pro humanitate & eruditione ſua ſingulari, *Th. Comber*, S. T. P. Decanus *Dunelmenſis*, quem conſului, docuit. decompoſitum autem eſt ex haliᵹ, quod *ſanctus, ta, tum*; & *Cimbrico* var, ſeu ver, in gen. varar, quod primùm *labium* vel *labrum*, deinde *oram portus*, ubi navigia appellunt, vel *crepidinem* quam aqua alluit, denotat; & *ſtelle*, quod etiamnum apud *Dunelmenſes*, *alveum*, ad quem fluxus maris accedit, ſignificat; unde ſecundario *piſcariam* ſignificat, quia iſtiuſmodi *alvei* loci ſunt ad piſcandum maxime commodi. Piſcaria autem ad cœnobium *Dunelmenſe* pertinens, quæ fuit ad ripas auſtrales fluvii Tweed, vocata fuit Halipape-ſtelle, i. e. *ſanctæ crepidinis piſcaria*; propterea quod ad eccleſiam ſpectaret. Verum Halipapeſtelle, & non Halipancſtelle ſcribendum eſſe teſtimonio ſuorum Archivorum probat vir doctiſſimus, in quibus exaratur Haliwereſtelle.

Braue etiam tranſtuli *literas*, à *Cimbrico* bref, quod *epiſtolam, literas, chartulam, diploma, tranſacti inſtumentum* ſignificat. Sic Bibl. *Iſland.* II. Cor. III, 3. Þier erut vort bref skrifad, *epiſtola noſtra vos eſtis ſcripta*. Sic I Cor. XVI, 3. hueria hellſt Þier kioſit met brefin, *quos per epiſtolam elegeritis*. A bref etiam venit verbum at briefa, *exſcribere, literas actis* vel *tabulis mandare*. Inde quoque noſtrum breif, quo nomine jam nunc *ſchedulas*, aut *literas principis* vocamus, quibus pecunias in pauperum ſublevamen colligendas mandat.

Hujus quoque claſſis eſt ſiþenðæ, *mare*, in ſupracitata charta *Gullhialmi* I. on lænd ȝ on ȝiþenðæ, *terrâ marique*. ȝiþenðæ vero barbare ſcribitur pro ȝiþenne; ut ðoenðe, pro ðoenne; & ȝiþenne idem eſt ac *Cimbricum* ſirenn, nomen III declinationis compoſitæ à ſimplici ſir, ſar, ſior, *mare*; Bibl. *Iſland.* Joh. VI, 18, enn ſiorenn tok at æſaſt upp af miklu vedre, *mare autem, vento flante, exurgebat*. verſu etiam 17. og ſtigu a skip, og komu yfer um ſiorenn, til Capernaum, *& cum aſcendiſſent navim venerunt trans mare in Capernaum*. Huc etiam, me judice, ſpectant vetera *Danica*, quæ in carmine de vita Sanctæ *Margaretæ*, *Normanno-Saxonice* vel *Anglo-Normannice* condito: ut may, mai, *Cimbrice* meij, mei, may, *virgo*; *Gothice* autem ΜΑΓΛΨ:

Ðe eitteþe was Maregrete, Criſteſ may of heuene.
Olibriuſ heitte þe mai ut of priſun don.

Felawe, *ſocius*, nunc dierum fellow, quod eſt *Cimbrice* ſelagi, ſiælegi, ſelaga, *ſocius, par, æqualis*:

Ir felawel þat hire biſeten. ful ȝerne hire behulðe.
He barſt a two peces. felawe nauete he nan.

To call, quod eſt à *Cimbrico* verbo at kalla, *vocare*; ut in hoc verſu, in vita Sanctæ *Margaretæ*:

Ðe heie King of heuene, to him wol ic calle.

O, quod eſt *Cimbrice* a, & i vel ȳ, *Cimbrice* autem i, *in*: ut, ho ſcal leuen o mine godeſ. &,

Aſe Ieſu Criſt waſ ymſelf ȳ þe † ſlem Iurðan.

---

* Epiſcopos, qui ab omni ſervitute ſeculari immunes erant, ante *conquæſtum*, *Gullhialmus* I. ſub ſervitute militari ſtatuit, inrotulans ſingulos epiſcopatus pro voluntate ſuâ quot milites ei & ſucceſſoribus ſuis, hoſtilitatis tempore, voluit à ſingulis exhiberi. *Matth. Paris.* Edit. *Londini* 1640. p. 7. † A *flumen* hæc vox derivatur; Italice autem eſt *fiume*.

Sic

Sic in chron. *Sax. Gibſ.* p. 239, 28. Ða pæꝛ copn þæne. ȝ ꝑlerc. ȝ ceꝛc. ȝ butene. ꝑop nan ne pæꝛ o ðe lanðe. Sic in *Pſeudo-Cædmone*, p. 20, 23, ðat hiꝛ o min mod ȝetþeoðe, *ut de eo in animo meo dubitarem. Normannos* quoque puto primos intuliſſe verbum dubban, *Cimbrice* at dubba, in phraſi iſta ðubban to ꝑiðene, *equitem creare* ſeu *conſtituere*; *Cimbrice* at dubba til riddara. ꝛe cynȝ ðubbaðe hiꝛ ꝛunu henric to ꝑiðene ðæþ, *ibi filium ſuum Rex* [*Gullhialmus Baſtardus*] *equitem creavit.* chron. *Sax. Gibſ.* An. MLXXXV. Sic in Orms Wilkina ſaga. pag. 45. Rikard dubbade Bering til riddara, *rex Beringum equitem creavit.* ibid. etiam p. 122. kongrin hann dubbar til riddara, *rex ipſum equitem creat.* Ek dubbade hann til riddara, *ego ipſum inter equites retuli.* Hinc dubbaðr riddare, *eques cataphractus.* Doctiſſimus *Olaus Verelius*, at dubba til riddara, *Suecice* vertit, ſla en til riddare, i. e. *percutere aliquem in equitem*, ſcilicet *percutiendo aliquem equitem creare.* at dubba enim primario ſignificat *cædere, verberare, percutere*; ac quod moris erat à gentibus *Scandicis*, ut opinor, profecti, juvenem juſtæ militiæ candidatum gladio cinctum manu percutiendo, vel gladio ſtricto feriendo * equitem creare, propterea creatio equitis per hoc verbum denotari contigit, poſt introitum *Normannorum.* Etenim ante id tempus apud *Anglo-Saxones* mos erat, non per *dubbationem* à rege, ſed per *conſecrationem*, militiam legitimam ambientem, *abſolutum* prius ab omnibus peccatis, quæ ei confitenda erant, & in eccleſia totam noctem vigiliis & orationibus intentum, craſtino die miſſam auditurum, gladiumque ſuper altare offerentem, tandemque ſacrorum in miſſa participem factum à ſacerdote, ſive is epiſcopus, ſive abbas, ſive monachus, vel quis alius è presbyteris eſſet, gladium collo ejus cum benedictione imponente, equitem, ut *Ingulphus* tradit, creari. Hunc autem conſecrandi militis modum *Normanni*, ut idem ſcribit, abominati ſunt, talem non militem legitimum exiſtimantes, ſed equitem ſocordem & degenerem.

XXII. Verum præter voces *Danicas*, quas *Normannos* è *Dania* & *Norvegia* oriundos, è *Neuſtria* in *Angliam* tranſtuliſſe conſtat, aliæ id genus ſunt, de quibus haud adeo certe definire poſſumus, an ante, vel poſt ingreſſum *Normannorum* in uſu apud auſtrales *Angliæ Saxones* eſſe cœperunt. Hujuſmodi ſunt ꝑꝛa, apud *Anglos* boreales adhuc, fra, *de, è, ex, ab, abs*: ut in diplomate iſto *Semi-Saxonice* per falſarium illum monachum *Petro-burgenſem* condito, chron. *Sax. Gibſ.* anno DCLVI. Fꝛa eꝛendic to ꝥ ꝛteoðe þe man cleopaþ ꝥeþeꝛmuþe. ȝ ꝛꝛa ꝥ piht pete. x mile lanȝ to ȝuȝȝeðic. ȝ ꝛꝛa to naȝȝepilh. and ꝑꝛa naȝȝepilh v mile to þe piht æ ðe ȝaþ to ælm. Sic in anno MCXL. and te cuen oꝛ ꝑꝛance. toðælðe ꝑꝛa ðe kinȝ. ȝ ꝛcæ com to þe iunȝe eapl þenꝛi.

Liþ, *Saxonice* ꝛcip, *navis*, & liþꝛ-man, *Saxonice* ꝛcippeꝛ, *nauta*, chron. *Sax. Gibſ.* p. 154. l. 27, 30. 160, 35. 161, 11. 166, 10.

Bunda, *Cimbrice* buande, contractè bonde, *qui ruri domum habet, ruſticus, colonus, villicus*; ut burgeis, *civis urbanus.* Hinc etiam *Semi-Saxonice* †huꝛbanda, *Cimbrice* husbonde, vel husbondi, *pater familias, herus.* chron. *Sax. Gibſ.* p. 162. 25, ða com an hiꝛ manna. ȝ polde pician æt aneꝛ bunðan huꝛe hiꝛ unþancer. ȝ ȝepunðode ðone huꝛbonðan. ȝ ꝛe huꝛbonda oꝛ ꝛloh ðone oþeꝛne. Verum quum vox bonda occurrat in *Canuti R.* II. 70, 74. & bonda & ðeȝen opponantur in tractatulo *de variis Caſibus*, probabile eſt & huꝛbanda ante *Normannicum* conquæſtum apud *Anglo-Saxones* jus civitatis obtinuiſſe.

Mal, *ſermo, loquela*; *Cimbrice* mæl, maal, mal, (*Alamannice* mahal) *ſermo*; & mæle, male, *loquor. Gothice* MΛΨΛϾΛN, & *Anglo-Saxonice* mæþlan, meþelan, maþelan, *ſermocinari, ſermonem habere*; mæþel, *ſermo.* chron. *Sax. Gibſ.* ðæꝛ bæꝛ Godꝛine Eorl up hiꝛ mal, *ibi concionem habuit Godwinus comes.* p. 168, 12.

** Snacca, *navis*; *Cimbrice* ſneckia, forſan *anguiforme genus navigii.* and he ꝑoꝛ to Scotlande mid XII ꝛnaccum, chron. *Sax. Gibſ.* 172. 15.

Sahtlan, *reconciliare*; ꝛahtnyꝛꝛe, *reconciliatio*; *Cimbrice* ſætt, ſaatt, at ſætta, & ſættaſt, *litem componere.* chron. *Sax. Gibſ.* 173, 24. Ða eoðen goðe men heom betꝛenen. ȝ ꝛahtloðen heom. ȝeaꝛ ða ðane kinȝ XL. marc ȝolðeꝛ to ꝛahtnyꝛꝛe. Sic 183. 41. heꝛ on ðiꝛum ȝeaꝛe puꝑðon ræhte Fꝛanca cynȝ. ȝ Pillelm Enȝla landeꝛ cynȝ.

Cꝛaꝛan, *Cimbrice* at freſia, *poſtulare, jure poſcere, peremptorie rogare*, nunc to crave, *petere.* chron. *Sax. Gibſ.* 175, 11. ða ða landꝑꝛanc cꝛaꝛeðe ꝛæꝛtnunȝe hiꝛ ȝeheꝛꝛumneꝛꝛe mið aþꝛꝛeþunȝe. & 177, 2. Ða aȝann ꝛe Anceb. L. atypian mið openum ȝeꝛceaðe. ðæt he mið pihte cꝛaꝛeðe ðaꝛ ða he cꝛaꝛeðe :.

Hæcce, hacelo, hæcla, hæcle, *pallium, chlamys, ependytis. Cimbrice* hekla. de quo ſic *Gudmundus Andreæ*, in lexico ſuo *Iſlandico*: Hakla, *palliolum breve, inde mons in Iſlandiâ nomen eſt ſortitus, eo quod perpetua fere nive ceu pallio ſit obtectus.* chron. *Sax, Gibſ.* 177, 42. ðæt pæꝛ þone hæcce, *nempe ependytis.* & 176, 33. nam ða be nihte eall ꝥ he mihte. þet pæꝛon cꝛiꝛteꝛ bec. ȝ maꝛꝛa hakeleꝛ, *noctu ſubduxit, quicquid poſſet, Chriſti nempe libros & caſulas.*

Stoꝛ, *Cimbrice* ſtor, vel ſtoor, ſtott, ſtoott, *magnus, ingens, grandis*; at ſtæra, *magnificare*; ſtærre, ſtæſtur, ſtærkar, *grandeſcit, majus fit, incrementum ſumit.* chron. *Sax. Gibſ.* p. 187. 37. ꝛꝑa ꝛtoꝛ ðunꝑinȝ ȝ læȝt pæꝛ. ꝛꝑa ꝥ hit acpealðe maniȝe men, *tam magnum fuit tonitru & fulgur, ut eorum impetu multi homines occiſi fuerint.*

---

* *Seld.* Titles of honour. part. II. LVI. †Nunc husband, *maritus.* ** N in M verſo, a ſmack.

Nıþınȝ, *homo nequam, nefarius, ſceleſtus*; *Cimbrice* at nida, *vitiare, depravare, convitiis lædere.* nidingr, *apoſtata, fædifragus, qui turpe & deteſtabile facinus perpetravit.* nidingſkapur, *ſcelus.* nidingſvig, *cædes turpiſſima, parricidium.* nidingsberk, *nefaria & infamia ſcelera.* Extat vox in un-nıþınȝ, chron. *Sax. Gibſ.* 195, 26. ȝ bæd þ ælc man þ pepe un-nıþınȝ ſceolde cuman to him, *& juſſit unumquemque, qui non eßet proditor* [deſertor, perfidus,] *ad ſe venire.*

Stıpaꝺ, *diſpenſator, œconomus, procurator*; *Cimbrice* ſtivardur. de quo ſic *Gudmundus Andreæ.* ſtivardur, *œconomus*: *à* ſtia, *operæ, quæ ſtando currendóve in agris & rure peraguntur,* & vardur *vel* vordur, *cuſtos, vigil, quaſi præfectus operis. unde vero Scotorum* stuart? *id ſcio in noſtris hiſtoriis frequens eſſe* ſtivardur, *pro præfectis operum.* Chron. *Sax. Gibſ.* 199, 23. ſe pæȝ ðæȝ eorlesȝtıvarð, *qui fuit comitis procurator.* ȝ ſȝıþe maneȝa oþ ðæȝ cyneȝes hıred. ſtıpaꝺaȝ. ȝ buꝺþenaȝ. ȝ bỳnlaȝ, *& quamplurimi ex aula, diſpenſatores, & promi, & victualium præfecti.* Ubi quoque buꝺþen, ex *Cimbrio* bur, *promptuarium, penuarium,* & þen, *miniſter*; & bỳnla, quaſi bỳnȝla, verbale à *Cimbrico* at byrga, *victualia ſuppeditare,* ut inter *Danica* cenſeantur, poſtulant.

Oꝺꝺeȝt, *Cimbrice* orusta, orrusta, oroſto, *pugna, prælium.* Supra eirn skal við eirn oroſto. chron. *Sax. Gibſ.* 204. 8. ðæþ beteah Eorȝþei Bainaꝺ Ȝillelm oþ Ou. ðæȝ cınȝeȝ mæȝ. ðæt he hæꝺe ȝebeon on þæȝ cınȝeȝ ȝrıcꝺome. ȝ hıt him on ȝeȝeaht. ȝ hine on oꝺꝺeȝte oþeȝcom, *ibi accuſavit Gosfrei Bainard Willelmum de Ou, fuiſſe in conjuratione contra regem, & cum eo pugnavit, eumque prælio ſuperavit.*

Ꝑȝıȝun nunc **priſon.** *Cimbrice* priſund, de quo ſic *Olaus Verelius* in indice ſuo linguæ veteris *Gothicæ*; priſund, Gautr ſaga, cap. 41. Olafs ſaga, cap. 229. vilkin ſaga, pag. 5. *carcer,* inde *Gall. priſon.*

Bỳȝtȝul, *valde deficiens*; *Cimbrice* breſtur, *defectus,* ab at breſta, *deficere, deeſſe.* chron. *Sax. Gibſ.* ðıs pæȝ ȝrıþe bỳȝtȝull ȝeaȝ on coȝne, *hic annus fuit frugibus valde deficiens.* p. 220, 25. Ðæȝnoð, *privatus*; *Cimbrice*; at Þuera, *deficere,* paſſive at Þverna, & at Þorna, *diminui, conſumi, privari*; inde particıpium Þornaꝺ, *diminutus, privatus.* chron. *Sax. Gibſ.* p. 222, 3. and he ðuȝ hıȝ Ancebıȝcoꝺꝺıceȝ ðæȝnoð, *adeoque Archiepiſcopatu privatus.*

Sþeın, *Cimbrice* ſveiun, ſveirn, *puer, ſervus, miniſter, adoleſcens.* chron. *Sax. Gibſ.* 232, 48. oc ȝe eorl peaȝþ ȝepunꝺoð at an ȝeȝeaht ȝnam an ȝrein, *& comes fuit vulneratus in prælio à quodam ſervo.* ubi quoque oc, *Cimbrice* og, ok, *&, atque, etiam.*

Fıȝȝt, nunc **firſt**, *primus, Cimbrice* fyrre, fyrſtur, *prior, primus.* fyrſt, *primum.* chron. *Sax. Gibſ.* ȝe ȝıȝȝte ȝaȝe, *prima expeditio.* & p. 238, 1. al ȝe ȝỳȝȝt Baldȝın ðe Reðueȝȝ. *omnium primus Baldwinus de Reduers.*

Hæȝneȝ, apud *Anglos* boreales **harnes**, *cerebrum.* Apud *skaldos* vel *skaldros*, veterum *Cimbrorum* poëtas, hiarne, *cranium, caput. Gothicè* ⊙ΛIKN. Me ðıde cnotted ȝtȝenȝeȝ abuten heȝe hæued. ȝ uuȝıþen to þ ıt ȝæde to þe hæȝneȝ, *illorum capita laqueo arcte ligarunt, & torſerunt adeo, ut cerebrum tactum eſſet.* chron. *Sax. Gibſ.* 239, 1.

Verum, ne ulterius, quam opporteat, in his progrediar; quàm numeroſa *Danicorum* cohors primum à *Danis*, dein à *Danorum* progenie, *Nortmannis*, in *Anglo-Saxonicam* linguam irrepſit, eamque ex ſimplici & meracâ in farraginem, quam *Normanno-Saxonicam* vel *Anglo-Normannicam* voco, convertit; diligens lector ex ſolis *Scandicis* & *Iſlandicis*, ſive in *Runis*, ſive in *Romanis* exaratis, maxime autem ex bibliis *Iſlandicis Gudbrandi Thorlakſonii*, *Holæ Iſlandorum*, anno Chriſti MDLXXXIV. impreſſis, ſcire poterit; utpote ex quibus non minus fere, quam ex *Saxonicis* monumentis, vernaculæ noſtræ origines petendæ ſunt, & ſine quibus quis *Anglicanæ* vel *Scoticanæ* linguæ etymologicum, aut gloſſarium ſcripturus, opus ſuum adeo non perficiet, ut ei certò par non eſſe poteſt.

XXIII. Quinetiam etſi voces, quas *Normanni è Neuſtria* ſua ad majores noſtros jam tùm *Semi-Saxonice* locutos detulerunt, ad tria genera reduxerimus; ſcilicet ad *Gallo-Francicas*, *Gallo-Latinas*, & *Danicas*: notandum tamen eſt haud paucas in *Anglo-Normannicis* occurrere, de quibus ſtatuere non poſſum, an *Danicæ* vel *Gallo-Francicæ*, an alîus forte originis ſint. hujuſmodi multæ occurrunt in *Ælfrici* Grammatica *Latino-Saxonica*, quam apud me habeo, *manu Gallica* ſive *Normannica*, ut ſupra memoravi, multis in locis interlineata: ut Pron, *Sax.* ðalc, *ſpinther.* Nuſcheber, *Sax.* mỳne, *monile.* Io * æſuanıȝ, *Sax.* ıc aðlıȝe, *fruſtror, langueo.* Io defrein, *Sax.* ıc hȝeoȝe, *ruo.* Io debut, *Sax.* ıc ȝceoȝe, *trudo.* Ic me † eſcrat, *Sax.* ıc clıȝȝıȝe, *ſcabo.* Io eſluuerch, *Sax.* ıc æȝlıðe, *labor.* Co, *utinam.* keinable, *Sax.* ȝetınȝe, *diſertus.* Hancha, *Anglice* haunche, *Sax.* hỳpe, *clunis.* Pulmeau de la jamba, *Sax.* lına, *pulpa.* Cheuilla, *Sax.* ancleop, *Angl.* ancle, *talus.* Cuſings ¹ meis, *Sax.* ȝıblınȝ, *conſanguineus.* Cıſel, *Sax.* ȝnæȝ-ȝæx, *ſcalpellum.* Baubecre, *Sax.* ȝtamuȝ, *balbus.* Chacius, *Sax.* ȝuȝeȝeðe, *lippus.* Mauaux, *Anglice* a mavis, *Sax.* ðȝoȝtle, *Anglice* etiam throstle, *merula.* Lneſil, *Sax.* haȝol, *grando.* Tuf,

---

* Vox forſan hybrida, ex *Latina* præpoſitione *ex*, & *Francico* uuan vel uuana, *deficiens*, unde uuanan, *minuere, deſcreſcere.* † Forſan à *Latino exrado*, ut in proxime ſequente linea *io eſrat, uello*, ab *exradico*.. ¹ *Semi-Saxonice* mai, *cognatus*; chron. *Sax. Gibſ.* p. 232, 8. and ȝe cınȝ het him ıætte. foȝþı he pæȝ hıȝ mai, *atque id ei rex conceſſit, quod erat ipſius cognatus.* mai autem à *Saxonico* meȝ. liqueſcente ȝ in ı, aut in ỳ. quod in multis vocibus fit, ut anteà notatum.

Sax.

Sax. [1]ſpolaþ, *æſtus*. Barahans, *Anglice* **barrennes**, *Sax.* unpæſtmbæſnyſſ, *ſterilitas*. Spec, *Sax.* ſına, *ficus*, avis quædam. Faucun, *Anglice* **falcon**, *Sax.* pealhaſuc, *Latino-barbarè falco*. Sincerelæ, *Sax.* ȝnæt, *cynips*, *culex*. Sardine, *Sax.* hæſnıȝ, *halec*. Aloſa, *Sax.* ſcealȝa, *rubellio*, piſcis. *ſereina, *Sax*, loppeſtſe, *locuſta*. Teiſſim, *Sax.* bꝛoc, *taxo* vel *melus*. Bul, *Sax.* byſc, *populus*, arbor. [2] Ære, *Sax.* ſlop, *Angl.* **floor**, *pavimentum*. Emit, *Sax.* ſculbophæȝl, *ſuperhumerale*. Maiſun, *Sax.* huſ, *Anglice* **houſe**, *domus*. Io rampiſ, *ſerpo*. Dameſca, *aper*. Morter, *Anglice* **morter**, *Sax.* anbpeoſc, *cementum*. Io be, *bio*. Io taſt, *palpo*. Io creſ, *crepo*. Io aiarun, *circundo*. Io ti, *nexo*, *Angl.* **to tye**. De cæteris autem facile dignoſcitur cujus ſint originis, & ad quamnum claſſem reducendæ ſunt: ut mauuais, *degener*, à *Lat. malus*. Ueire, *Sax.* ȝlæſ, *Anglice* **glaſſe**, *Latine vitrum*. Stel, *Anglice* **ſteel**, *chalybs*, *Cimbrice* ſtaal. Seruiſe, *obſequium*, *Latine ſervitium*. Uſurie *fœnus*, à *Lat. uſura*. Aliance, *pignus*, ab *alligo*. *Cubile*, oſtel, ab *hoſpitor*, *hoſpitium*; & alberge, *Francice* alaberga, i. e. *commune hoſpitium*. [3] Io aim, *ego amo*. [4] Cil aimet, *ille amat*. Cil autem ab *Italico* quello, *Latine*, *hic ille*. Cil aimerent, *amaverunt*. Par la imperatif met, *modo imperativo*. Par le tems preſent, *tempore præſenti*. Par la optatif met, *optativo modo*. La mei volentet, *utinam*: ut, la mei volentet ameraie io, *utinam amarem*. Par le preterit parfet, *præterito perfecto*. Par le preterit met perfet, *præterito imperfecto*. plus que parfet, *plus quam perfectum*. Ouſes, ouſſex, ouſt, ouſent, *utinam*; ut, ouſes tu amet, *utinam amaviſes*. ouſt icil amet, *utinam amaviſſet*. ouſſex vos amet, *utinam amaviſſetis*. ouſent icil ame, *utinam amaviſſent*. manifeſte omnia ſunt *Cimbricæ* originis, ut *Anglica* **wiſh**, **wiſhes**, **wiſheth**, *opto*, *optas*, *optat*, à *Cimbrico* verbo at oska, optare. Ceo auenge qui, *utinam*: ut, ceo auenge qui nos amaim, *utinam amemus*. Ceo auenȝe autem, *Latine* ſignificat, *hoc adveniat*. Par la conjunctif mot, *modo ſubjunctivo*. Cum io ama, *cum amem*. Cum tu amaes, *cum amares*. Par la non fimer meſura, *modo infinitivo*. aler amera ł eſtre alet amer, *amatum ire*, *vel amaturum eſſe*. eſtre ale amer, *amatum iri*. Par la infinitif mot, *infinitivo modo*. Gerundif, *gerundia*. Participiel, *participium*. Io ſu, *ſudo*. Io nag, *navigo*. Io uenc, *triumpho*, *Angl.* **vanquiſh**. Io criblæ, *cribro*. Io [5] appai, *ſedo*, *Angl.* **appeaſe**. In eſquat, *quaſſo*. Io [6] prec, *evangelizo*. Io cuual, *vexo*, à *Francico* cuuellan, *cruciare*. Io fri, *frico*. Io reſplends, *mico*. Io deſpli, *applico*. Io arif, *Angl.* **arrive**, *appello*. Io eſtois, *ſto*. Io enſemble ſtois, *conſto*. Ic [7] parmain, *perſto*. Io [8] beiſ, *oſculor*. Io blam, *criminor*, *Angl.* **blame**. Io ment, *adulor*, id eſt, *mentior*. Io vai, *vagor*, id eſt, *vado*. Io acheiſun, *cauſor*. Io enquir, *percunctor*. Io ſuſpet, ł io meſcrei, *ſuſpicor*. Io [9] eſtrang, *peregrinor*. Io peſc, *piſcor*. Io achet *negotior*. Io attempre, *moderor*. *Angl.* **temper**. Io enſein, *doceo*. nous enſeignums, *docemus*, i. e. *monſtro*, *monſtramus*, ex *in* & *ſignum*. Io ſui, *oſculor*, *ſuavio*. tu ſuiueſ, *ſuavias*. Io engendre, *gigno*. Io fremis, *fremo*. Io tiſ, *texo*, unde *Anglicum* **tiſſue**, *texturæ opus*. Io coil, *meto*, i. e. *colligo*. Io eſcruiſ, *ſtrepo*, *clamo*. Io nuriſ, *alo*. *Angl.* **nurriſh**, & **nurs**. Io repun, *occulo*, i. e. *repono*. Io [10] cant, *promo*. Surtreire, *demere*. Aurner, *comere*, *ornare*. Io carp, *carpo*. Io re, *rado*. Io ruu, *rodo*. Io enbat, *illido*. Io lecchiſ, *Angl.* **lick**, *lingo*. Teindre, *tingere*. Puindre, *pungere*. Peindre, *pingere*. Poter, *Angl.* **potter**, *figulus*. Io rechin, *ringo*. Io forfar, *delinquo*. Le mei volunte, *utinam*. Io oi, *audio*. oir, *audire*. Outance, *ambiguitas*. [11] demuſtre, *exhibere*, *demonſtrare*. Egælid, *Angl.* **eylid**, *palpebra*. Nuriceſ, *nutrix*. *Angl.* **a nurſe**. Vizdama, *primas*, i. e. *vicedominus*. Campiun, *Angl.* **champion**, *athleta*, *Francice* kempa & kempan, *miles*, *pugil*. Parlareſſa *procus*. Orfeure, *aurifex*. Tumbere, *Anglo-Sax.* & *Francice* tumber, à tumban *ſaltare*, *Angl.* **tumler**, *hiſtrio*. Bleſerre, *blæſus*, Glu, *Angl.* **glue**, *gluten*. Endebbla, *debilis*. Luiſ, *ſtrabo*. Renummet, *famoſus*. renume, *fama*, *Angl.* **renowned**, **renoun**. Cigiunna, *ciconia*. Scarbot, *ſcarabæus*. Delfinſ, *delfin*. Muluel, *mullus*. Raia, *raia*, piſcis. Martina, *martes*. Chiſemuſ, *Francice* ſilemus, *glis*, *gliris*. Ver, *aper*, i. e. *verres*. Leſarda, *Angl.* **lizard**, *lacerta*. [12] Coldre, *corylus*. Murer, *morus*. [13] Vix, *vites*. Stane, *Angl.* **ſtank**, *lacus*, nunc apud *Gallos*, etang, ab eſtang. Egue, *latex*, *aqua*. Lihtſtan, *laterna*. Pailla, *acus*, *eris*. i. e. *palea*. Pettrel, *antilena*, i. e. *pectorale*. Eſcumine, *profanus*. i. e. *excommunicatus*. Sarcu, *ſarcophagus*. Hæc autem *Franco-Gallorum* gratia. Quæ quidem maximis viris, *Menagio* & *Dufreſnio*, qui, vernaculæ ſuæ originibus ſcrutatis, etymologica ſcripſerunt, tam grata, ſi apud mortales jam nunc verſarentur, ſcio, quam quod gratiſſimum.

Præterea nonnulla *Normannica* leguntur in chron. *Sax. Gibſ.* quorum fontes me ignorare liberaliter fateor, eos poſthac forſan inventurus. Hujuſmodi ſunt on, one, *cum*. tꝛucobe, & tꝛucobon, à tꝛucan, *deficere*; [14] ꝛcæ, *Angl.* **the**, *illa*. [15] ꝛcatepan, *Angl.* **to ſcatter**, *diſſipare*, *diſpergere*, *profundere*. ꝛotlice, *ſtulte*, a ꝛot ſtultus, nunc apud *Anglos* & *Gallos* **ſot**. ȝ ꝛop he

---

[1] A ſpolþ, contracte à ſpolaþ, *Angl.* **ſoultry**, *calidus*. * Forſan quaſi ſe-reina, *capella marina*. [2] Forſan ab *Area*. [3] Nunc *je*. [4] Nunc *qu'il*. [5] Appaiſer, ex ad, & paiſ, *pax*. [6] A *præco*. [7] A *permaneo*. [8] A *baſium*. [9] Id eſt *exterraneus* ſum. [10] Cant autem à *condus*. unde noſtrum **decant**, *expromere*, de vaſe in vas promere, vel haurire. [11] Muſtre à monſtrare, idem, unde noſtrum **to muſter**, vel **to muſter a troop**, **a regiment**, **an army**, militum turmas, cohortes, exercitum luſtrare, recognoſcere, exhibere. [12] Id eſt *Corltre*. *Corylus*, arbor. [13] Id eſt *vits*. [14] Scribitur etiam *Anglo-Norm.* **ſche**. [15] Forſan derivanda eſt hæc vox à *Latina* præp. *ex* in *es* verſâ, & *Francico* gaderan, *colligere*, *congregare*. eſgater, eſcater, ſcater. iſtiuſmodi multa in ling. *Gallica*.

had ȝet hiꝛ tꝛeꝛoꝛ. ac he tobælde it ꝛ ꝛcatteꝛed ꝛotlice, *verum etsi adeptus esset ejus thesauros, eos tamen stulte & distribuit & dissipavit.* Tunnan nunc **to turne,** *vertere, convertere.* legitur etiam hæc vox frequenter in antiquis *Norman.* & *Anglo-Norman.* sic in vita *S. Nicolai, Gallo-Norman.*

Sein Nicholaſ ſen ua a taunt,
Li houmez remÿſt leez e joiaunt,
Ke turne ſu de pouertie,
E ſes ſiles de mauueſte.

Sic in vita *S. Margaritæ* eadem hæc vox non ſemel occurrit: bringeꝫ hire before me. ic tunne hiꝛ mod ful ſone. &, ——turnen e wolde ir mod.

Multa etiam, quæ diſquiſitionem noſtram pene ſuperant, legenda ſunt in tractatu quodam antiquo *Gallo-Anglico* [1] FOEMINA inſcripto. Qui quidem tractatus ultimus eſt in Manuſcriptorum ſylloge, quæ extant in libro conſuto coll. *Trin.* apud *Cantabrigienſes.* En nonnulla, quæ curioſo antiquorum indagatori lectu non moleſta fore ſpero, è capite primo, quod hunc titulum habet, *Caput primum docet rethorice loqui de aſſimilitudine beſtiarum*:

Primez ou ceruez ſont aſemble,
Un [2] herde donque eſt apelle.
Firſt when hartez beþ aſſembled,
An herde þanne hyit iſ appeled.

Dez grues enſy vn herde,
Et dez grinez ſanz h. erde.
Of cranes alſo an herde,
And of feldfares without h. [3] erde.

[4] Nye dez feſauntez, coueye dez perdryz,
Dame dez alowez, [5] eipe dez [6] berdyz.
A nye of feſauntes, a coueye of pardryȝ,
A dame of larkes, a eipe of ſhep.

[7] Soundre dez porks & eſtarnyz,
Deueye dez heronez, & pipe de oſeaux.
A ſondre of hogges and of ſtares,
A deueye of herone, a pipe of bryddys.

Greyle dez geleynez, [8] torbe dez cercieles,
Lure de faukonez & demezelez.
A Gryle of hennes, a turbe of teles,
A lure of faukones and damezeles.

Oſthele dit homme en batayle,
Fuſon dit homme de vif [9] amayle.
An hoſt ſeiþ a man in batayle,
Fuſon ſeiþ man of quyk beſtayle.

[10] Haraz dit homme dez poleynez
[11] Folie dit homme dez vileynez.
Haraȝ ſeyþ man of Coltys
Foleye ſeyþ man of cherlys.

[12] Summe du ble, ſumme du bienez,
[13] Mace dargent, fume dez fuez.
Summe of corn, ſumme of goud,
Mas of ſiluer fume of fier.

[14] Mut dez chiens vos dirrez,
Quant vint racchez [15] enſemble couptez.
A mut of houndes ye ſhall ſay,
When xx racchez ycoupled togedyr.

Un [16] leſe dez leurerz eſt nomme,
Quant tres en leſe ſount enſemble.
A leſe of grahoundes yſ ynamed.
When iii en leſe beþ togedere.

Et vn bras eſt dez leurers,
Quant deux en leſe ſount entiers.
And a bras of grahoundes ys,
When ii en leſe beþ togedere.

Brut dez barones doit homme nomer,
Frap des clerkes & droit deuer.
A brut of barones ſhall man name,
A frap of clerkes wit ryit [17] deuere.

Aray dit homme dez chivalers,
Route dit homme dez eſquiers.
Aray ſeyþ man of knyttys,
A Route ſeyþ man of ſquiers.

In capite jam citato, lector, tanquam in exemplari, multa *Northmannica* & *Anglo-Normannica* occurrunt, quorum parentelam, (ne ſcire, quæ neſcio, videar) plane ignoramus. Ratio autem propter quam aciem noſtram effugiunt quorundam vocabulorum id genus ortus, ea eſſe conſtat,

---

[1] In hujus libelli initio hæc leguntur: *liber iſte vocatur* FEMINA; *quia ſicut* FEMINA *docet infantem loqui maternam: ſic docet iſte liber juvenes rethorice loqui Gallicum prout inferius patebit.* [2] Heꝛd. *Angl.* herd, *grex.* [3] Eeꝛd, *Sax. habitaculum,* ab eaꝛdian, eaꝛdiȝan, *habitare.* [4] Nÿe, forſan à *nidus,* ut coueye à *conventus.* [5] Eipe. *Sax.* & *Francice* heap. *cætus, turma, grex.* [6] Nunc *brebis. berdyz* autem à *vervex.* [7] Sonder, *Francice, grex.* [8] *Latine* turba, unde per metatheſin *Italicum* troppo, *Gallicum* trop, & troupe. [9] A Latino *animal.* [10] Videtur accerſendum à *Sax.* vel *Francico* heꝛde, heaꝛde, in plurali heꝛdaꝛ, *cætus, legio.* Engla heꝛdaꝛ, *angelorum legio.* [11] Nunc apud *Gallos* foule *multitudo, Francice* (ut par eſt credere à ꝼIAN) felo, ꝼeala, ꝼela, *multus, multum.* [12] Vide *Car.* du *Freſne.* [13] *Latine* maſſa. [14] *Sax. Francice,* mot, ȝemot, *conventus.* [15] Adſcribitur hæc nota in margine cod. MS. DEUX ET DEUX. [16] *Collectio.* verbale eſt à *Francico* liſan, *Sax.* leſan, *Goth.* ᚳISᚳN, *colligere.* [17] Nunc *devoir.*

conſtat, quod aliunde veniunt, quam ex trinis, quos ſupra memini, fontibus; vel quod ſi ex eorum aliquo veniant, adeo tamen curſu mutantur, ut non facile, quod exinde profluxerint, poſſum diſcernere.

Prioris generis eſſe cenſeo iſtud pyppe, [1] *bellum*, in FOEMINA [2] werre, *Gallo-Normannice* guerre, gerre, gere, *Latino-barbare* guerra, werra. Apud *Anglos* jam nunc war vel warre; quod è *Celticâ* proſapia oriundum exiſtimo, quia ut neque *Latinæ*, neque *Danicæ* originis eſt; ita neque *Francicæ* eſſe, ut credam, faciunt iſta verba in *Caroli* capitulis tit. 24. cap. 15. *Rixas, & diſſentiones, ſeu ſeditiones, quas vulgus* werras *nominat, commovere.* Sic vox barbycan, propugnaculum ante-murale, quam *Galli* ab *Italis*, & academici *Cruſcani* ab *Arabibus* accerſendam putant, *Normanni* ad nos deduxerunt, ut in iſtis FOEMINÆ:

Homme fiche ſon baner en terre,	A man ſtrikyþ hys banner in grounde,
Pur le *barbycan* defendeir.	For the barbycan to defende.

poſterioris autem generis ſunt quiſton, kiſton, nunc apud nos kitchin, *culina, coquina, Normannice* quiſton, quiton, à cuire, *coquere*, quod ſic formatur, cuir, cuis, cuiſt, unde verbale quiſton, pro quo jam cuiſine. FOEMINA:

Ale a quiſton one tout-hauet,	Go to the quiſton wyþ þynn fleſhhok,
Et eſtriez le hagys du poſnet.	And drawe þ out the hagys of the poſnet.

Inter hujuſmodi etiam recenſendum eſt *Norman.* cheſtun, (dein cheſcun, vel chaſcun, nunc chacun) ab *Italico* queſto uno vel queſtuno, quod à *Latinis* HIC ISTE, *unus, unuſquiſque, quilibet.* FOEMINA.

Cheſtun de eux & cheſtune,	Eury of hem he and ſche,
Solonque qui ſa nature done.	After þat har nature yeueth.

Hæc pro modulo inſtituti noſtri. quamvis argumenti dignitas his non contenta, per genium, per amorem in antiquas linguas noſtrum, denique per copiam verborum, quæ è re eccleſiaſtica, forenſi, feciali, militari, veſtiaria, venatoria, culinari, fabrili, herbaria, piſcatoria, & fere omne genus artibus, in *Dano-Saxonicam* borealium, & auſtralium *Anglorum Semi-Saxonicam Normannica* invexit, ſimul & *Saxonicorum* loco ſubſtituit, ne hic ſiſtemus, orans & obteſtans, nos tantum non ſuis precibus expugnat.

XXIV. Hactenus de vocibus, quibus auſtralium *Saxonum* ſermonem *Dani*, & *Danorum* poſteri *Normanni* corruperunt, & in alium quaſi convertere. Jam ordo requirit, ut ad phraſes notandas procedamus, quas aut novas intulerunt, aut rarius & ſpecialius antea uſurpatas nimium affectantes fere ſemper, utendo communes fecerunt.

Prioris generis ſunt ꝼapan oꝼ ðyꝼꝼe live, pro, ꝼoꝼþꝼapan, *mori.* ðiꝼ ðæi, pro, ꝺoꝺæȝ, *bodie.* Hi ponꝺon vel pæꝼon aꝼꝛhte, vel aꝼeꝼeꝺe, pro, hi onꝺꝛæꝺon, *timuerunt.* Beꝼan pitneꝼꝼe, vel pitneꝼꝼe to beꝼenne, pro, cyþan ȝeꝼitneꝼꝼe, beon to ȝeꝼitneꝼꝼe, *teſtari, eſſe teſtis.* Maxime autem imperſonalis ille loquendi modus per ME, quod factum videtur per aphæreſin, * à *Saxonico* men, vel per apocopen truncatum à *Gallico* HOMME vel HOUME: ut chron. *Sax. Gibſ.* na ȝoꝺ ne ꝺiꝺe me ꝼoꝛ hiꝛ ꝼaule ðanoꝼ, *cujus animæ nihil boni eo factum erat.* Me henȝeꝺ up bi ðe ꝼet, *pedibus ſuſpenſi erant.* And ꝼahtlaꝺe ꝼua þ me ꝼculꝺe leten ut þe kinȝ oꝼ ꝑꝑiꝼun ꝼoꝛ þe eoꝛle, *ea conditione pacem fecerunt, ut liberatus eſſet carcere rex pro comite.* And me læt hiꝛe ꝺun one niht oꝼ ðe tuꝛ miꝺ ꝑapeꝼ, *& demiſſa erat noctu è turri per funes.* Sic in vita S. *Margaretæ*: þo ho com wiꝺoute þe toune þer me ir ſculꝺe ſclo, *cum extra urbem ad locum veniret, ubi occidenda eſſet.* Sic etiam in FOEMINA:

Owne jangle, ſars jaroyle,	Goos jangleth, gander grulleþ,
Mez il ad garoyle, & jaroyle.	But me haþ garoyle and jaroyle.
Yl y ad flour ðe ſwortye,	We haþ flour of the rode,
Ge as lez enlez fait grant aie.	Dat to eyen doþ gret helþ.
Il y ad meſſier & meiſſeir,	We haþ meſſier and meiſſeir,
Entenduz en diuers maner.	Underſtande in divers maner.

Poſterioris autem generis ſunt; primo, in quibus uſurpatur præpoſitio oꝼ cum ablativo caſu, pro genitivo poſſeſſivè poſito: ut, an oꝼ heom, pro an heoꝛa, *unus ex illis*; an oꝼ eoꝛ, pro

---

[1] Chron. *Sax. Gibſ.* p. 220, 33. þæꝛ cyngeꝛ ꝑyꝑꝑe oꝼ Fꝛance, *bellum à rege Franciæ ſuſceptum.*

[2] Quant le faukoun volant by quere, Mez deuant vne ville en gere. — Whanne þe faukonn fleynge hyr ſecheþ But afore a town in werre. FOEMINA.

* Huic conjecturæ favet apprimè quod infra in vita S. *Margaritæ*, ꝼepme ſcribatur pro ꝼepmen.

an eoper, *unus è vobis*. bircop of nore-cærtre, cyng of rcotlande, pro norecertrer bircop, rcotlanderr cing. plane ut lubea cyning, *Matth.* 2, 2. Irpahela cyning, XXVII, 42. ruþ-dælef cpen, *Matth.* XII. 42. manegpa deoda radef, *Gen.* XVII.

Secundo, in quibus præpositio mid, ut *Cimbrorum* med, accusativo jungitur: ut mid land ⁊ mid hurer, *cum terris & mansionibus*. Mid jurre ringre, *cum vestris digitis*. & innumera alia.

Tertio, in quibus tempora verborum formantur per participium & verbum substantivum, more *Cimbrico*: ut de rpa manig ungelimp pær rorþbringende, *qui tot infortunia peperit*. chron. *Sax. Gibs.* 188, 46. Hujusmodi locutiones maxime leguntur in evangelio *Nicodemi Saxonice* verso. In hoc evangelio, quod supra probavi post *conquisitionem*, ut *Matth. Paris.* loquitur, *Anglo-Saxonice* translatum fuisse, interpres, qui in schola monasterii cujusdam, *Saxonicam* perinde ac *Latinam*, didicisse videtur, nunquam fere non utitur hoc loquendi more; qui apud *Cimbros* in communi usu erat: ut, re pynel da rpa dide. ⁊ micelum orrte pær rorþ ypnende. ⁊ done hælende gemetende. ⁊ hine geeaþmedende, *ita fecit cursor, & multa cum festinatione excurrens, Jesu obviam venit, eumque adoravit.*

Quarto, huc reducendæ sunt phrases, in quibus *Anglo-Saxonicæ* voces usurpantur ad exprimendas consuetudines *Normannicas*: sic professio illa fidei & obsequii, quam quis, ut cliens, vel vassallus domino suo feudali præstare apud *Normannos* solebat, *homage*, & *Latino*-barbare *homagium* & *hominium* dicta, *Normanno-Saxonice* per MAN & MAN BEON & MAN WEORTHAN denotatur: ut chron. *Sax. Gibs.* 181, 27. and re cyng Melcolm com. ⁊ gripade pip done cyng Pillelm. ⁊ girlar realde. ⁊ hir MAN pær. Rex etiam [*Scotiæ*] *Melcolmus* accedens pacem iniit cum rege *Gulielmo*, & obsidibus datis, ei *cliens*, *vassallus* vel *homo* factus est. Sic juramentum fidelitatis, quo clientes domino suo feudali ratione feudorum, quæ tenebant, stricti erant, vocatur *Saxonice* HOLD-AÞ: ut, chron. *Sax. Gibs.* 187, 10. dyddan he rende abutan. rpa þ he com to lam-mærran to deanbyrig. ⁊ dær him coman to hir pitan. ⁊ ealle da landpittende men. de ahter pæron orer eall England. ⁊ ealle hi bugon to him. ⁊ pæron hir menn. and him hold-aþar rporon. þ hi poldon ongean ealle oþre menn him holde beon, *postea sic itinera disposuit, ut in festo primitiarum ad Searbyrig profectus sit, ubi ad eum venerunt ejus proceres, & quotquot per totam Angliam melioris notæ essent, feoda tenentes, & omnes illi se submittentes facti sunt ejus* HOMINES, *ac ei fidelitatis juramenta præstiterunt, se contra omnes alios ei fidos futuros.* Fieri etiam *alterius cliens* vel *homo*, *Saxonice* dicitur man-pæden don: ut chron. *Sax. Gibs.* 218, 44 he dide þat ealle da * hearoð-men on Norpmandig dydon man-pæden ⁊ hold-aþar hir runu Pillelm, *coegit omnes summos viros Normanniæ homagii solemnem professionem facere, & juramenta fidelitatis præstare filio suo Willelmo.* Huc etiam spectat phrasis bæpan cynehelme, vel bæpan coponam, de qua supra in reg. XX.

Quinto, huc phrases spectant, in quibus modus infinitivus, ablato N finali, in vocale terminantur: ut hpanen ir me dir þ minef dpihtnef modr rcolde to me cume. *Sax.* to me cumen, vel cuman. evang. *Hatt. Luc.* cap. I. Sic, *Marc.* II, 45, bye, pro bion, byon, beon, vel bien. rpa þ he ne mihte openlice on da ceartre gan. ac bye ut on perten rtopen. *Sax.* ac beon ut on pertum rtopum:.

XXV. In superioribus, ut australium *Saxonum* sermo primo *Danorum*, dein *Normannorum* linguis, moribus & institutis, quoad scripturam, voces & phrases mutatus, & innovatus est; atque tandem in dialectos *Semi-Saxonicam*, & dein *Normanno-Saxonicam*, quam *Anglo-Normannicam* etiam voco, conversus est, ostendi. Jam igitur demonstrandum restat, quantum ab indole sua iis etiam immutatus est quoad syntaxin, cujus omnia præcepta, quæ purus servavit, adeo corruptus neglexit & contemsit, ut quum trium, quas vocant Grammatici, concordantiarum regulas, tum regimen præpositionum, tum denique duorum substantivorum diversæ significationis concurrentium, & verborum transitivorum accusativum exigentium, constructionem barbarus factus amandavit.

Regulam etiam de verbis acquisitivis, quæ in omnibus linguis dativum adsciscunt, adspernit jam in *Semi-Saxonicum*, & *Normanno-Saxonicum* conversus *Anglo-Saxonicus* sermo. En autem exempla promiscuè posita, quibus hæc demonstrantur! and he ett of da orrpungе-hlaxer. pro orrpungе-hlaxum, evang. *Hatt. Saxonice*, ⁊ he ætt þa orrpungе hlaxar. evang. impress. *Marc.* II, 26. hyo hym on rcype benedon for dære manigeo, evang. *Hatt. Saxonice*, hi him on rcype benodon for dære menigum. evang. impress. *Marc.* III, 26. Evang. *Hatt.* hu maig Sathanar Sathana utadrixen. *Saxonice*, hu mæg Satanar Satanan ut-adrixan. *v.* 23. Evang. *Hatt.* ealle rynne rende manne beapne forgexene. *Saxonice*, ealle rynna rynd manna beapnum forgixene, *v.* 28. Evang. *Hatt.* he fædepan heoptan to heopa beapnan gecynne. and ungeleaxulle to pihtpire gleaurcipe. *Saxonice*, he fædepa heoptan to hyra beapnum gecynne. ⁊ ungeleaxulle to pihtpirpa gleaurcipe. *Luc.* I, 17. Evang. *Hatt.* rpa he rprræc to upe fædepen. *Saxonice*, rpa he rprræc to upum fædepum, *Luc.* I, 55. Evang. *Hatt.* da on dam

---

* Occurrit alibi hæc vox in chron. *Sax.* ut, 209, 20, And þa rona dær after punden þa heoroð-men her on lande pider-præden togeaner dam cynge, *& statim post hæc facti erant viri summi hostes regis.* Sed vox pro consuetudine *Normann.* melius reddatur *in capite tenentes.*

ehtoþe

ehtoþe taiȝe hẏo comon þ chẏlð to embrcniden. ȝ nemden hine hiſ fæðeſ name Zachariαn. *Saxonice*, ða on þam ehteoþan dæȝe hiȝ comon þ cẏlð ẏmbrniþan. and nemdon hine hiſ fæðeſ naman Zachariαn, *v.* 59. evang. *Hatt.* ðra he rþræc þurh hiſ halȝene piteȝene muþ. *Saxonice*, rþa he rþræc ðurh hiſ haleȝna piteȝena muþ. *v.* 55. evang. *Hatt.* ðæt pe buton eẏȝe oſ ure ꝑeondon handen aleſde hym ðeoþian on haliȝneſſe beſoþen him eallen ure daȝen. ȝ ðu cnapa ȝæſt. ȝ beoſt þaſ heaȝeſte piteȝa ȝenemneð. *Sax.* ðæt pe butan eȝe oſ ure ꝑeonda handa alẏſeð him þeoþian on haliȝneſſe beſoþan hẏm eallum uþum dagum. And ðu cnapa biſt ðæſ hehſtan piteȝa ȝenemneð. *v.* 74, 75, 76. evang. *Hatt.* Iacob ȝeſtþẏnede Ioſeph Mariе pep. *Sax.* Iacob ȝeſtþẏnde Ioſeph Mariαn pep. *Matth.* I, 16. evang. *Hatt.* hẏo þæſ ȝemet on innoþe hæbbende oſ þam halȝe ȝaſte. *Sax.* oſ ðam halȝan ȝaſte. *v.* 18. evang. *Hatt.* ða ȝeȝaðeneðe Neþoðeſ ealle ealðneſ ðaſe raceſðæſ. *Sax.* ða ȝeȝaðeþoðe Neþoðeſ ealle ealðnaſ ðæra raceſða. *Matth.* II, 4. evang. *Hatt.* ðurh Ieſemie ðanne piteȝa. *Sax.* ðurh Nieſemiam ðone piteȝan. *v.* 7. evang. *Hatt.* ðurh ẏria ðanne piteȝa. *Sax.* ðurh Eſaiam ðone piteȝan. *Matth.* III, 3. evang. *Hatt.* on unaðpærcenðlice ꝑẏne. *Sax.* on unaðpærcenðlicum ꝑẏne, *v.* 12. evang. *Hatt.* he ȝeſeah tpeȝen oþþe ȝebroþþum Iacobum Zebedei. ȝ Iohannem hiſ broðreſ. *Sax.* he ȝeſeh tpeȝen oþþe ȝebroþþu. Iacobum Zebedei. and Iohannem hiſ broþur. *Matth.* IV, 21. evang. *Hatt.* to hiſ aȝene he com. *Sax.* to hiſ aȝenum he com. *Joh.* I, 11. Be al hiſ ȝepiten pæð, chron. *Sax. Gibſ.* p. 34, 17. *Sax.* be ealna hiſ ȝepitena pæðe. And ꝑeotte ða ðæi hponne man rceolde þ mẏnſtpe ȝehaleȝon. ða man halȝode ꝑeo mẏnſtpe. ða pæſ ꝑeo cẏniȝ ðæp. p. 35, 10, 11. *Sax.* halȝode þ mẏnſtpe. ꝑe cẏniȝ. Sic, cpæð luðdop rteſne. *Sax.* cpæþ luðdre rteſne. Sic, ic ȝiſ ðone Abbod, and ða munecaſ. *Sax.* ðam Abbode and ðam munecum. Sic, þ pætep penneþ to ꝑeo ꝑoſerþpecone Norþburh. *Sax.* to ðam ꝑoſerþpecenan Norþburh. Sic, butan to ða munecan ane. *Sax.* butan to ðam munecan anum. Sic, on ure ðrihtneſ halſe. *Sax.* on user ðrihtner healſe. Sic, leidon ða ȝodeſ cuþſ. ȝ ealna halȝane cuþſ. ȝ al chriſtene ꝑolceſ. *Sax.* ȝ læȝdon ȝodeſ apẏriȝednerre. ȝ ealna halȝena apẏriȝednerre. ȝ ealleſ chriſteneſ ꝑolceſ. Sic, ða rende ꝑeo kẏniȝ to ꝑeo papa. *Sax.* ða rend re cẏniȝ to ðam papan. Sic, munec oſ ðe relue mẏnſtre. *Sax.* ðæſ reluer mẏnſtreſ muneca i munec oſ ðam reluon mẏnſtre. Hæc & ſexcenta iſtiuſmodi ex fictitia ea charta *Semi-Saxonica*, quam falſarius ille monachus *Petroburgenſis* nobis obtrudit in chron. *Sax. Gibſ.* ad annum DCLVI. Ejuſdem furfuris eſt & iſta charta in anno DCLXXV, ut & iſta, anno DCCCCLXIII. Quas omnes mentitus in ſui temporis *Semi-Anglicana* conſcripſit miſellus falſificator, à *Normannis* tamen non explorandus, qui immane quantum ab *Anglo-Saxonica* illa *Semi-Saxonica* ſive quoad ſcribendi rationem, ſive quoad voces phraſeſque, ſive denique quoad ſyntaxin differret, tantum *Gallice* & *Latine* gnari nullo modo ſcire potuerunt.

Ejuſdem quoq; naturæ facile etiam ex ſtylo ſuo *Semi-Anglico* eſſe dignoſcitur *Ægelredi* regis charta in archivis bibliothecæ coll. *D. Johannis* baptiſtæ apud *Oxonienſis*, qua, ſi falſario monacho credendum eſt, eccleſiæ *Dorobernenſi* donavit terras ſuas, *viz.* SANDWICH & ÆSTREE in uſum monachorum.

IL Ægelneþ ðurh Godeſ ȝeue ȝe ealna Einȝlalandeſ ane kinȝ. ȝ ealna ðeſe ẏlande. ðe ðæſto beliȝȝat. ꝑoſ mine raule aliſendneſſe. ȝean chriſteſ chriſican inne Lhantpaſebeſi landaſ on mine ȝeſihte. þ iſ to pitenne Sandpich ȝ Æſtre. to ðeſe moncken biȝleue in ðe rilue minſtre ȝode reſuiende. ꝑom alle poſlðliche ðeuðome ȝ kinȝeſ ȝeue. piþute briȝȝe ȝ caſtelpurke. And ȝif æniȝ iſ ðæt ȝeſilnat oþþe to bnekenne oþþe to ȝeſlitende mið toþundene modiȝneſſe ðaſ uſe ȝeſeſtnunȝe. pite he hine rilſne amanſumoð ꝑam ȝode. ȝ ꝑam eallen hiſ halȝen mið ða ꝑoſepoſpenen inne domeſ ðeie a chriſteſ rpinſtre hanð ȝeloȝeð undeſſanȝ ðone dome oſ ꝑoſðembneſſe mið ðam ðeoſle and hiſ ænglea. butan he toſoran ðam ðeaþe mið puſþe beſeuſinȝe ȝebete þ he unſihtpiſliche ꝑoſȝilde. Ðeoſ landboc þeſ ȝeſſniten on ðan neoȝan unðneð ȝeaſe ȝ neoȝan ȝ reoſentiȝ ꝑam uneſ lauoðeſ Helende cnirteſ akennednerre: Sic autem *Latine* ſe habet:

DCCCC

Ego Egelredus rex, gratia dei, totius Britanniæ monarcha, pro ſalute animæ meæ, concedo eccleſiæ Chriſti in Dorobernia terras juris mei, ſc. Sandwich & Eſtre, ad opus monachorum, in eadem eccleſia Deo ſervientium, liberas ab omni ſeculari ſervitio, pontium & caſtrorum conſtructione. Quiſquis hanc meam largifluam munificentiam violare præſumpſerit, eam cum reprobris in die judicii à ſiniſtris Chriſti collocatus accipiat ſententiam dampnationis cum diabolo & angelis ſuis.

Quamvis autem in anteriorum temporum annalibus, quæ poſteriorum dialectis ſcripta reperiuntur, ſuorum auctorum fraudes facilè eſſe apparent; ex altera tamen parte, non adeo conſtat, ut ſpuria ſemper & fictitia rejicienda eſſe ea, quæ in poſteriorum temporum monumentis, priorum idiomatis ſcripta, extant. Nam in omnibus fere corruptæ eloquentiæ temporibus, ali-

qui emicuere egregii viri, qui si non pure & proprie, saltem tamen non tam prave & barbare scripserunt, quam æquales sui: ut, *Gothis* in *Italiâ* regnantibus, apud *Romanos Boëthius*; & sub *Normannis* dominis, qui ex *Latino* in *Saxonicum* convertit evangelium *Nicodemi*. Etenim exceptis temporum verborum circumscriptionibus *Danicis*, quibus nimium indulget iste interpres, & uno atque altero vocabulo, quo utitur, *Normannico*, omnia proprie adeo pureque transtulit, ac si *Ælfredo* regnante scripsisset, eumque habuisset præceptorem.

Sed ut eo, unde digressi sumus revertamur, innumera alia occurrunt * in chron. *Sax. Gibs.* quæ, etsi in characteribus *Saxonicis* scripta, *Saxonicæ* tamen orationis partium structuram, qua veterum probatissimi *Anglo-Saxonum*, tum in scribendo, tum in loquendo usi sunt, penitus subvertunt, ad *Anglicanum* sermonem propius accedentia. Casus enim pro casu; genus pro genere, & numerus pro numero in iis ponuntur: ut p. 173, 5, on his dæg ƿæs ealle blisse. ⁊ ealle gode on burh. ⁊ he ƿas leof eall folc, sƿa ꝥ se cyng geaf sancte Peter. ⁊ him ꝥ abbotrice on byrtune. ⁊ se of couentre. ꝥ se eorl leofric. ðe ƿæs his eam. ær hæfde macod. ⁊ se of crulande. ⁊ se of ðorneie. Sic 176, 27, se cyng hæfde gyfen ꝥ Abbotrice an frencisce Abbot. *Sax.* to anum freneiscum Abbote. Sic 37, to ðone Abbod Turolde. *Sax.* to ðam. Sic 44, forbærnden ealle ða munece huses. *Sax.* ealle þæra muneca husas. Sic p. 177, clumbon upp to þe halge rode. *Sax.* to ðam halgan rode. Of ure drihtnes heafod. *Sax.* of ures drihtnes heafode :- Sƿa nan man ne mæi oþer tellan. *Sax.* ne mæg oþrum tellan :- Mid ealle ða forensprecena gersume. *Sax.* mid eallum ðam foresprecenan gersuman :- Ƿæs ðone hæcce. *Sax.* se hæcce :- Sic 185, 26, ðreo ðær ƿæron ofslagene to deaþe. *Sax.* ðry. Sic 195, 20, Rogeres eorles þreo sunan. 214, 1, 2, ƿiþutan ðam eorle. ⁊ feaƿa oþre. *Sax.* ⁊ feaƿum oþrum. 189, 12, 13, se sceaƿƿa deaþ ---- seo hine genam. *Sax.* se hine genam. 225, 38, from se biscop. 230, 19, from þone biscop. *Sax.* fram ðam biscope :- Sic 227, 30, of þa oðre, & 229, 35, of þone pape. *Sax.* of þam oþrum. of þam pape :- 230, 5, þe cƿen. *Sax.* seo cƿen. 234, 28, geaf ðone Abbot. *Sax.* ðam Abbote. 235, 16, ða foresprecon biscopes. *Sax.* ða foresprecenan biscopas :- MCXXIV, on ðis geare. *Sax.* on ðison ł þisum geare :- 242, 7, ðe kinges broþar. nunc, **the kings brother.** *Sax.* autem, ðæs cyninges broþor. 30, ꝥ nouþer sculde besuiken oþer, *Anglice*, **that neither shoulde betray the other.** *Sax.* vero, ꝥ nægþer oþerne sceolde besuican. 241, 3, in ðe mynstre. nunc, **in the minster.** *Sax.* in ðam mynstre.

XXVI. Traditis tandem, deo adjuvante, iis, quæ opus essent ad monstrandum quibus quasi gradibus australium *Saxonum* sermo, indies in deterius ruens, primo in *Semi-Saxonicam* ut vocant, dein in *Normanno-Saxonicam*, sive *Anglo-Normannicam* linguam mutatus est; jam nescio quo impellente genio percitus urgeor, ut è vetustis utriusque dialecti monumentis nonnulla expromam, in quibus se exerceat studiosus lector, & quæ per regulas à nobis in superioribus datas examinet, & exploret. Incipiam igitur à charta *Eadvardi Confessoris* dicti, quam extracta forte capsula ductile in bibliotheca *Cottoniana*, cum altera *Gullhialmi*, quam supra exhibui, *conquæstoris*, inter alias repperi, & quæ præmisso signo crucis sic scripta legitur.

✠ EAdƿeard kyng gret Rodberd biscop. ⁊ Osgodclapa. ⁊ Ulf sciregereuan. ⁊ ealle mine ðeignes. ⁊ mine holdan freond. on Middelsexan. freondlice. ic kyþe eoƿ ꝥ ic ƿille ⁊ ꝥ ic ann ꝥ Sancte Peter. ⁊ ða gebroþra on Ƿestmynstre to heora [1] bileouen ꝥ land æt Cealchylle. ⁊ ealle ðare ðinga. ðe þærto mid rihte geburaþ. mid lande. ⁊ mid [2] loge. mid ƿude. ⁊ mid felde. mid mede. ⁊ mid [3] læse. mid [4] mæste. ⁊ mid [5] æuesan. ⁊ mid eallum

---

* Quod vero idioma *Saxonicum* in ea parte, quæ vitas tradit *Hardicnuti* ac *Edwardi* confessoris, haud parum immutari incipit, ac rejectis vocalibus, syllabis item quibusdam, ad nostrum efferrendi modum paulatim vergere, id etiam pro nobis facit. Iis enim temporibus revera mutari cœpisse testem habemus *Edwardi* confessoris numisma, in quo Regis istius nomen EDWARD exaratur; cum tamen nominis origo & antiqua scriptio EADWEARD postulent. ejusdem numismatis pars adversa, in qua LEFWINE scriptum conspicitur, pro Leofƿine, idem testatur. Res gestæ *Wilhelmi conquæstoris* describuntur stylo à præcedentibus longe diverso, & ad sermonem nostri temporis multo propius accedente. Idioma in plerisque *Gallicum*; in scribendo brevitas concisa, sive *Gallica*; *Gallica* etiam vocabula paulatim subrepunt. [1] *Sax.* big-leofan, *convictum*, *cibum*, *annonas*. [2] *Aqua Cimbrice* ᛚᚢᚴᚱ, vel ᛚᚴᚱ, *laugr*, *lágr*, *Dano-Saxonice* lago. Inde **at lauga**, *lavare*. **laug**, *lavatio*, vide in cap. XXI, lago. [3] *Sax.* læsƿe. [4] Per metathesin à *Gothico* MATS, *esca*, *cibus*, unde mæstan, gemæstian, *saginare*, & verbale mæste ad ea denotanda, quibus aluntur & saginantur porci sylvestres, ut nuces, glandes, castaneæ, juglandes, baccæ, mora rubi, & id genus fructus arborei. [5] *Cimbrice* **avext**, **avoxtr**, *fructus*. verbale ab **at vaxa**, *crescere*, *augeri*, in præt. **vox**, vel **ox**, & præfixa intendende **a**. *Saxonice* autem ƿeaxan, *crescere*, *augeri*, *Francice* uahsen, uuassen, unde forsan cum præfixo a in æ verso, æuesa, *fructus*. verum potius à *Cimbrico* **auext** accersendum est.

ðingum.

ðingum. ꝥua ꝥull. ⁊ ꝥpa ꝥoꝛþ. ꝥpa ðuꝛꝛtan min huꝛkaꝛll hit ꝥuꝛmeꝛt oꝛ me heolð. and into ðæꝛe halgan ꝥtoppe geaꝛ. And ic ðæꝛ ꝥullice geuþe. ⁊ ic an heom eoꝛt ealꝛꝥa þ hẏ habben þæꝛ oꝛeꝛ ꝥaca ⁊ ꝥocna. toll ⁊ team. inꝛangene ðeoꝛ. ⁊ ꝥlemene ꝥẏnmþe. and ealle oþꝛe geꝛihtu on eallum ðingum ðe ðaꝛ upp aꝛꝥꝛingaþ. and æac ꝥpilce to ðeoꝛum lande mið ꝥullan ꝥpeodome ic ann þ ðꝛiðde tꝛeoꝛ. ⁊ þ ðꝛiðde ı ꝥpun oꝛ æueꝛan ðæꝛ neꝛtan puðeꝛ ðe liþ to kẏngeꝛbẏꝛ̄g. ꝛe iꝛ gemæne. ꝥpa he on ælðum timum gelægð pæꝛ. ⁊ ꝥoꝛ ðan ic nelle nateꝛhpoꝛ geþaꝛian. þ æni man æꝛbꝛiðe oððe geutige an ækeꝛ landeꝛ oꝛ puðe oððe oꝛ ꝥelðe. ðe he hæꝛ ðẏðeꝛ inn geẓẏꝛan. oððe þ ðæꝛ æni man ænine onꝛtẏnge hæbbe on æmingum ðingum. oððe on ænige timan. butan ꝛe Abbod ⁊ þa gebꝛoþꝛa to þæꝛ mẏnꝛtꝛeꝛ neoðe. And ic pille. ⁊ fæꝛtlice bebeoðe be ꝥulne pite. þ þeoꝛ mundbẏꝛdneꝛꝛe beo ꝛtꝛang ⁊ ꝛtaþelfæꝛt into ðæꝛe halgan ꝛtope a on ece eꝛꝛe. Amen.

*Ego Eadwardus Rex Rodberdo Epiſcopo, & Oſgodclapæ, & Ulfo vicecomiti, & omnibus meis Thanis, & fidelibus amicis, in Middelſexia, benevole ſalutem dico. Vobis notum facio me velle, & conſentire, ut Sanctus Petrus & fratres Weſtmonaſterienſes in eorum convictum habeant prædium iſtud, quod eſt in Cealchylle, omniáque jure ad illud pertinentia, cum terra, & cum aqua, cum ſylva & cum agro, cum prato & cum paſcuo, cum porcorum eſca & cum fructibus & cum omnibus emolumentis, tam plenè & liberè, quam præfectus meus palatinus Thurſtanus ea primo ex me tenuit, & ſacro dein loco donavit. Quod quidem donum ego plane corroboro, iis iterum etiam concedens, ut inſuper habeant * privilegium tenendi curiam ad cauſas cognoſcendas, & dirimendas lites inter vaſſallos & colonos ſuos ortas, cum poteſtate tranſgreſſores & calumniæ reos mulctis afficiendi, eaſque levandi. porro etiam ut ibi habeant in vendendis & emendis mercibus à [2] tolneto immunitatem; cum [3] privilegio habendi totam ſuorum ſervorum propaginem; poteſtatem etiam [4] fures in terra ſua cum*

---

[1] Id eſt ſuum M in N verſo, & p pro u poſito. ſuum autem alias ſaum, *Latino-barbare* ſauma, *Saxonice* ꝥeam, *Gallice* & *Teutonice* ſomme, *Germanice* ſom, *Belgice* ſoom, *onus* vel *ſarcina jumentaria*, quantum jumentum vel equus ferre poteſt. Inde apud *Gallos*, ſommier olim ſaumier, ab antiquo *Gallico*, ſaume, *equus clitellarius*, vel *ſarcinarius*. * Ita reddo SACA, & SOCNA, ſak enim ubique in vetuſtis legibus *Danicis* & *Scandicis cauſam, actionem, litem, culpam* ſignificat, & ſakadr, *reus*. ſokn etiam in LL. paſſim deſignat I. *actionem* vel *conventionem judicialem*. II. etiam *rei judicatæ* vel *mulctæ exactionem*. Inde ſoknar, *executor litis*, & konungs ſaknar; biſcops ſoknar, *executor litium regis* & *epiſcopi*; & ſoknarmen, *mulctarum exactores*. SACA aliter RICA dicitur ſupra in charta, qua *Edwardus*, confeſſor dictus, *Windeſoram* & *Stane*, nunc Stanes, abbati & monachis *Weſtmonaſt*. donat. RICA autem *Cimbrice* rici, *ditionem, juriſdictionem, poteſtatem* denotat, & junctum cum SOCNA, *juriſdictionem forenſem* non poteſt non denotare. SACA, igitur, ut ejus ſynonymum RICA, *juriſdictionem*, ſive *poteſtatem tenendi curiam* denotat. contrariè autem gloſſographi noſtri forenſes allucinati fere omnes, SACA pro SOCNA, vel SAC pro SOC invicem confundentes ſumunt. Sic gloſſator ille, (qui terminos hos in charta MS. concordiæ, arbitro *Joanne* epiſcopo *Lincolnienſi*, factæ inter abbatem & cœnobium *Ouſneyenſe* ex una parte, & ex altera majorem & communitatem civitatis *Oxon.* explicare voluit) SAC ut SOC, & SOC ut SAC errore mutuo interpretatur in iis, quæ ſequuntur. SOK, *hoc eſt, ſecta de hominibus in curia veſtra ſecundum conſuetudinem regni*. SAC, *hoc eſt, placitum, & emenda de tranſgreſſionibus hominum in curia veſtra*. SAC *etiam* forfeyt. Quæ verba excuſa etiam leguntur in libro cui titulus LES TERMES DE LA LEY, qui altera editione prodiit *Londini*, 1685. [2] Ita quoque gloſſator modo memoratus, in verbis huc ſpectantibus: TOLL. *hoc eſt, quòd vos & homines veſtri de toto homagio veſtro ſitis quieti in omnibus mercatis de Tolneto, de rebus venditis & emtis.* [3] Ita etiam gloſſator iſte in ſuis *Barbaro-Latinis*. TEM, *hoc eſt, quod habeatis totam generationem villanorum, cum eorum ſectis & catallis, ubicunque in Anglia fuerint, inventis, except. quod aliquis nativus, quietus per unum annum & diem in aliqua villa privilegiata manſerit.* [4] Ad eundem ſenſum gloſſator. INFANGHTEEF, *hoc eſt, quod latrones capti in dominio veſtro vel feodo veſtro de latrociniis convicti in curia veſtra indicentur*. Quibus addit, DANGELD, *hoc eſt, quietus eſſe de quadam conſuetudine, quæ currit aliquo tempore, quam quidem levaverunt in Anglia Dani*. Vel ſic, *eſt* TALLAGIUM *datum quondam Danis* I. III D. *de qualibet bovata terræ*. Charta prædictæ *concordiæ*, ex qua hæc citare placuit, extat in MS. cod. inſcripto the Regiſter of Duſney, qui in florentiſſimæ Ædis Chriſti *Oxon.* archivis adſervatur. Tempus autem ſcriptæ chartæ ſubſignatum eſt in his verbis: yeven at London the xxii day of february the yere of the reign of our Soverein Lord the king Edward the third ſens the Conqueſt that is to ſey of Engelond Cynquant primer, and de Fraunce trente octiſme.

re furtiva deprehenſos in jus vocandi & puniendi, cum privilegio fugitivos ſuſcipiendi, & omnia alia jura, quæ omnimodo exinde oritura ſunt; præterea quoque una cum hoc prædio liberrime dono tertiam quamque arborem, & tertiam quamque ſarcinam jumentariam fructuum, qui naſcuntur in ſylva proxime ad kyngesbyrig ſita, quæ, ſicut antiquis temporibus lege cautum erat, eſt communis. Quamobrem omnino nolo permittere, ut quis ſive ex ſylva, ſive ex agro, quæ is Thurſtanus illi loco dedit, unum jugerum auferat, vel excludat, vel ut quis jus habeat eo proficiſcendi ad ſumendam rem ullam, vel ullo tempore, præter Abbatem & fratres, quibus indultum eſt eo proficiſci ad ſumenda, quæ monaſterio opus ſunt. Volo igitur & firmiter mando, ſub pœna graviſſima, ut hæc confirmatio noſtra in loco illo ſancto æternæ hæreditatis vim & firmitatem ſemper obtineat. Amen.

Charta, quam hic Latio donavimus, cerâ ſigillo impreſſâ, & ligamine ſerico, pro [1] more *Normannorum*, pendente firmata eſt, cujus in prima fronte extat effigies regis dextra crucem, ſiniſtra orbem tenens; in aversâ autem, eadem effigies, dextrâ haſtam, cui ſupereminet columba, & ſiniſtrâ gladium geſtans. Inſcriptio autem in utraque facie eſt, SIGILLUM EADWARDI ANGLORUM BASILEI.

Chartæ huic *Cottonianæ Edwardi* confeſſoris etiam nonnullas alias adjicere lubet *Semi-Saxonice* ſcriptas, quas ex archivis *Wellenſis* eccleſiæ in *Gallica* manu exaratas, & nitidiſſime deſcriptas ad me mittendas curaverunt præfati digniſſimi viri, *Edwinus Sandys* & *Ri. Healy*, ejuſdem eccleſiæ alter canonicus, & alter ſeneſchallus.

EAdward king gret Harold Erl & Tovid minne Schyre-refen & alle mine þeines inne ſomerſæten ꝼrendliche. And ich keþe eu þat Alꝼꝼeð hauet yſeld Giſe biſſop his land at hlytton ſacleas and clæne toforen me ſilven æt peddredan. on mine ıꝑıtneſſe. and on Eadithe [2] mine ıbıðden. & on Haroldes ærles ȝ on maneȝꝑa oþra manna. þe mid me þæꝑ waren. Nu wil ich þat ſe biſſop beo þaꝛ londeꝛ worthe into his biſſopriche þe he under honde hauet. and alch þare þinge þas þe þarto mið richte ȝebỳraþ. mið ſaca and mið ſocna. ſwo ful ȝ ſpo furth. ſwo hıt ænıȝe biſſoppe formeſt on honde ſtodon ællen þinȝan. And ȝỳꝼ þar ſỳ anni þinȝ out ȝedon þas þe þaꝛ mıttbỳrþ. ich beode þat man hıt lete ın onȝean comen. ꝑ non oþer ne ſỳ.

Edwardus rex Haroldo comiti, Tovid vicecomiti, & omnibus Ballivis ſuis Sumerſæt. ſalutem. Sciatis quod Aluredus vendidit Giſoni epiſcopo terram ſuam de [3] Lutton, pacifice & quiete, teſte meipſo, coram nobis apud Perret, & teſtibus Editha conjuge noſtra, Haroldo comite, & multis aliis, qui una nobiſcum illic aderant. Volumus quoque, quod idem epiſcopus terram illam cum omnibus pertinentiis habeat, cum epiſcopatu, quem poſſidet, & Saca & Socna, ita plene ſicut unquam aliquis epiſcoporum prædeceſſorum ſuorum in omnibus habuit, & ſi quid inde contra juſtitiam fuerit ſublatum, rogamus, ut revertetur, nec aliter fiat.

Ante vero, quam veterem verſionem ſupra datam receperamus, ſic tranſtulimus hanc chartam.

Ego Edwardus R. Haroldum comitem, & Tovidem meum vicecomitem, & omnes Thanos meos Somerſætenſes benevole ſaluto. Ego vobis notifico Alfredum terras ſuas in Hlytton litis immunes & quietas Giſoni epiſcopo coram me ipſo Peddredanæ vendidiſſe. Teſtibus meipſo & Eaditha regina mea & Haroldo comite, & aliis multis, qui mecum ibi adfuerunt. quamobrem volo ut epiſcopus confirmetur in epiſcopatu, quem poſſidet; & poſſeſſione omnium rerum quæ ad eum jure pertinent, cum poteſtate cognoſcendi cauſas & dirimendi lites inter ſuos ortas, & tranſgreſſores ac columniæ reos mulctis puniendi, tam plenè ac libere, quam ullus priorum epiſcoporum omnino eis graviſi ſunt. Et ſi quid eorum, quæ ad hæc pertinent exinde alienatum ſit, jubeo, ut reſtituatur, nec aliter fiat.

EAdward king gret Harold Erl, & Aylnoð Abbot, & Godwine ſchyrereuen, & alle mine þeynes on Sumerſeten frendliche. And ich kyþe eop þat ich habb [4] gevinen Giſan minan preſteo þes Biſſopriche her mið eop, and alre þate þinge þas þe ðær mið richte ȝebyraþ on

---

[1] *Rex autem Edwardus natus in Anglia, ſed nutritus in Normannia, & diutiſſime immoratus pene in Gallicum tranſierat, adducens ac attrahens de Normannia plurimos, quos variis dignitatibus promotos in immenſum exaltabat..... Cœpit ergo tota terra ſub rege & ſub aliis Normannis introductis Anglicos ritus dimittere, & Francorum mores in multis imitari; Gallicum ſcilicet idioma omnes magnates in ſuis curiis tanquam magnum gentilitium loqui, chartas & chirographa ſua more Francorum conficere, & propriam conſuetudinem in his & aliis multis erubeſcere.* Hiſt. *Ingulphi.* Edit. *Oxon.* p. 62.

[2] *Sax.* minne ȝebeddan. [3] *Lutton* vel *Lytton*: nunc eſt præbenda eccleſiæ *Well.* [4] *Sax.* ȝeunnen.

pode

þobe anb on ƿelbe mib Saca anb mib Sokna binnon porte & buton ſpo ful & ſpo forth ſpo Duduc biſſop oð anẏ biſſop hit firmeſt him toforen havede on ællem þinȝan. Anb gif her anı lanb ſẏ out of þam biſſopriche geðon ıch ƿille þ hit cume ın onȝeæn other þ man hit of-go on hiſe ı ȝemoð ſpo man with him ² bet findo mage. Anb ıch bibbe eou allen þ ge him fulſtan to briuan Gobes gerıhte lock huen hit neoþ ſẏ and heo eopper fultumes biþurfe. Anb ıch nelle nanne man geƿefien þ him vram ³ honðe ðeo anige þare þinge þas þe ıch him unnen habben.

Edwardus rex Haroldo comiti, Ailnodo Abbati, Godwino vicecomiti & omnibus Ballivis ſuis Somerſet. ſalutem, ſciatis nos dediſſe Giſoni presbytero noſtro epiſcopatum hunc apud vos cum omnibus pertinentiis, in boſco & plano, & Saca & Socna, in villis & extra: ita plene & libere in omnibus ſicut epiſcopus Dudocus aut aliqui prædeceſſorum ſuorum habuerunt. & ſi quid inde contra juſtitiam fuerit ſublatum, volumus quod revocetur, vel quod aliter ei ſatisfaciat. rogamus etiam vos, ut auxiliari eidem velitis ad chriſtianitatem ſuſtinendam, ſi neceſſe habuerit. nolumus autem ut ullus hominum ei auferat aliquid eorum quæ ei contulimus.

EDwarb king gret Harolb erl. ȝ Aylnob abbot. ȝ Gobwine. & ealle mine þeines on Sumerſeten. frendliche. Ich queþe eou þ ıch wille þ Gẏſe biſſop beo þiſſes biſſopriches wrthe heer ınne mib eou. Anb alch þare þinge. þe þaſ þar mib richte to ge-byraðb binnan porte ȝ butan. mib Saca. ȝ mib Socna. ſwo uol ȝ ſwo vorðb ſwo hit eni biſſop him to-uoren formeſt haueþ on ealle þing. Anb ıch bibbe eou alle þ ge him beon on fultome Criſtenbom te ſprekene loc whar hit þarf ſẏ. ȝ eower fultumes beþurfe eal ſpo ıch getroppen tho eop habben þat ge him on fultume beon willen. Anb gif what ſẏ mid unlage out of þan biſſopriche geyðon. ſẏ hit lonbe oþer an oðð þinȝe þar fulſtan him vor minan luuen þ hit ın on-geẏn cume ſpo ſpo ge for gode witen þat hat richt ſẏ. God eu ealle gehealbe.

Edwardus rex Haroldo comiti, Ailnodo abbati, Godwino, & omnibus ballivis ſuis Sumerſet. ſalutem. ſignificamus vobis nos velle quod epiſcopus Giſo epiſcopatum apud vos poſſideat cum omnibus dictum epiſcopatum in villis & extra de jure contingentibus; cum Saca & Socna adeo plene & liberè per omnia ſicut ullus Epiſcoporum prædeceſſorum ſuorum unquam habebat. Rogamus etiam vos, ut coadjutores ipſius eſſe velitis ad fidem prædicandam & chriſtianitatem ſuſtinendam pro loco & tempore ſicut de vobis fideliter confidimus vos velle idipſum. Et ſi quid de dicto Epiſcopatu ſive in terris ſive in aliis rebus contra juſtitiam fuerit ſublatum, adjuvetis eum pro amore noſtro ad reſtitutionem, prout juſtum fuerit, habendam. Conſervet vos Dominus. Vetus verſio.

EAdward king gret Harold erl & Ailnod abbot & Tovid ſchirereue & alle mine þeines on Sumerſeten frendliche. & ıch kẏþe eop þ ıch habbe ȝeȝefen Giſo ðpe þæt lanb æt Ƿeobmore & ælch þæþe þinȝa þar þe þæþ ınne mib þichte tobẏreð ınne to his clerken bilæva æt Sancte Andrea æt þillan. mib Saca & mib Socna. ſpo full & ſpo forth. ſpo hit me ſẏlven on hanbe ſtob. mib eallon þa forþẏrhtan. þe me oþer minon æfteþȝenȝan to honba bogen þẏllon on eallen þingan. for mine ſaple & for mines faber & for allra minra ẏlbrena ſaplan þe þone ðp-ſtol geſtaþeloðon. Anb gif anig man ſig þat mine gife apenban þẏllen apenbe hine God almihtı fram his anſẏne & fram ælre criſtenne manna.& ıch þille þ ſe ð. þichte privilegiū þærto bi minon fullan gelifan.

Edwardus rex Haroldo comiti, Ealnodo abbati, & omnibus ballivis ſuis Sumerſet. ſalutem. Sciatis me dediſſe Giſoni epiſcopo ad ſuſtentationem cleri, eccleſiam beati Andreæ in Well. terram de ⁴ *Wedmore cum omnibus pertinentiis ſuis, adeo plene & libere, ſicut unquam plenius mihi manu ſtetit, aut alicui prædeceſſorum meorum per omnia. pro anima patris mei, & animabus anteceſſorum meorum, qui dictam ſedem epiſcopi ſtatuerunt. Si quis autem hanc meam donationem præſumpſerit*

ı *Sax.* ȝemoт. ² *Cimbrice* bet. *Sax.* bete. ³ *Sax.* honðe. ⁴ Terræ fere omnes apud **wedmore** olim ad eccleſiam *Wellenſem* pertinebant; nunc vero tantum reſtant *decimæ* loci, quæ quidem decimæ ad Decanum *Wellenſis* eccleſiæ hodierno die pertinent.

evertere, avertat eum Dominus à conſpectu ſuo, & à conſpectu omnium fidelium. Volo & quod idem epiſcopus iſto gaudeat privilegio, & vos amici mei ipſius ſitis coadjutores. Vetus verſio.

Charta Eadithæ Edwardi Confeſſoris relictæ.

EAdgith ſeo hlavedi Eadwardes kinges lefe gret al þat hundred at Wedmore frendliche. And ich Cyþe eop þat ich habbe gegefen Giſo b. þat land at Merketun. & alch þare þinga þæs þe þar mid richte tobirid into his canõcan æt Sancte Andrea æt Fyllan mid Saca and mid Socna ſpo full and ſpo forth. ſpo hit me ſylfen on honde ſtod for Eadwardes kinges ſaple. & for mine. And ic bidde eop þ ge deme me richtne dom of pudemann þe ic. hors bitachite & mi gauul hauiþ of healden fpa geaf eiðep gehimig & eac feoch. & eac feoth. God eop gehealde.

Editha domina regis Edwardi relicta Hundredo de Wedmore, Salutem. ſciatis me dediſſe Giſoni epiſcopo ad ſuſtentationem canonicorum eccleſiæ Sancti Andreæ in Wells. terram de [1] Merke cum omnibus ipſam jure contingentibus, cum Soka & Sake, ita plene & libere, ſicut mihi plenius manu ſtetit, pro anima regis Edwardi & anima mea, &c. Vetus verſio.

Charta Haroldi Regis.

HArold king greet Ailnoð & Tovid & alle mine þeines on Sumerſeten frendliche. And ic cyeð eou þ ic pille þ Giſo b. beo his Saca perð & his Socna. ofer his lond & ofer his mannen. & tolles perð & temes & infangenes þefes binnen burekh & butan. ſwo full & ſwo forth. ſwo he furmeſt was on Edward kinges dage on alle þingan. And ich bidde eou alle þ ge bien him on fultume at thys criſtendome Godes [2] yerichtten for to ſetten & to driven, loc þar hym neð ſy. & heo eoppes fultumes biþyrfe ſpo ſpo ich yetpuþan to ep habbe þ ue pyllan for mina luuen. And ich nelle yeþefien þ man him æt anie þingan anye unlag beoðe. God eop gehealde.

Haroldus rex Ailnodo, Tovid & omnibus ballivis ſuis Sumerſet. ſalutem. ſciatis nos velle quod epiſcopus Giſo habeat Saca et Socna de terris ſuis & hominibus & Toll & Team & Infangenethef in Vill. & extra, ita plene & libere in omnibus; ſicut unquam habuit tempore regis Edwardi. Rogamus etiam vos, quatenus eidem ſi neceſſe fuerit auxiliari velitis ad Chriſtianitatem ſuſtinendam, ſicut de vobis confidimus idipſum velle. Nolumus autem ut ullus hominum ei in aliquo inferat injuriam Valete.

Altera charta Edwardi R.

EDpard ging gret Harold & Ægelnoð abbd. & Godpine ſcyregerefan, & alle mine þegenas on Sumerſæten freondliche. & ic cyðe eop þ ic pylle þ Giſo bp. [3] pepyge on his lande æt chyp ælſwo hys foregenga ætforen him ær dyde, ⁊ ic nelle geþafian þat man hym ænige unlage beode.

---

[1] Maneria de **merke** olim pertinebant omnia ad Decanum *Wellenſem*, nunc vero ſolæ decimæ ad eum pertinent. [2] Gerichte *Sax.* gepihte, & emphatice gepihtan, in hac charta yerichten, i. e. *jura, canones, veritates, rectitudines.* Inde Godes gepichte, vel Godes yerichten, ut Godef gepihta, in LL. eccl. *Canuti* R. 14. *jura, veritates, rectitudines dei.* i. e. *jura eccleſiæ* vel *Chriſtianitatis*, prout *Chriſtianitas* & *Chriſtiani* in mediæ antiquitatis ſcriptoribus, *Clericatum* & *ordines eccleſiaſticos*, præſertim *functionem*, *juriſdictionem* & *audientiam epiſcopalem* denotat. And ich bidde eop alle þ ge bien him on fultume at thys [hys] criſtendome Godes yerichten to ſetten & to driven loc þar hym neð ſy. *& vobis omnibus jubeo, ut quoties neceſſitas poſtulet, eum adjuvetis in ſua juriſdictione ad ſtabiliendas & propagandas veritates & jura divina.* To driuen autem reddidi *ad propagandas*, à *Cimbrico* at dreifa, *diſpergere.* [3] In vetuſto regiſtro terrarum, quod etiam eſt in archivis Decani & cap. *Wellenſis*, extat charta ab hac non adeo abſimilis in his verbis: Edward kynge gret Haſold eorl ⁊ Egelnold abbod ⁊ Godwyn ſcherrue and alle mynes þægenes on Somerſet. froendlych. ⁊ ich cuþe how þat ich wolle þat Gyſo biſſchop pe-pie now hiſs lond alſo hir forgenge aforen hym er oude. and ich nelle fuðden þat man hym eny unlawe beode. In margine hujus chartæ pepie redditur *libere teneat*, ut pepige ſupra *poſſideat.* Ego autem puto pepige, & pepie vertenda eſſe *defendat, ſepiat*, vel *ſepimentis muniat.* Hinc ab at varia, *defendere*, in vetuſtis *Scandicis* varn, *ſepes.* & in libris LL. varnælag, *plurium pagorum ad communem agrum ſepiendum obligatio.* varna-ruf, *ſepimenti ante legitimum tempus ablatio & deſtructio*, per quam vicinis damnum infertur. varnfalladrafog, *ſylva conſepta.* Huic noſtræ conjecturæ favet caput VIII. *veteris Conſuetudinis Normanniæ de* BANON & *Ead-*

Eadwardus rex Haroldo comiti, Aelnodo abbati, Godwino vicecomiti, & omnibus ballivis ſuis Sumerſet. ſalutem. ſciatis me velle quod Giſo epiſcopus poſſideat terram ſuam apud [1] chyw, ſicut fecerunt prædeceſſores ſui. Nec autem impune feram quod aliquis ei injuriam inferat, aut moleſtiam. Vetus verſio.

Charta altera Eadithæ Reginæ.

EAdgiþ ſe hlauedige gnet harold erl mine broðar. ȝ touid. ȝ ealle ure [2] þepena on Sumerſeatan freondliche. ȝ ic cyðe eop þ ic pille þ Giſo b. beo þaeſ londeſ purðe æt [3] Milferton. ſpo full. ȝ ſpo forð. ſpo hit me ſelfon æn honde ſtod to þan foreparden þæt peo ȝeporht habbað. ȝ ȝyf þar hpa æniȝ land habbe hut buuban oððe ȝeboht of þam þe þar mid richte inte ȝebyrað ic pylle þat man hyt lætе in ongean cuman ȝ ſpece ſe mann pið þone mann þe him æp land ſealde.

Vetus verſio ſequitur:

DEFFENS inſcriptum, quod ſic ſe habet: Terres ſont aucun temps en DEFFENS, & en autre ſont communes. Toutes terres cultivees ſont en DEFFENS. de quoy beſtes peuent legierement tollir les fruitz. vuides terres ſont en DEFFENS depuis la my mars juſques a la ſainte croix en ſemptembre. en autres temps elles ſont communes, ſe elles nec ſont cloſes d'anciennete. ſi commes des hayes ou telles choſes. le temps en quoq les terres ſont communes eſt apelle temps de BANON en quoq les beſtes peuent aller communement par les champs ſans paſtour. ..... Nulle ne peut defendre ſa terre en temps de BANON ſi elle neit cloſe d'anciennete. excepte le DEFFENS des bois qui praus & per conſtumes ſont toujours en DEFFENS. BANON doit eſtre oſte de toutes terres: en quoq la blee eſt appariſſant, qui pourroit eſtre empiree par auoirs ſi quil ny endoit point auoir. Hinc a *Gallico* DEFFENS, *ſepes*, apud nos vocatur **a fens**, vel **fence**, & *ſeptum*, **a fenced ground**, & *ſepem ſegeti prætendere*, **to fence inn the corn**. Occurrit etiam vox pepiȝan in altera chartarum R. *Canuti*, bibl. *Cott.* Tiberius, B. 4. 2. qua Archiepiſcopus *Cantwarenſis* libertatem, ut ego cenſeo, agros vel terras quaſdam arabiles *ſepimentis muniendi* conceſſit. Cnut cyniȝe ȝnet Eadpiȝe b. ȝ ælfpȝtan abb. ȝ æȝelpic. ȝ ealle mine þeȝnaf on cent fneondlice. ȝ ic cyþe eop þ ic pille þ æþelnoð apceb. pepiȝe hif landaþe into hif birceoppice nu ealfpa he bybe æp æȝelpice pæne ȝefeȝa. and piðða he ȝefeȝa pæf fonð oð þif. ȝ ic nelle na ȝeþafian þ man þam birceope æniȝe anlaȝe beode. beo ȝefeȝa pe þe beo:. Ita chron. *Sax. Gibſ.* an. MXVI, ȝ hif pice he heapdlice pepode þa hpile þe hif zima pæf, *& ſuum regnum is difficulter defendebat, quo tempore illud tenuit.* pæpan, *defendere.* LL. eccleſiaſticæ *Canuti* R. 20. ubi *Bromtonus* pæpan interpretatur *exaltare.* ita ut ſuſpicetur lector eum legiſſe pæpan pro pæpan. Notandum autem hic eſt in cap. de BANON & DEFFENS, praus ſcriptum eſſe pro *per uſe*, & *auoirs* ſignificare ut Barbaro-*Latinum aueria.* Nota etiam, quod *Landare* in charta *Canuti* ſignificat *terras arabiles*, à land, *terra*, & ar, quod *Cimbrice*, *aratio*, *aratrum* ſignificat. Ar autem verbale eſt ab eria, yria, *Sax.* epian, epiȝean, *arare.* Sequitur antiqua verſio, cap VIII. veteris conſuetudinis *Normanniæ* de BANON & DEFFENS. *Quodam autem tempore terræ ſunt defenſivæ, quodam communes. Defenſivæ ſunt omnes terræ cultæ quarum fructus per beſtiarum acceſſum credentur ex facili deperire. Terræ vero vacuæ à medio martio uſque ad feſtum ſanctæ crucis in ſeptembri defenduntur, alio vero tempore ſunt communes, niſi clauſæ fuerint, vel ex antiquitate defenſæ, ut* haye, *& hujuſmodi. Tempus autem quo terræ ſunt communes tempus Banonii vulgariter nuncupatur: quo tempore animalia ſine paſtore herbas depaſcunt per campos communiter, ac decurrunt. Quædam ſunt animalia quæ nullum habent Banonium, ſed omni tempore debent cuſtodiri, & ad dampnum illaturum detineri, ut capræ, quæ corrodunt germina vinearum, productiones arborum, & porci, qui ſata & prata ſuffodiunt, & omnino animalia fractiva, & maleficioſa, quæ ſemper cuſtodiri debent, & mala quæ faciunt, reſtitui. Nullus in tempore Banonii terram ſuam poteſt defendere, niſi clauſa fuerit* [ex antiquitate] *exceptis illis deffenſis boſcorum, quæ ex uſu conſueto ſemper habent deffenſionem. A terris autem in quibus ſeges eſt apparens, quæ per aueria poſſet pejorari, amovendum eſt Banonium, nec in iis debent haberi.* De banon & deffens, hoc eſt, *de agris & eorum ſepimentis.* Ban *enim* (unde banon & banonium) in veteri *Gotho-Scandico* ſive *Danico*, pro *agro*, & *territorio* haud infrequenter accipitur, auctore doctiſſimo *Carolo Lundio* in *academica ſua diſſertatione*, cui titulus ZAMOAZIS, *primus Getarum legiſlator*, cap. v. §. v. p. 115. Inde tempus quo agri communes ſunt tempus Banonii, id eſt tempus agri, vel tempus quo agri liberè depaſcuntur, nuncupatur. Sic animalia nociva in forenſi ſermone *Nortmannorum* dicuntur habere nullum Banonium, id eſt, nullo agro gaudere, vel nullam in agris habere paſcendi libertatem. Sic à terris in quibus ſeges apparet amovendum eſt Banonium, hoc eſt agri libertas, ſive communis agri depaſcendi liber uſus tunc temporis denegandus eſt. [1] Manerium *Chywenſe* olim ad epiſcopum *Wellenſem* pertinebat. Nunc vero alios dominos agnoſcit. [2] L in p ſoluto pro þeȝena. [3] **Milferton** nunc eſt corpus præbendæ quæ ad Archidiaconum *Tauntonenſem* pertinet.

Editha domina Haroldo comiti fratri ſuo, & Tovid & omnibus Ballivis Sumerſet. ſalutem. ſciatis me velle quod Gyſo epiſcopus habeat terram de Milvertone ita plene & libere, ſicut mihi plenius modo ſtetit. Si qua autem terra ipſam jure contingens ſublata vel quoque modo diſtracta fuerint, volo quod revocetur.

Ego vero hanc *Edithæ* Reginæ chartam ſic *Latinam* prius feceram, quam veterem verſionem recepi; *Ego Eaditha Regina fratri meo Haroldo Comiti, & Tovido & noſtris Thanis omnibus in Com. Somerſeatenſi amice ſalutem. Ego vobis notifico me Gyſoni epiſcopo has terras, quæ apud Milferton ſunt, tam plene & libere dediſſe, quam egomet eas unquam habui, ex quo primum eas acquiſivi. & ſi quis aliquem fundum alienari fecerit, vel eorum, quæ ad eas jure pertinent, quid emerit, volo ut reddatur, & emptor in venditorem actionem ſuam intendat.*

Hiſce adjici poſſunt ex evangeliis *Hattonianis* haud pauca *Semi-Saxonice*, præter ea, quæ in ſuperioribus afferuntur: ut, ⁊ ða ȝeþẏlleden daȝen þa hẏo aȝen ȝehpuꝑꝑon. belaꝼ ꝛe hælend on Ieꝛuſalem. ⁊ hẏꝛ mæȝeſ ðet nẏꝛton. penðe þ he on heoꝛe ȝeꝼeꝛꝑeðe pæꝛe. ða comen hẏo aneſ ðaiȝeſ ꝼeoꝑ. ⁊ hẏo hine ꝛohte betpeoxe hiꝛ maȝeſ, ⁊ hiꝛ cuþan. *Sax.* ⁊ ȝeꝼẏlledum ðaȝum ða hiȝ aȝen ȝehpuꝑꝑon belaꝼ ꝛe hælend on hieꝛuſalem. and hiꝛ maȝaſ þ nẏꝛton. penðon þ he on hẏꝛa ȝeꝼeꝛe pæꝛe. ða comon hiȝ aneſ ðæȝeſ ꝼæꝑ. and hine ꝛohton betpux hiꝛ maȝaſ. ⁊ hiꝛ cuþan, *Luc.* II, 48, 44. Sic, hpa atepeðo eop þ ȝe ꝛleon ꝼꝛam þam topeaꝑðan ẏꝑꝛe, *Luc.* III, 7. *Sax.* hpa ætyðe eop þ ȝe ꝛleon ꝼꝛam ðam topeaꝑðan ẏꝑꝛe: ꝼꝛam haliȝe ȝaꝛte ȝelæð, *Sax.* ꝼꝛam haliȝum ȝaꝛte ȝelæð. *Luc.* IV, 1. ealle ða pice eoꝛþe. *Sax.* ealle pica eoꝛþan. *v.* 5. 7. ⁊ hẏm ane þeopaꝛt. *Sax.* ⁊ him anum ðeopaꝛt. *v.* 8.

XXVII. Hactenus ea, quæ, ut ſermo *Anglo-Saxonicus* auſtralis in *Semi-Saxonicum* ante *Normannorum* introitum, declinavit, oſtendunt. Jam igitur jure expectanda ſunt à lectore φιλαρχαιῳ ſpecimina quædam *Normanno-Saxonicæ*, vel *Anglo-Normannicæ* dialecti, quæ hic pariter daturus ſum, incipiens à mandato *Gullhialmi* conquæſtoris, miſſo ad *Gullhialmum* de *Curtello* comitem vel vicecomitem, ut videtur, *Somerſætenſem*, de ſolvendis Sancti *Petri* denariis; quod ad me a doctiſſimis, & humaniſſimis viris *Edwino Sandys* & *Ri. Healy* cum chartis ſupra exhibitis *Gallica* vel *Normannica* manu accuratiſſime non deſcriptis dico, ſed depictis miſſum, tantum non ovans accepi.

Willelm kẏnȝ Willelme ðe Curtello. and ic biðde þe þat þu ðo þ þiſ ꝑom-feoh forð cume of minan mann. ⁊ ſẏððan ælchene þeȝene. and hire mannum æt þiſſe Michaeliſ maſſen biſullan pite. ⁊ tan cẏþe þiſ to Montachut and to Briſtope. ðæt man þe hit unðon habben þ hit ðon. ⁊ þæt hit forð ne cumeð. ſeche ꝛe þ. and þu þapaftер. ⁊ æc ic beoðe þ nani mann ne ſẏ ſpo þeaꝛf þ nẏme æniȝe *name in Gẏſe þp. landе ær hẏt toforan hẏm ſẏle cume. Ne ðu. ne nan þinre manna. Goð þe ȝehealðe. Vetus verſio.

Willelmus rex Willelmo de Curtell ſalutem. Mando tibi, quatenus † intromittas, ut denarii Rom ſolvantur ad inſtans feſtum Sancti Michaelis de hominibus veſtris, & poſt de liberis. Et hoc notum facias apud Monteacutum & Briſtollium, ut qui nondum ſolverunt, ſolvant, & de his, qui non ſolverunt per dominum epiſcopum, & poſtea per te fiat inquiſitio. prohibeo & ut nullus ſit tam temmerarius, quod capiat namium ſuper terram Giſonis epiſcopi, antequam veniat coram eo, nec tu nec aliquis tuorum, Vale.

---

* Pecora vel ob debitum vel ob delictum apud *Normannos* capta ſive diſtricta, forenſi nomine vocantur NEMPS, NAMS, & aliquando M in N verſo NANS. NAMPS autem cum *Latino-barbaro* NAMPTA, videtur factum à namfes, namfs, per contractionem à plurali nam-feos vel namfeohs, quod *pecora diſtricta* ſignificat; ut namfæ, in vetuſtis *Danicæ* & *Scandicæ* linguæ libris. NAMS vero vel eliſo p. à namps, vel potius à *Saxonico* & *Francico* plurali names, apud antiquos Danos namer, in ſingulari name, nam, *Latino-barbare namium*, accerſendum eſt. Name vero & Nam verbalia ſunt, *Sax.* & *Francice* niman, neman, *Cimbrice* at nema, *Goth.* NIMAN, *capere, auferre*; & in ſenſu forenſi, à debitore vel reo quid ſolutionis loco auferre vel diſtringere, ſpeciatim pecora ob non ſolutum Domino terræ reditum, vel damnum alicuicunque ab iis illatum, diſtringere. De his namiis complura leguntur in veteri conſuetudine *Normanniæ*, cap. VII. *de deliurance de namps.* Inter alia: Len doit ſauoir, que celui qui tient namps, ne leur doit pas donner a manger, mais il doit purvoir de les mettre en lieu convenable quilz nempirent, par la raiſon des lieu ou ilz ſont, ne par la villaine maniere de les tenir. † Hic videtur deeſſe TE, ut in charta *Henrici* I. qua archiep. *Willelmo* & monachis eccl. *Chriſti Cantuar.* omnes terras quas tempore *R. R. Edwardi Confeſſ.* & *Gullialmi* I. habuerunt, confirmat, *& nolo ut aliquis hominum ſeſe intromittat.* Eadem phraſis occurrat in charta *Henrici* II. archiep. *Theobaldo*, & iiſdem monachis conceſſa. *Intromittere* autem idem ſignificat, ac *Gallicum* s'entremettre, negotio ſe interponere, ſuſcipere aliquod negotium, curare ut res fiat. *Anglicè* **to intermeddle, to meddle with.** **Meddle** autem & **intermeddle**, à *Gallicis* ſe mettre, & s'entremettre,

Verſio

Verſio autem à nobis facta, antequam veterem iſtam à doctiſſimo viro *Ri. Healy* LL. D. & eccleſiæ *Wellenſis* ſeneſchallo miſſam Tabellarius adtulit, ſic ſe habet:

Willelmus rex Willelmo de Curtell, ſalutem. Ego graviſſima pœna tibi mando, facias, ut denarii S. Petri ſolvantur à meis vaſallis, & dein ab omnibus thanis, & eorum villanis in curia comitatus proximo S. Michaelis feſto tenenda. Tum proclama hoc Montacuti & Briſtoliæ, ut qui non ſolverunt eos, ſolvant, & de iis qui ſolvere neglexerint, Epiſcopo & Tibi inquirendum erit. Porro jubeo ne quis, ſive Tu (ſive aliquis miniſtrorum tuorum) adeo inconſultus ſit, ut pecus aliquod namii nomine prius capiat in Gyſſovis Epiſcopi terris, quam ſe coram illo ſiſtat. Deus Te conſervet.

Has *Normanni* victoris literas proxime ſequantur *Anglo-Normannicæ* ſpecimina ex paraphraſi quadam evangeliorum bibliothecæ *Bodleyanæ* ORMULUM inſcripta; atque imprimis ea, quæ quis auctor, & cur codicem ita inſcripſit in fine præfationis oſtendunt. Icc ꝥ þiꝛꝛ Enȝliꝛꝛh haꝑe ꝛett Enȝliꝛꝛhe men to laꝑe. icc paꝛꝛ þæꝛꝛ icꝑiꝛtneð ORMIN bi name nemneð. ⁊ ic ¹ORMIN ꝛull inꝑeꝛbliȝ piðð muð. ⁊ ece piðð heꝑte heꝑ biddе þa cꝑiꝛtene menn þatt heꝑenn oððe ꝑeðenn þiꝛꝛ boc. hem biddе icc heꝑ þatt teȝȝ ꝛoꝛꝛ me þiꝛꝛ bede biddenn. þatt bꝛoþeꝛꝛ þatt þiꝛꝛ Enȝliꝛꝛh-ꝑꝑite allꝛ æꝑeꝛt ꝑꝑat ⁊ ꝑꝑohte. þatt bꝛoþeꝛꝛ ꝛoꝛ hiꝛ ꝛꝑinc to læne ꝛoð bliꝛꝛe mote ꝛinden. Alibi etiam: ðiꝛ boc iꝛꝛ nemnedd ORRMULUM. ꝛoꝛ þi þatt ORRM itt ꝑꝑohte. ORMIN autem vel ORM noſter ORMULUM ſuum *Waltero* cuidam, triplici nomine fratri ſuo dedicat, in iis, quæ ſequuntur: Nu bꝛoþeꝛꝛ paltеꝛꝛ bꝛoþeꝛꝛ min aꝛꝛtеꝑꝛ þe ꝛlæꝛheꝛꝛ kinde. ⁊ bꝛoþeꝛꝛ min i cꝑiꝛtendom þuꝑꝑh ꝛulluhht ⁊ þuꝑꝑh tꝑoꝑꝑe. ⁊ bꝛoþeꝛꝛ min in Loðeꝛ huꝛꝛ ȝet o þe ꝑꝑiðe piꝛe. þuꝑꝑh þatt pitt haꝛenn takenn ba an neȝhell boc to ꝛollȝhenn undeꝛ kanunkeꝛꝛ-had ⁊ liꝛ. ꝛꝑa ꝛumm ꝛannt aꝑꝑtin ꝛette. Canonicus etiam noſter ex ordine S. *Auguſtini* non caſu ſed conſulto, per binas conſonantes ſcribendi ratione per integrum ſuum *Ormulum* uſus eſt, ut ex monitione ad ſcriptorem, quæ proxime ſequitur, conſtat: tatt he loke pell þatt he an bocꝛtaꝛꝛ ꝑꝑite tꝑiȝȝeꝛ æȝȝhpæꝑ þæꝛ itt upp o þiꝛꝛ boc iꝛꝛ ꝑꝑitten þætt piꝛe. loke he pell þatt het ꝑꝑite ꝛꝑa. ꝛoꝑꝑ he ne maȝȝ nohht elleꝛꝛ on Enȝliꝛꝛh ꝑꝑitenn þiht te poꝛð. þatt pite he pell to ꝛoþe.

A præfatione autem ad librum procedamus. col. 368. ꝛoꝑꝑ þatt bꝛihhtin biꝛte pell þatt adam ꝛhollde ȝillten. ⁊ ꝛhollde poꝑꝑþenn poꝑꝑꝑenn utt oꝛ papadiꝛeꝛ ꝑiche inn till þiꝛ midbellæꝑð tatt iꝛ o ꝛoꝑꝑꝑe baleꝛꝛ dæledd. ꝛoꝑ þi nam Lod. tatt ꝑit tu pell. þe ꝛiꝑꝑꝛte ꝛtaꝛeꝛꝛ alle ut oꝛ þa nameꝛꝛ ꝥ he ꝛand upp o þe ꝛiꝑꝛt man hiꝛꝛ name oꝛꝛ alle ꝛoꝑꝑꝑe. ꝛoꝑ ꝥ hiꝛ ꝛtꝑenn all ꝛhollde ben todꝑiꝛenn ⁊ to ꝛkeȝȝned in all þiꝛꝛ midellæꝑð. tatt iꝛꝛ o ꝛoꝑꝑꝑe baleꝛꝛ dæledd. æꝛtbale oꝛꝛ all þiꝛꝛ peꝑellð iꝛꝛ anatole ȝehaten. ⁊ oꝛꝛ ꝥ name toc bꝛihtinn an ꝛtaꝛꝛ Allꝛa ȝehaten to timbꝑenn till ðe ꝛiꝑꝑꝛt man hiꝛꝛ name oꝛ ꝛtaꝛeꝛꝛ ꝛoꝑꝑꝑe. peꝛtbale oꝛ all þiꝛ peꝑellð iꝛ bẏꝛiꝛ bi name nemneð. ⁊ oꝛꝛ ðatt name toc bꝛihhten an ꝛtaꝛꝛ belta ȝehaten to timbꝑenn till ðe ꝛiꝑꝑꝛte man hiꝛꝛ name oꝛ ꝛtaꝛeꝛꝛ ²ꝛoꝑꝑꝑe. &c. Sic *col.* 309. *Joh.* 1, 26. On an oðeꝛ daȝȝ ꝛannt Iohan bapptiꝛꝛte ⁊ tꝑeȝȝen ꝛtodenn þæꝛ piþ him oꝛꝛ hiꝛe leoꝑninȝcnihhteꝛꝛ. ⁊ he ꝛahh upe laꝛeꝑð ȝan. ⁊ ꝛeȝȝde þuꝛꝛ piðð poꝑde. Loc heꝑe. ðiꝛꝛ iꝛꝛ ȝodeꝛꝛ lamb. ⁊ ta tꝑa leoꝑninȝcnihhteꝛꝛ heꝑden ꝥ poꝑð ⁊ ȝeden ꝛoꝑþ aꝛꝛteꝑꝑpaꝑꝑð upe laꝛeꝑꝑð. ⁊ eꝛt him tuꝑnde hem. ⁊ ꝛahh hem baðe. ⁊ ꝛeȝde. phat ꝛeke ȝitt? ⁊ teȝ him ða ðuꝛꝛ ȝaꝛen ꝛꝑape onȝeneꝛꝛ. Leꝛ maȝꝛtꝑe phæꝑe biȝȝeꝛꝛt tu? ⁊ upe laꝛeꝑð ꝛeȝȝde þuꝛꝛ till hem baþe. cumeþ nu ⁊ lokeþ phæꝑe i beȝȝe. ⁊ teȝ ða ȝeden ꝛoꝑþ piþ him till ðæꝑ he paꝛꝛ att inne. and pæꝑen all ꝥ daȝȝ piþ him. ꝛꝑa ꝛum ðe ȝodꝛpell kydeþ. þat time ꝥ ta tꝑeȝȝen men till upe laꝛeꝑð comen paꝛꝛ ꝑiht ꝛꝑa ꝛum itt oꝛꝛ þætt daȝȝ þe tende time pæꝑe. ðymoneꝛꝛ bꝛoþer ꝛant Andꝑeꝑ. he paꝛꝛ an oꝛꝛ ða tꝑeȝȝen. þatt comen till ðe laꝛeꝑð cꝑiꝛt ðæꝑ he bi ȝate ȝede. ⁊ ꝛant Andꝑeꝑ ꝛaþ allꝑe ꝛiꝑꝑt ꝛymon hiꝛꝛ aȝenn bꝛoþeꝑ. ⁊ cꝑaþ till him. pe ꝛundenn nu meꝛꝛẏam ꝥ bitacneþ ꝛoð cꝑiꝛt. ꝛoð

---

facili elementorum ejuſdem organi mutatione, fiunt. Porro conſtat has literas ſcriptas eſſe dum Epiſcopus & Vicecomes una jus dicerent, & cauſas cognoſcerent in curia comitatus, & forſan antequam leges terræ ſtatutáque *Anglicorum* Regum lingua *Gallica* tractarentur, ut *Ingulphus* loquitur in hiſtor. *Croyland.* Edit. *Oxon.* p. 71. Denique notandum eſt in his *Conquæſtoris* literis, ut & in chartis, quæ eas præcedunt Biꝛceop abbreviatim eſſe ſcriptum, per ðp. & ð. haud ſecus ac in vetuſtis MSS. *vel* abbreviatim ſcribitur per uſ & ſ, & *Saxonicum* anð in *Heptateucho Sax.* per ꝛð & ꝛ. Eodem etiam modo ſcribuntur voces in *Græcis*, *Latinis*, & *Rabbinicis* codd. per abbreviationum abbreviaturas. ¹ Ormin patronymicum eſſe videtur à veteri *Danico* **Ormur**, unde abjecta terminatione, **Orm**, *Sax.* pyꝛm, *Anglice* **worm**, *vernis*, *anguis*. *Ormin* igitur noſter *Ormii* cujuſdem filius vel nepos, ut par eſt credere, è *Danica* ſtirpe oriundus, recolendi mihi gratam occaſionem præbet cl. *Wormiorum* gentem, de literatis omnibus & præcipue de ſeptentrionalis literaturæ cultoribus optime meritam, quæ apud *Danos* jam diu floruit, & ſemper utinam efflоreat. ² Similia pene occurrunt apud Chryſoſtomum Orat. v. de *Creatione*: ἐπειδὴ ἔμελλε τὰ πόσαρκα κλίμαξ ἐξ αὐτῆς [ἀνθρώπῳ] τελεῖσθαι, τίθησι τὸ ὄνομα τοῦ ἀδάμ· ἄλφα, ἀνατολή· δέλτα, δύσις· ἄλφα, ἀρκτος· μῦ, μεσημβρία. ex verſione *Latina* hæc deſumta ſunt ab homiliſta.

ꝺoꝺeꝛꝛ ſune ꝺoꝺꝺ. þatt cumen ıꝛꝛ to manne. ȝ toce ȝ lebbe him ſone ſoꝛþ anan till upe laꝛeꝛꝺ. ȝ cꝛıꝛt paꝛꝛꝺ eȝe up on ꝛẏmon ȝ ꝛeȝȝe him þıꝛꝛ pıꝺꝺ peoꝛꝺe. ꝺu nemneꝺꝺ apt ꝛẏmon. ȝ tu þuꝛꝛh ıohana paꝛꝛ ꝛtꝛeneꝺ. nu ꝛhallt tu ben nemneꝺꝺ ceꝛaꝛ þt [1] ȝup bıtacneꝺ peteꝛꝛ. ȝ ꝛıꝺꝺen oþ oþeꝛ ꝺaȝ toc leꝛu cꝛıꝛt. &c.

Sic col. 145. quatuor [2] animalia quatuor evangeliſtas repræſentantia, deſcribuntur in iis, quæ ſequuntur. An oꝛꝛ ꝺa ſoꝛꝛne ıꝛꝛ ꝛant maþþep ȝ he paꝛ ecan poſſtell. anoþeꝛꝛ ȝoꝺꝺꝛpell-ꝛpıhhte paꝛꝛ mapcuꝛꝛ bı name nemneꝺꝺ. ȝ he paꝛꝛ ȝoꝺꝺꝛpellꝛpıhhte ȝoꝺ. aec he ne paꝛꝛ na poꝛtell. &c. ȝ hep haꝛe ı nemneꝺꝺ nu till ȝup ꝺa ſoꝛꝛne ȝoꝺꝺꝛpellꝛpıhhteꝛꝛ. þt pæꝛenn uꝛꝛ bıtacneꝺꝺ pell þuꝛꝛh tale oꝛꝛ ſoꝛꝛep hunꝺꝛeꝺꝺ ſoꝛ þeȝȝe lıꝛ ſullſꝛemeꝺ paꝛꝛ ınn alle ȝoꝺe ꝺeꝺeꝛꝛ. all ꝛꝛa ꝛe tale oꝛ hunꝺꝛeꝺꝺ ıꝛꝛ ſullſꝛemeꝺ tale nemneꝺꝺ. tıꝛe ſoꝛꝛne pæ-ꝛenn ec þuꝛꝛꝺ ſoꝛꝛne ꝺep bıtacneꝺꝺ. þatt ȝoꝺeꝛꝛ þepp ezechıel ꝛahh þuꝛh ȝaꝛtlıche ꝛıhhþe. þıꝛꝛ ıllke ezechıel paꝛꝛ an puꝛꝛþſull ȝ heh ꝓꝛoꝛete ſull mıkell ꝓneꝛꝛt bıꝛoꝛan þ þ cꝛıꝛt com hep to manne. ȝ he ꝛahh æneꝛꝛ ſoꝛꝛne ꝺep ꝺuꝛꝛh halıȝ ȝaꝛt ınn heꝛſne. abuten ꝺꝛıhhtın heꝛſneꝛꝛ kınȝ. þæꝛ he ꝛat on hıꝛ ꝛæte. ſoꝛꝛ þatt teȝȝ ꝛhollꝺenn tacnenn uꝛ þa ſoꝛꝛne ȝoꝺꝺꝛpellꝛpıhhteꝛꝛ. ꝺatt ꝓnıtenn oꝛꝛ þe laꝛeꝛꝺ cꝛıꝛt ȝoꝺꝺꝛpell o ſoꝛꝛne bokeꝛꝛ. þatt an ꝺep oꝛꝛ ꝺa ſoꝛꝛne ꝺep paꝛꝛ ınnan mannerꝛlıke, ſoꝛꝛ þatt ıtt ꝛhollꝺe tacnenn uꝛꝛ maþþep ꝺe ȝoꝺꝺꝛpell-ꝛpıhhte. þatt ꝓnat uꝛꝛ onn hıꝛꝛ ȝoꝺꝺꝛpellboc. oꝛ cꝛıꝛteꝛꝛ mennꝛꝛcneꝛꝛe. oꝛꝛ þatt tatt cꝛıꝛt paꝛꝛ upp oꝛꝛ ꝺæþe onn uhhtenn tıꝺ te þꝛıꝺꝺ ꝺaȝȝ. ꝛꝛa þ he ꝛpalt o ꝺoꝺe. ȝ tatt paꝛꝛ ꝛıhht tatt le paꝛꝛ ꝛett onnȝænn þatt ȝoꝺꝺꝛpell-ꝛpıhhte þatt ꝓnat oꝛꝛ hu þe laꝛoꝛꝺ ꝺaꝛ. ꝺe ꝺꝛıꝺꝺe ꝺaȝȝ oꝛꝛ ꝺæþe. ſoꝛꝛ leneꝛꝛ phellp þæꝛ þep ıtt ıꝛꝛ phellp-eꝺꝺ tæꝛ lıþ ıtt ꝛtılle. þne ꝺaȝeꝛꝛ allꝛ ıt pæꝛne ꝺæꝺ. ſoꝛꝛ cꝛıꝛteꝛꝛ ꝺæþ to tacnenn. ȝ o þe ꝺꝛıꝺꝺe ꝺæȝȝ ıtt ıꝛꝛ paceneꝺꝺ. oꝛ ꝛlæp. ȝ neȝȝꝛeꝺꝺ. ꝺuꝛꝛh þatt te ꝛaꝺeꝛꝛ ȝaþ ꝺæꝛ to ȝ ꝛtıꝛeꝺ ıtt. ȝ paceneþ. all all ꝛꝛa ꝛum þe laꝛaꝛꝛꝺ paꝛꝛ ꝺe ꝺꝛıꝺꝺe ꝺaȝȝ oꝛꝛ ꝺæþe. all ꝺuꝛꝛh hıꝛ hallȝe ꝛaꝺeꝛꝛ mahht. ȝ þuꝛꝛh hıꝛ aȝen mahht. ꝺe ꝓꝛıꝺꝺe ꝺeꝛ þatt he þæꝛ ꝛahh paꝛꝛ ınn ann kallꝿeꝛꝛ lıke. ſoꝛꝛ þatt ıt ꝛhollꝺe tacnenn uꝛꝛ Lucam þe ȝoꝺꝺꝛpellꝛpıhhte þat ꝓnatt uꝛꝛ on hıꝛꝛ ȝoꝺꝺꝛpellboc. oꝛꝛ cꝛıꝛteꝛꝛ ꝺæþ o ꝺoꝺe þæꝛ he paꝛꝛ oꝛꝛſneꝺꝺ lac ſoꝛꝛ uꝛꝛ to leꝛenn utt oꝛꝛ helle, ȝ tat paꝛꝛ ꝛıhht tatt callꝿ paꝛꝛ ꝛett onȝænn þt ȝoꝺꝺꝛpell-ꝛpıhht þatt ꝓnat oꝛꝛ hu þe laꝿeꝛꝺ cꝛıꝛt pȝꝛ oꝛꝛſneꝺꝺ upp o ꝺoꝺe. ſoꝛ kallꝿ paꝛꝛ ꝺıꝛꝛ to ꝿulle ſoþ an lac amanȝ þa lakeꝛꝛ ꝺatt pæꝛenn oꝛꝛſneꝺꝺ ꝺꝛıhhtın ȝoꝺꝺ. bıꝿoꝛen cꝛıꝛteꝛꝛ come. ꝺe ꝿeoꝛþe ꝺeꝛ þ he ꝺæꝛ ꝛahh paꝛꝛ ın an æꝛneꝛꝛ like. ſoꝛꝛ ꝺatt ıtt ꝛhollꝺe tac-nen uꝛꝛ Iohan ꝺe ȝoꝺꝺꝛpellꝛpıhhte þatt ꝓnat uꝛꝛ onn hıꝛꝛ ȝoꝺꝺꝛpellboc oꝛꝛ cꝛıꝛteꝛꝛ ȝoꝺꝺ-cunꝺneꝛꝛe. oꝛꝛ hu ꝺe laꝿeꝛꝺ leꝛu Cꝛıꝛt ın hıꝛꝛ ȝoꝺꝺcunꝺe kınꝺe ꝫ aȝȝ paꝛꝛ ȝ ıꝛꝛ ȝ æꝛꝛne beoþ hıꝛꝛ ꝛaꝺeꝛꝛ æꝛen-mete allmahhtıȝ anꝺ allpælꝺennꝺ ȝoꝺꝺ. ꝺatt alle ꝛhaꝿꝛte ꝓꝛohhte. ꝓıꝺꝺ ꝛaꝺeꝛꝛ ȝ ꝓıꝺꝺ halıȝ ȝaꝛt. all an ı ȝoꝺꝺcunꝺneꝛꝛe. ȝ tatt paꝛꝛ ꝛıhht tatt æꝛn paꝛꝛ ꝛett onȝænn þ ȝoꝺꝺꝛpellꝛpıhhte. þatt maꝛt ꝓnatt on hıꝛ ȝoꝺꝺꝛpellboc oꝛꝛ cꝛıꝛteꝛꝛ ȝoꝺꝺ-cunꝺneꝛꝛe ꝿoꝛ ı þ tatt he ꝓnat oꝛꝛ ꝛꝓllc he ꝿlæh upp ınn till heoꝿꝛne þuꝛh þ he ꝓnat hep ı ꝺıꝛꝛ lıꝿ oꝛꝛ ȝoꝺeꝛꝛ ꝺepe kınꝺe. ȝ tæꝛ paꝛꝛ he ꝿull lıc ꝓꝺꝺ æꝛn þ ꝿleȝeꝺꝺ upp ꝿull heȝe þuꝛꝛ pæꝛen þuꝛh ꝺa ꝿoꝓꝛne ꝺeoꝛ þa ꝿoꝓꝛne men bıtacneꝺꝺ þ ꝓnıte oꝛꝛ ꝺe la-ꝿeꝛꝺ cꝛıꝛt. ȝoꝺꝺꝛpell oꝿ ꝿoꝓꝛne bokeꝛꝛ. &c.

Ormulanis ſuccedat ſymbolum *Nicænum*, quod in pagina olim vacua recentiori manu ante initium *Codicis Wigornienſis*, jam *Bodleijanæ* bibliothecæ peculii pretioſi, ſcriptum extat in his verbis.

Ic ıleue on enne ȝoꝺ ꝿæꝺeꝛ almıhtı. puncheꝺ heouene ȝ eoꝛþe. ȝ alle ıꝛeıenlıche ꝺınȝ ȝ unıꝛeıenlıche. ȝ on enne cꝛıꝛt helenꝺ ꝺꝛıhten. þene ancenneꝺen ȝoꝺeꝛ ꝛunu. oꝿ ꝺæne ꝿæ-ꝺeꝛ akenneꝺ æꝛ alꝛe poꝛlꝺe. ȝoꝺ oꝿ ȝoꝺ. lıht oꝿ lıht. ꝛoþ ȝoꝺ oꝿ ꝛoþ ȝoꝺe. akenneꝺ nout ıꝓꝛoꝛ. eꝿeneꝺꝓıꝛtlıcne ꝺan ꝿæꝺꝛ. þ þene beoꝺ alle þınȝ ıꝓꝛouht. þe ꝿoꝛ uꝿ mannen ȝ ꝿoꝛ upe hæle nıþeꝛaꝛtaıh oꝿ heouene. ȝ peaꝛþ ıꝿleꝛchomoꝺ oꝿ þen holı ȝoꝛte ȝ oꝿ mapıan ꝺen meıꝺene. ȝ peaꝛþ mon ıpuꝛþen. he ꝺꝛopeꝺe eæc ꝛꝓllc on ꝺoꝺe ahonȝen ꝿoꝛ uꝿ. ȝ he paꝛ ıꝺuꝛıeꝺ. ȝ he aꝓoꝛe on ꝺan ꝓꝛıꝺꝺe ꝺeıe ꝛo ꝛo ıꝓꝛıte ꝛeȝȝeꝺ. ȝ he aꝛteıh to heouene. ȝ he ꝛıt æ ꝛıht hanꝺ hıꝛ ꝿæꝺeꝛ. ȝ he eꝿtþ cumeþ mıꝺ ꝓulꝺne [4] to ꝺemınꝺe þen cꝓıke anꝺ ꝺam ꝺeaꝺen. ȝ hıꝛ ꝓıche ne bıꝺ non enꝺe. ȝ ıc ıleue on ꝺene holı ȝoꝛt þene lıꝿꝿeꝛtan ȝoꝺ. ꝺe ȝeþ oꝿ þen ꝿæꝺeꝛ. ȝ oꝛꝿ þen ꝛunu. ȝ he ıꝛ mıꝺ þan ꝿæꝺeꝛ ȝ mıꝺ ꝺan ꝛunu ıbeꝺen ȝ ıꝓul-ꝺneꝺ. ȝ he ꝛꝓæc þ ꝓıtezen. ıc anꝺette þa onan halpen ȝ ꝺa ıleaꝿꝿulle. ȝ ꝺa apoꝛtolıcan ıla-þunȝe. ȝ on ꝿoꝛȝıueneꝛꝛe ꝛunna. anꝺ ıc abıꝺe aꝓıꝛte ꝺeaꝺꝛe monne ȝ ꝺeꝛ eche lıueꝛ ꝺæꝛe toupapꝺe poꝛlꝺe. beo hıt ꝛo.

Id genus quoque ſunt & iſta cujuſdam homiliæ *Semi-Saxonice* bibl. *Bodl.* in hæc verba: *audi filia & vide, & inclina aurem tuam*, &c. Davıꝺ ꝺe ꝓꝛalmꝓꝛuhte ꝛpekeꝺ ı þe ꝛaptep topaꝛt ȝoꝺeꝛ ꝛpuꝛe. þat ıꝛ euch meıꝺen þ haueþ meuþ-þeaꝓeꝛ. ȝ ꝛeıþ. hep me ꝺohtep. bıhalꝺ anꝺ

---

[1] *Sax.* eop. [2] Vide *Irenæi* opera adverſus hæreſes, Edit. *Feuardentii*, Colon. *Agripp.* anno M.DCXCVI. lib. III. cap. XI. pag. 259. [3] *Sax.* eac, ac. [4] *Sax.* to ꝺemenne.

bei þin eaꝛ. ⁊ ꝓoꝛgeꝛ ti ꝓolc. ⁊ tineꝛ ꝓeaðeþ huꝛ. Nim ȝeme hꝑeꝛ each poꝛð beo ꝛunðeþliche to ꝛeȝȝen. heþ me ðohteþ he ꝛeiþ. ðohteþ he cleopeþ hiꝛe ꝓoꝛ þi ꝓ he unðeþꝛtanðe. &c. Iſta etiam alterius homiliæ, quæ inſcribitur heþ biȝine ꝛauleꝛ paþðe in hæc verba, *ſi ſciret pater familias in qua hora*, &c. uꝛe laueþð ı ðe ȝoðꝛpel teacheþ uꝛ ðuꝛh a biꝛne hu pe ahen peaꝛluche to biꝑiten uꝛ ꝛeoluen piþ ðe unꝑihꝛ oꝛ helle. ⁊ piþ hiꝛ peꝛucheꝛ. ȝeꝛ ðeꝛ laueþð piꝛte he ꝛeið hꝑenne ⁊ [1] hꝑuch time ðe ðeoꝛ paldе cume to hiꝛ huꝛe he puldе pakıen. ⁊ ne naldе he naꝑ ꝓolıen þe ðeoꝛ ꝓoꝛ to bꝛeoken hine :.

Hæc in manu *Saxonica*: in *Gallica* autem manu multa id genus ſcripta extant, ut fol. 1. a. b. libri homiliarum *Semi-Sax.* membranacei, qui in bibl. *Lambethana* aſſervatur. *Cum appropinquaſſet Jeſus Ieroſoliman. &c.* Ꝺoðemen hiꝛ iꝛ an heſte ðei to ðei þe iſ on xıı monþe. þiſ goðſpel ſeð hu ðe helenð neꝺſechede toparð ıerſim ðare burh to ðei mið hiſ apoſtles ⁊ ec mið oðere ſloc manna ða he com to ðere ðune oliueti hiſ ıhaten ða ſende he iſ ıı. leoꝛnınc-cnihteſ ⁊ oþeð to heom ȝaa in ðane caſtel þeꝛ iſ on-ȝein eou ⁊ ȝe ſinðeð redliche par ane aſſe ȝebunðen mið hꝛe colt. unbinðeð heo ⁊ leaðeð heo to me. ȝif eni man ſeið eapiht to eou ſeggeð ðeꝛ þe ſauerð haueð þar-of neoðe ⁊ redliche heo eou leteð fere ðer mið. Euntes autem diciꝑuli ſecerunt ſicut præcepit illis Jeſus, *&c.* ða apoſtles eoðen ⁊ ðeðun alſpa ðe helenðe heom heꝛ heo nomen ðe aſſe ⁊ here colt ⁊ leðden to him. ⁊ heo ðuðen heore claþeſ huppon ðe aſſe ſole ⁊ ure ðrihten ſeoðþan rað þeron uppen toparð ıerſim. ða peſ hiꝛ cuð ouer al þe buꝑh ðeꝛ þa helinð peſ ðiðerparð. heo urnen on-ȝein him al ða hebreiſce men mið goðere heorte ⁊ ſumme mið ufele ðeonke, moni of þan ſloc manna ðe ear þan fulieðen ure ðrihten ⁊ ec þe ȝe-leafulle of þere burh heo nomen heore claþeſ ⁊ ðe beſte þeꝛ heo heſðe ⁊ ſtrehiten under ða aſſa feꝛ þer ðrihten rað ınne ðe peye. him to luue ⁊ heriȝinge. ða oþre men ðe reil neſðen heo ſtiȝen uppeon ðe goðeſ cuuneſ treope. ⁊ nomen ða tꝑigga ⁊ ða bloſtme ⁊ ðuðen under ðe aſſa feꝛ ⁊ biſtrepeðen al ðane peye him to purþſcipe ⁊ al þe hebreiſce folc þe eoðe efter him ⁊ biuoren him ſumgun þiſne loſ ſong hehliche to heringe ⁊ cpeþen. Oſanna filio ðauið benedictus qui venit in nomine ðomini. þeꝛ iſ he iſ ibletſoð ðe ðe her cumeꝛ on ðrihtneſ nome. ðuſ ha hine hereðen a ðe ðe rað in eꝛ þan eſtȝate ðere burh. ðeꝛ ȝate me haꝛ ðpecioſa porta ðeꝛ hiſ ðeꝛ faire ȝeꝛ me haꝛ hiꝛ. ⁊ ſeoðþan þe Cꝛiſtin ðom peſ nefre ouer xıı monþe niſ hiꝛ unðon bute to ðei al þaꝛ folc eoðe þarforð to proceſſium, to munte oliueti: ⁊ in al ſpa. Nu leoue broðre nu ic eou habbe þeꝛ goðſpel iſeið anfanðeliche ðeꝛ hiꝛ bitacneꝛ. ge iherðen er on þe goðſpel hu ure ðrihten ſende hiſ ıı apoſtleſ petrum ⁊ iohannem ongem þene Caſtel þ heo unbunðen þaꝛ aſſa ⁊ hire ſole. leoue broþre ⁊ ſuſtre ge hihereð hu muchel eðmoðneſe ure ðrihten ðuðe for uſ. he mihte riðan giſ he palðe on riche ſteðe ⁊ palefrai ⁊ mule ⁊ arabiſe nalðe he no. na for thon uppon ða muchele aſſa agc uppon þa luꝛthle ſole þaꝛ geꝛ peſ kinde ne ber hiꝛ neſ nefre nane burðene ne hiꝛ neſ nefre ıfuleð of nane oðre aſſa. In ſpa muchele eðmoðneſſe goð almihti hine ðuði for uſ ⁊ ece ſete uſ biſne þag habbe pele to ouerſtohpenneſſe on ðiſſe liue ne beo þu þeruore pruð ne pilð ne ſterc ne pemeð ne ouermoði ah þeſ þe pe heoueðen mare pele on þiſſe liue þeſ pe ahte to beon þe eðmoðre. ða mare ımete alſpa hiꝛ ure pele nere. ⁊ ðonkıen hiꝛ ure ðrihten þe hiꝛ uſ lenðe ⁊ ðon þan monna ðereof. &c. In hom. prima in Adventum.

Iſtiuſmodi quoque eſt oratio illa fervens, ſive allocutio ad Jeſum in fine hujus MS. ut ex his conſtat. Ieſu ſoð goð. goðes ſone. Ieſu ſoð goð. ſoð mon. mon meadene-bern. Ieſu min hah loue. min ſikere ſpetneſſe. Ieſu min heoꝛte. mi ſel. mi ſaulehele. Ieſu ſpete. Ieſu mi leof. mi lif. mi leome. min halwi. min [2] huniter. ðu al þ ic hopie. Ieſu mi peole. mi punne. mine bliþe breoſteſ bliſſe. Ieſu teke þ tu aꝛt ſe ſofte. ⁊ ſe ſpote. ȝettet to ſpa leoflic. ſpo leoflic anð ſpa luſum þ te engleſ. á biholðeð þe. Ne beoþ heo neuer fulle. for to lokin on þe. Ieſu al feira. ȝein hꝑam ðe ſunne niſ boten a ſchaðwe.

His quoque accenſendæ ſunt vitæ *SS. Margaritæ & Catherinæ, A. Normannice* ſcriptæ, in MS. cod. bibl. *Bodl.* NE. A, III, 11. quarum illius initium, hujus autem finis infra ordine ſequuntur.

Exordium vitæ *S. Margaritæ, Normanno-Saxonicè.*

I þe ſeaðereſ ⁊ ı þeſ ſuneſ ⁊ ı þeſ hali gaſteſ nome her beginneþ þe liflaðe & te paeſiun of ſeinte margarete. Efter ure lauerðeſ pine ⁊ hiſ paſſiun ⁊ hiſ ðeaþ o roðe ⁊ hiſ ariſte of ðeaðð. ant efter hiſ upaſtihunge aſ he ſteah to heouene peren monie martyrs pepme ba ⁊ pummen to ðeaþeſ miſliche iðon for þe nome of ðrihtin. ⁊ aſ ı cuðde kempen ouercomen ⁊ [3] akeſten hare þreo cunne uan þe ueont ⁊ teos pake porlt ant hare licomeſ luſtes. ⁊ penðen of þeoſ peanen to peole ⁊ to eche punne ierunet to criſte.

Finis vitæ *S. Catherinæ, Nortmanno-Saxonice.*

Heo piþ þeoſ ſteuene ſtrahte uorð ſpiſtliche þe ſuah pite ſpire. ⁊ cpeþ to ðe cpellere. Mi hiſ ⁊ mi leoꝛ mon ieſu criſt mi lauerð haueþ nu icleopet me ðo nu ðenne hihentliche þ te

[1] Nunc **which**. hꝑuch autem fit à hꝑulc pro hꝑilc, eliſo *L.* [2] *Sax.* humȝeꝛteaþ, humteaþ, idem ac humȝeꝛ ðropa, *mel ſtillatitium*, item *nectar.* [3] Forſan legendum eſt akeaſten. vide **akaſe**, & **akieſð**, & **akaſt**. in Lex. *Run. Runolph. Jonæ.* & **akaſt**, & **akaſaſt** in *Olai Verelii* indice, &c.

ꝛꝛ ihaten. ant he as ha het him hef þ heatele ꝛpeopd up [1] ꝛpipte hire þ heaued ——— þuꝛ pende þe eadie meiden Katerine icrun to criſt from eorþliche pinen. 1 Nouembres moneþ de ꝛiꝛ] tpentuþe dei] fridei on te under 1 þe dei] 1 þe tune þ hire deope leoꝛmon ieſu ure lauerd leaſde liſ o þode for hire] for uꝛ alle. beo he aſ healent iheret] iheiet in alre porlde porlt a on ecneſſe. AMEN.

Ex libro etiam compacto homiliarum Coll. *Trin. Cantabr.* *Anglo-Normannice* ſcripto, quem lectu & perlectu dignum exiſtimavit [2] *Abrahamus Wheelocus*, nonnulla proferenda ſunt, lectoris φιλαρχαίᾳ gratiâ, cui ex homilia IN ASCENSIONE inſcripta hæc præſento: Alſe ſeint ambroſie ſeiđ þuſ queþende Receptus ad ſedem dei. he ſteh to heuenliche hehſettle. and þiche ſtridef he makede dunpard. & eft upparđ. þ ſeid Đācs Salomon þe pile.] đuſ queđ, ecce uenit ſaliens in montibus,] tranſiliens colles. here he cumeđ ſtridende fro dune to dune.] [3] ouerſtit đe cnolleſ. Septem igitur ut ita dicam ſaltus dedit. E celo in uirginiſ uterum. Inde in præſepium. Inde in crucem. Inde in ſepulchrum. Inde in infernum. Inde in mundum. Et hinc in celum. Seuen ſtridef he makede. on of heuene into đe maidenef [4] innedе. ođer þenne into þe ſtalle. đridde into đe holi rode· feorþe đanne into þe ſepulcer. fifte into helle. ſixte into þiſ middenerd. þe [5] ſeueđ eft into heuene ac þo he to helle com. đe engleſ þe mid inn comen clepeden to þe deuel] ſeiden. tollite portaſ &c. maſter-lingeſ of þeſterneſſe opened [6] giper gaten. đe king of bliſſe pile fare her in. Đe ſtefne herden đe piteieſ þe þeꝛ inne peren] on of hem þ paſ dauid andſpereде þuſ. dominuſ fortiſ &c. đe lourd þe iſ ſtrong.] mihti] on fehte.] dide ure lourd alſe þe boc ſeiđ. portaſ ereaſ contriuit & uectef ferreoſ confregit] dedit lumen hiſ qui erant in penſ tenebrarum.] ligauit ſatanan] captiuam duxit in captiuitatem.] ure helende brac þo þe irene heite] al to shiuede þe [7] giaten.] in-pende. þo paſ helle liht eneſ] nefre eft of heuene-liht.] bound te holde deuel.] herede helle of đo đe him hadden her er-quemed. alſe đe ſalmprihte ſeiđ. et duxit eoſ &c.] he brac hepe bendeſ] ledde hem ut of þeſterneſſe.] of deaþef shadepe.] roſ of deađe þe þridde dai. þiſ eſtrene dai.] punede mid hiſ dicipleſ noht alegate ac ſtundmele. for te þe [8] ſuperti đe dai. þ iſ to dai.] þo he dide alſe þe holi boc ſeiđ. Eleuatiſ manibuſ ferebatur in celum et benedixit eis. he heuede up hiſ hond.] giaf hem hiſ bleſcinge.] ſpo ferde to heuene alſe dauid ſeiđ. Aſcendit dominus in iubila &c. drihten ſteh on [9] pordleſe ſonge.] on bemene ſtefne.

XXVIII. Supra in R. XVIII. magnopere laboravi, & pene totus fui in oſtendendo, ut *Anglo-Saxonicæ* ſcripturæ apud exteros inſtructus R. *Ælfredus* primus innovator erat; & in tradendis criteriis, quibus nova illa *Ælfredi* quaſi *Gollo-Romana* manus, quæ pulchritudine ſua adeo ipſos Anglos delectabat, & in qua omnes fere MSS. codd. qui ſuperſunt, nitent, à veteri illa *Saxonica*, quæ ante *Ælfredi* tempora ab omnibus *Saxonibus* & *Merciis* in uſu erat, dignoſci & diſtingui poſſet. Jam igitur reſtat, ut vetuſtiorem illam manum *Saxonicam*, quæ ante *Ælfredum*, *R.* factum uſitata rarior in Bibliothecis reperitur, quaſi è tenebris ſuis, ubi veluti præ pudore deliteſcere videtur, exhibeam. Hujus autem perantiquæ manûs, quæ nec *tam legibilis*, nec *oculis tam delectabilis*, ab ipſis *Saxonibus*, introducta à ſuo rege manu *Gallicana*, aſperari cœpit, nonnulla forte exemplaria conſervata ſuperſunt in cod. MS. bibl. *Bodl.* NE. D. 2. 19. In cujus codicis fol. 20. a. extat brevis narratiuncula in miniatis hujus manus literis *Latine* ſcripta de invento, à quodam *Britanno*, Alphabeto; quam cum ipſis Alphabeti literis in ære Sculptam oſtendit fig. I. In fol. 22. a. extat aliud hujus manus exemplar, quod exhibet fig. II. In fol. 23. a. alterum habetur exemplar, cujus ſpecimen videre eſt Sculptum fig. III. In folio autem 24. a. Incipiunt pauca ex prophetarum libris excerpta tam *Græce* in literis *Græcis* uncialibus, quam *Latine* in hujus pervetuſtæ manus characteribus in duabus parallelis columnis exarata, quorum utriuſque, ut & Alphabeti *Græci* & *Saxonici*, quod in ſiniſtro margine à ſumma ad imam paginam pingitur, ſpecimen oſtentat fig. IV. In folio autem 28. b. Incipiunt lectiones ex *Geneſeos* libro ſumptæ, quæ columnatim etiam parallelæ ſcriptæ ſunt, in hac manu tam *Latine*, quam *Græce*, ut repræſentat fig. V. Deinde lectionibus ex *Geneſi* ſumptis ordine ſequuntur aliæ ex libb. *Exodi*, & prophetarum ſumptæ, quas omnes quum *Latine*, tum *Græce*, in hac pariter manu exaratas alibi deo vitam, & vires largiente, publico forſan daturus ſum.

Iſtiuſmodi etiam manus, nempe minus venuſtæ, delectabiles, & quæ ab hujus codicis ſcriptura non adeo abſimiles ſunt, cernuntur in chartis quidem pervetuſtis quorundem RR. qui ante *Ælfredum* aut natum, aut factum regem, terras dederunt *eccleſiæ Wigornienſi*, quæ, dum

---

[1] A *Cimbrico* at ſvipa, *cito agere*, vel at ſvipta, *cito raptare*. [2] Hic in ſumma pagina, quæ Codicis tegmini interior conglutinata hæret, teſtimonium ſuum ſic ſcriptum reliquit; HIC CODEX MS. FIDEM PROTESTANTIUM IN PERMULTIS MULTUM ORNAT. LEGI, ET PERLEGI. A. W. [3] *Sax.* oꝛepꝛtiđ. [4] *Sax.* innođ. [5] *Sax.* ꝛeoꝛođe. [6] *Sax.* eopen. [7] Forſan mandoſe pro graten. [8] *Sax.* ꝛeopen-tiđeđ. [9] Pordleſe ſonge, ſic explicat homiliſta in iis quæ ſequuntur: pordleſ ſong iſ þe her te michele bliſſe. þe heo haueþ of hevenliche þinge,] ne mai þereoffe be ſtille. ne mid porde hem atellen. ſpiche ben þe ſongeſ þe me ſingeđ hege ſageſ alſe Alleluiah.] ſpiche ođer. Đpo dide þe apoſteleſ ſo hie behelden ure helend. þo þe to heuene yeade.] folgeden him mid egen. þo hi mid lichame ne mihten.

ei

Fig. i. Ex MS codice Bibl. Bodl. OXON. NE. D. II. 19. *Pag. 168. Gram. Sax.*

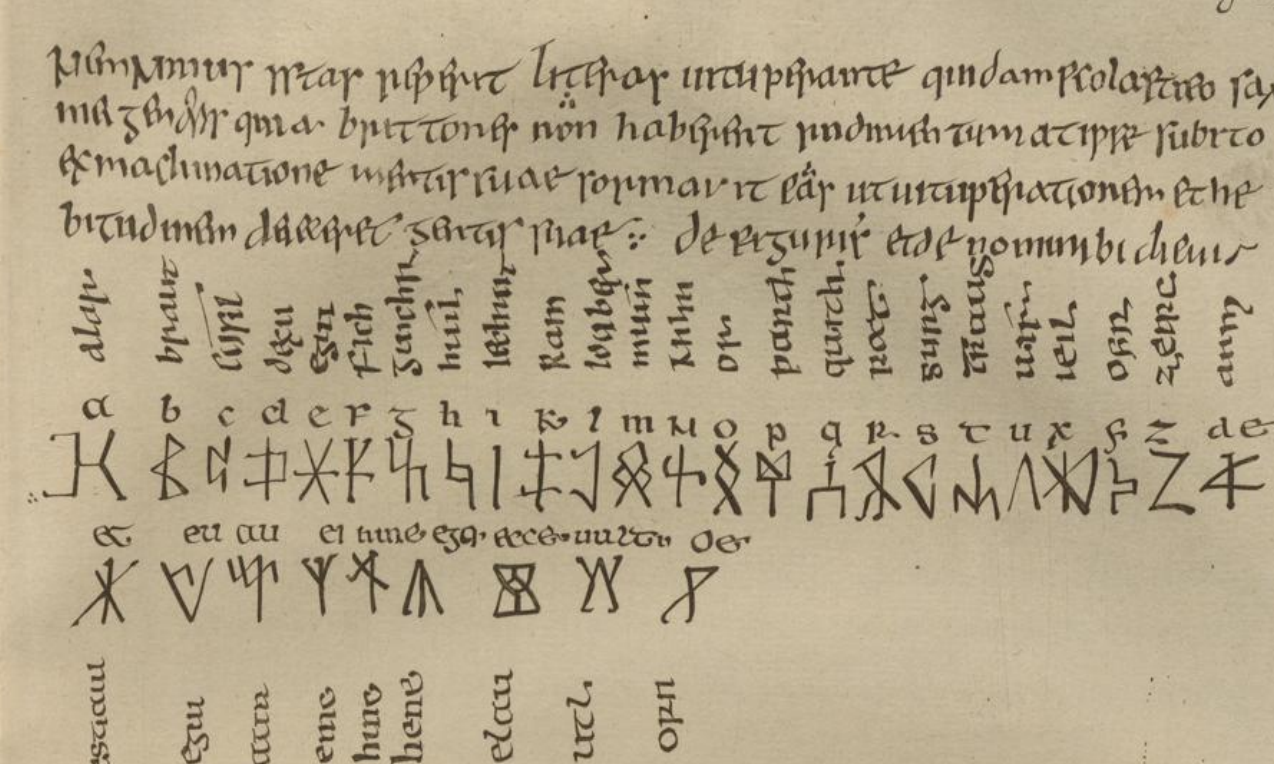

Fig. ii. Ex eodem MS codice. Folio 22. a.

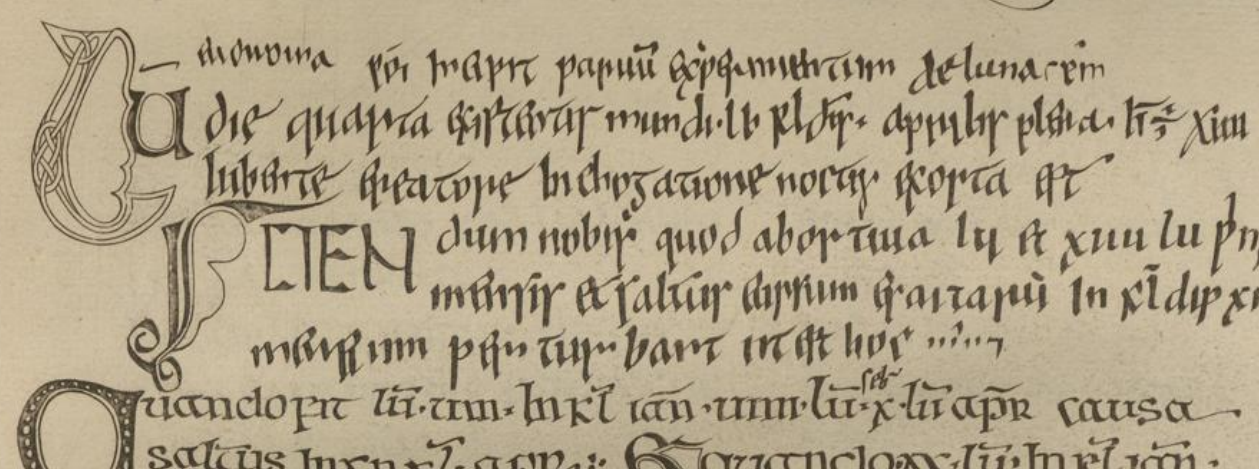

Fig. iii. Ex eodem MS codice. Folio 23. a

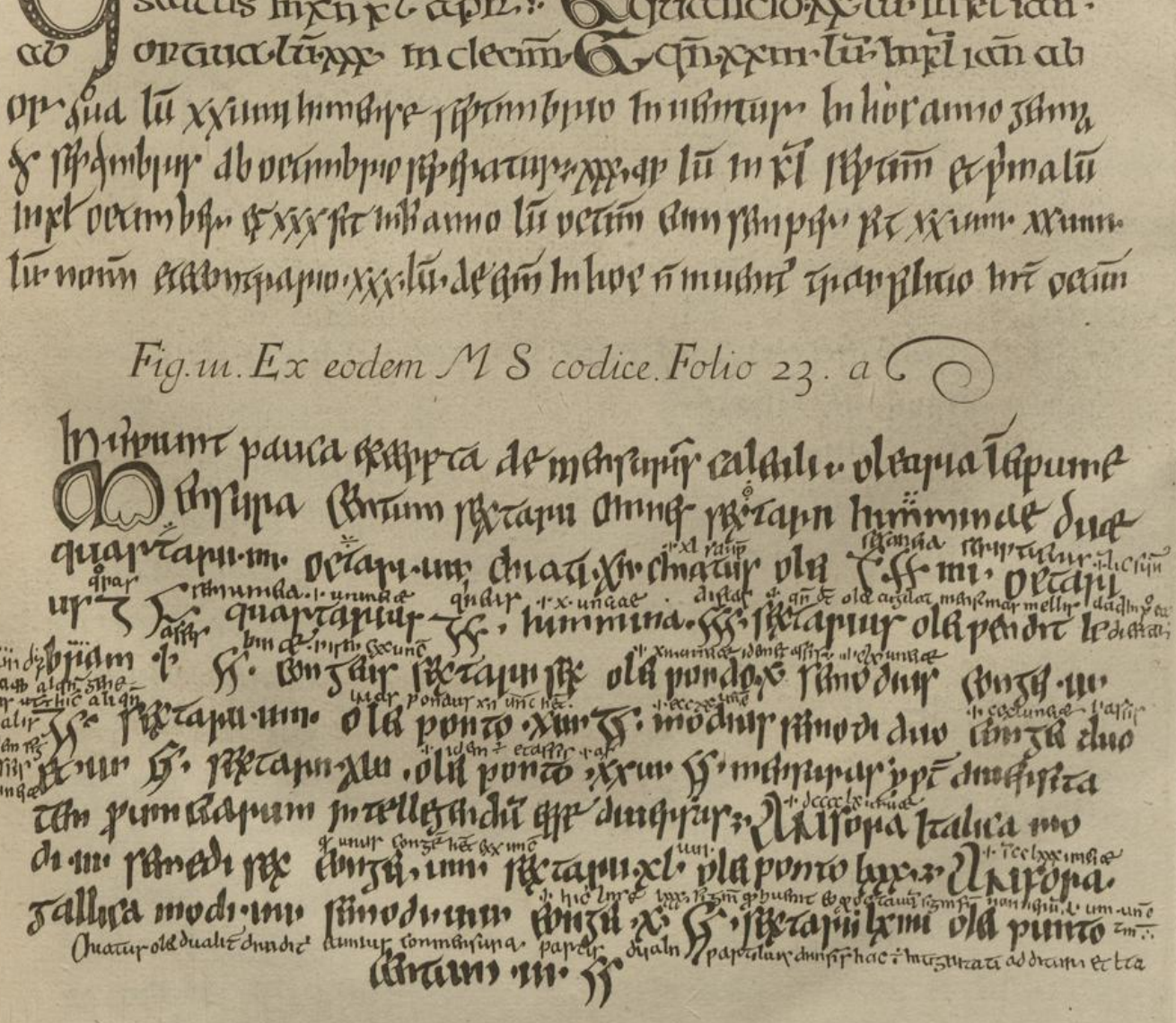

MBurghers Transc. et sculp.

Fig. iv. Ex eodem MS codice. Folio. 24. a.

ad pag. 168.

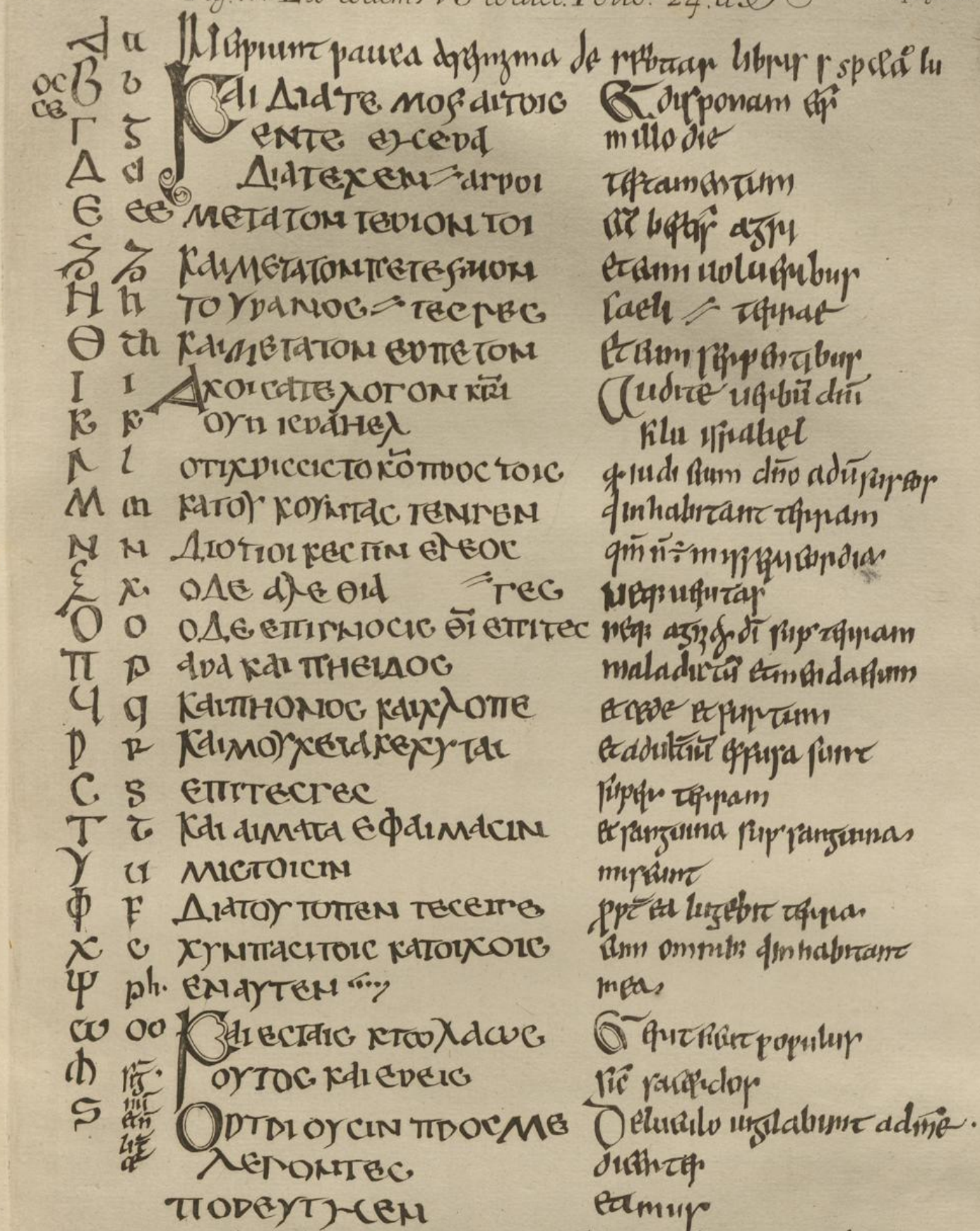

Fig. v. Ex eodem MS codice Folio. 28. b.

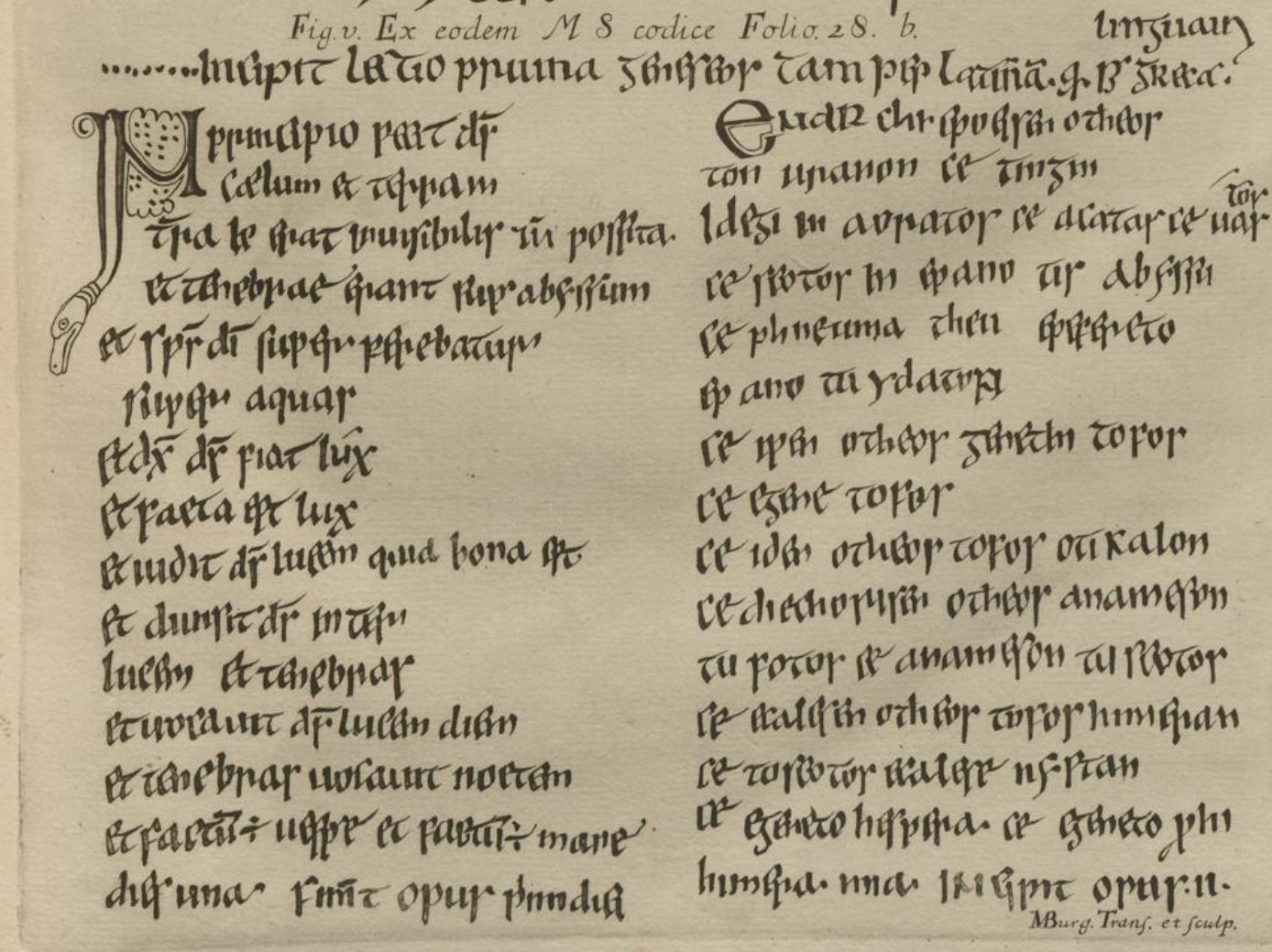

MBurg. Transf. et ſculp.

ei præſiderem, à pulvere, & tineis ereptæ, in Archivis, ut ut laceræ & exeſæ, repoſitæ fuerunt.

Denique quoniam harum chartarum nulla exhibetur in Monaſtico *Anglicano*, cum rerum antiquarum ſtudioſis me initurum gratiam exiſtimo, ſi eas omnes excuſas, quatenus jam legi poſſunt, hic loci interſeruero.

Carta lacera Æthelredi *Merc̄ Regis circa A. D.* 692.

APoꝛtolur Paulur de extremo iudicio manifeꝛtiſſime loquenꝛ ita dixit omneꝛ enim ſtabimur ante tribunal xp̄i ut recipiat unuſquiſque pꝛout ꝺeſſit ſiue bonū ſiue malū. etiam ipſe dñꝛ in euanꝝ ſuo manifeſtat dicenꝛ ibunt impii in ſuppliciū æteꝛnam iuſti autem in uitam æteꝛnam. hoc ſane tremendum ⁊ teꝛꝛibile dī omnipotentiꝛ iudiciū omnibuꝛ eſt nobiꝛ peꝛhoꝛꝛeſcendū. Quapꝛopteꝛ ego aethelꝛed xp̄o donante ꝛex Mercioꝛum pꝛo abſolutione cꝛiminū meoꝛū ⁊ pꝛo amoꝛe ꝺi uiuentiꝛ teꝛꝛam qui uetuſto uocabulo nuncupatuꝛ heanburꝝ ⁊ in alio loco æt auſtin hoc eſt ciꝛciteꝛ in illiꝛ duobuꝛ lociꝛ xxx caſſatoꝛū [1] oſtſoꝛo meo ueneꝛabili epiſc. in pꝛoꝛꝛiam poſſeſſionem tꝛadidi ab illam eccleſiam beati Petꝛi [2] pꝛincipiꝛ apoſt. quæ ſita eſt in uueogoꝛna ciuitate cum antiquiſ conſiniiſ ⁊ captuꝛa piſcium ⁊ cum omnibuꝛ utilitatibuꝛ campo ł in ſilua ł in ſlumine ad ſe pꝛite peꝛtinentibuꝛ illi ..... peꝛꝛſuantuꝛ in æuū. ſimiliteꝛ etiam ab ſeculaꝛibuꝛ omnibuꝛ ſeꝛuitutibuꝛ ..... leuiꝛ. ſint in peꝛpetuum libeꝛati niſi tantū .... ⁊ expeditione contꝛa hoſteꝛ ñ ſc̄ ..... ſeꝛuantibuꝛ minuentibuꝛ ueꝛo ł con..... ſempiteꝛna. Amen.

✠ Ego aethilꝛed ꝛex pꝛoꝛꝛiā ꝺonationem coꝛꝛoboꝛanꝛ titulo ſcæ cꝛuciꝛ ſubſcꝛipſi.
✠ Ego heaꝺꝺa epiſ. conſen. ⁊ ſubſ.
✠ Ego tophtuualꝺ oſen. ⁊ ſuƀ.
✠ Ego eaꝺuualꝺ oſen ⁊ ſuƀ.
✠ Ego cille conſen ⁊ ſuƀ.
✠ Ego oſſſith conſen. ⁊ ſuƀ.
✠ Ego ecgfꝛith conſen. ⁊ ſuƀ.
✠ Ego tuꝺꝺul conſen. ⁊ ſuƀ.
✠ Ego ſuthlac conſen. ⁊ ſuƀ.
✠ Ego ſiſiuualꝺ conſeſ. ⁊ ſuƀ.
✠ Ego oſtſoꝛ epiſc. ꝺonationem quam a ꝛege ..... pꝛoꝛꝛia manu ꝺnotaui.
✠ ..... conſen. ⁊ ſuƀ.
✠ .....conſen. ⁊ ſuƀ.

Carta Osheri *reguli* Huuicciorum, *circa A.* 692.

✠IN nomine ꝺnī nꝛī Ihū xp̄ī. Omnia enim ut ait ap̄ quae uiꝺentuꝛ tempoꝛalia ſunt quae autem non uiꝺentuꝛ aeteꝛna ſunt. pꝛo qua ꝛe ego Oſhepe ꝛex Huuicciorum pꝛo remeꝺio animae meae cū aeꝺilheanꝺo filio meo ꝺabo teꝛꝛam quae ꝺicituꝛ penitanham quinꝺecim tꝛibutapiorū cū ꝺÿlla uuiꝺu caſſatas conſentiente comite meo Lutbeꝛhto ad conſtꝛuenꝺum monaſteꝛium Lutſuiꝺae abbaē cum campiſ ſÿluiſque cum piſcaꝛiſ pꝛatiſque et cum omnibuꝛ .... aꝛiſ quae ad eam ſunt peꝛtinentia hanc cum omnibuꝛ hiſ iuꝛe poſſiꝺenꝺam in peꝛpetuum peꝛꝺonabo.

✠ Ego oſhepe ſuppaꝺictuꝛ [3] ꝛex conſentienſ et ſubſcꝛipſi ſignū ſalutaꝛe.
✠ Ego aeꝺilhaꝛꝺ conſentienſ et ſubſ.
✠ Ego eꝺiluuaꝛꝺ conſentienſ et ſubſ.
✠ Ego æꝺilbeꝛht conſentienſ et ſubſ.
✠ Ego eꝺilme conſentienſ et ſubſ.
✠ Ego oſuuiꝺo conſentienſ et ſubſ.
✠ Ego oſtoſoꝛiſ epiſcopuſ conſentienſ pꝛoꝛꝛia manu ſig̃ conſcꝛipſi.
✠ Ego eꝺilpeꝺuſ conſentienſ.
✠ Ego beꝛhtuualꝺuſ aꝛchi epiſcopuſ conſentienſ ſubſcꝛipſi.
✠ Ego uuilfꝛiꝺuſ epiſ. conſ. ſſ.
✠ Ego heaꝺꝺa epiſ conſentienſ ſuƀſ.
✠ Ego tÿſtel epiſ conſentienſ ſuƀſ.
✠ Ego ..... ꝺe epiſc conſentienſ ſuƀſ.
✠ Ego beꝺuuin epiſ conſentienſ ſuƀſ.
✠ Ego ſelmunꝺ epiſ. conſentienſ ſuƀſ.
✠ Ego alꝛicuſ epiſ. conſenſi et ſuƀſ.
✠ Ego cuiniſicuſ conſenſi et ſuƀſ.
✠ ego ſehthaetiuſ conſenſi et ſuƀſ.

---

[1] Oſtfoꝛuſ episcopus conſecratus, ſede cantuarienſi vacante, poſt mortem *Theodori*, Anno Dom. 692. obiit an. 693. [2] Eccleſiam hic loci primitus in ſedem episcopi fundatā, in honorem *D. Petri* fuiſſe conditam facile liquet ex hac *Æthelredi* donatione. [3] Id eſt, regulus.

ꝺiquiꝭ hanc ꝺonationem minuetuꝭ. ꝛciat ꝛe ꝑeꝺꝺituꝭñ ꝑationem in ꝺie Iuꝺicii, et ꝑaꝛtem eiuꝭ eꝛꝛe cū peccatoꝛibuꝭ et cum Iuꝺa tꝛaꝺitoꝛe, cꝛuciatuꝭ ꝛine ꝛine in inꝼeꝛno cum ꝺiabulo.

In nomine ꝺī ꝛummi. Tempoꝛa tempoꝛibuꝭ ꝛubeunt. abiit et uenit aetaꝭ ꝛola ꝛcō̄ñ ꝝloꝛia ꝺuꝛat in xꝓ̄. Ideoque ego eaꝺilheapꝺuꝭ et aeꝺiluueapꝺuꝭ. ꝺabimuꝭ tibi cuꝺꝛuiꝺae teꝛꝛam quae ꝺicituꝭ inꝝinn v manentium quam tu à nobiꝭ ꝓꝛopꝛio ꝓꝛaetio ꝑeꝺemiꝛti ꝺ eꝛt ꝺc. ꝛolidiꝭ ut in tua poteꝛtate ꝛit habenꝺi et ꝺonanꝺi cuicunque uolueꝛiꝭ. ꝺiquiꝭ in hanc ꝺonationem auꝝeꝛe uolueꝛit ampliet ꝺꝛ ꝑaꝛtem eiuꝭ in ꝑeꝝione uiuentiū. ꝛiquiꝭ e conꝛꝛaꝛio minueꝛe temptaueꝛit euellet eum ꝺꝛ ꝺn̄ꝭ e ꝑeꝝno ꝛuo et ꝑaꝛtem eiuꝭ ponet cum peccatoꝛibuꝭ. nomina hic teꝛtium ꝛubteꝛꝛcꝛipta ꝛunt.

✠ ꝺiꝝnum manuꝭ coenꝑeꝺi.
✠ ꝺiꝝnum manuꝭ aeꝺilheapꝺi.
✠ ꝺiꝝnum manuꝭ aeꝺiluueapꝺi.
✠ ꝺiꝝnum manuꝭ cuthbeꝛti.
✠ ꝺiꝝnum manuꝭ ecuuini.

Carta Uhtredi *reguli* Huicciorum.

IN nomine ꝺnī nī ihū xꝓ̄ī. Leꝛtiꝛꝛime itaque abꝛque ꝺubitatione conꝛtat omnia quae uiꝺentuꝭ tempoꝛalia eꝛꝛe, et quae non uiꝺentuꝭ aeteꝛna eꝛꝛe. iꝺciꝛco ego uhtꝛeꝺuꝭ ꝺo ꝺonante ꝛeguluꝭ huuicciopum cogitaui ut ex accepta poꝛtione teꝛꝛiꝝeniꝭ ꝛeꝝni a laꝛꝝitoꝛe omnium bonoꝛum aliquiꝺ quamuiꝭ minuꝭ ꝺiꝝnum ꝓꝛo ꝛemeꝺio animae meae in uꝛuꝭ eccleꝛiaꝛticae liꝺeꝛtatiꝭ epoꝝaꝛem. unꝺe ꝛiꝺeli meo miniꝛtꝛo aeꝼelmunꝺo uiꝺelicet ꝛilio inꝝelꝺi qui ꝛuit ꝺux et ꝓꝛaeꝼectuꝭ aeꝺilbalꝺi ꝛeꝝꝭ cum conꝛenꝛu et licentia oꝼꝼani ꝛeꝝiꝭ meꝛciopum ꝛimulque epiꝛcopoꝛum et ꝓꝛincipum eiuꝭ teꝛꝛam quinque ꝛtꝛibutaꝛiopum iꝺ eꝛt uicum qui nominatuꝭ eaꝛtun iuxta ꝛluuium in ..... qui ꝺicituꝭ ꝛaluuaꝛpe iuꝛe eccleꝛiaꝛtico poꝛꝛiꝺenꝺam liꝺentiꝛꝛime ꝓꝛo ꝺnō̄ omnipotenti ꝺonabo. quam iꝛ ꝛempeꝛ poꝛꝛiꝺeat et poꝛt ꝛe cui uolueꝛit heꝛeꝺum ꝛelinquat. inꝛupeꝛ ꝺiꝝno ꝓꝛaetio ab eo ꝛuꝛcepto ꝓꝛo ꝛemeꝺio animae noꝛtꝛae et ꝓꝛo amoꝛe coeleꝛtiꝭ paꝛꝛiae ꝛciat unuꝭquiꝭq; hanc teꝛꝛam liꝺeꝛam eꝛꝛe ab omni ꝛtꝛibuto paꝛuo uel maioꝛe publicalium ꝛeꝛum et a cunctiꝭ opeꝛibuꝭ uel ꝛeꝝiꝭ uel ꝓꝛincipiꝭ ꝓꝛaeteꝛ inꝛtꝛuctionibuꝭ pontium uel neceꝛꝛaꝛiiꝭ ꝺeꝼenꝛionibuꝭ aꝛcium conꝛtꝛa hoꝛteꝛ. omnimoꝺo quoque in ꝺi ompiꝭ̄ nomine inteꝛꝺicimuꝭ, ut ꝛi aliquiꝭ in hac ꝓꝛaenominatam teꝛꝛam aliquiꝺ ꝝoꝛaꝭ ꝝuꝛaue.... alicui ꝛoluꝛe aliquiꝺ niꝛi ꝛpecialiteꝛ ꝓꝛetium ꝓꝛo ꝓꝛetio aꝺ teꝛminum aꝺ penam nihil. ꝝoꝛaꝭ auꝝentem hoc meum ꝓꝛaeceptum omnipoteniꝭ ꝺꝛ ꝛua auꝝeꝛe bona in aeteꝛnum non ceꝛꝛat. minuentem quoꝺ non optamuꝭ ꝛciat ꝛe ante ꝛtꝛibunal xꝓ̄ī ꝑationem ꝑeꝺꝺituꝑum. niꝛi ante ea ꝺo et hominibuꝭ ꝛatiꝭ emenꝺaueꝛit, conꝛcꝛipta eꝛt haec ꝺonatio anno ab incaꝛnatione ꝺnī nī ihū xꝓ̄ī ꝺccLxvii. Inꝺic. vi Iun. v.

✠ Ego oꝼꝼa ꝺ̄ ꝺono ꝛex meꝛc̄ huic ꝺonatione ꝺꝛenꝛi et ꝛubꝛcꝛipꝛi.
✠ Ego uhtꝛeꝺuꝭ huic̄ ꝛeꝝuloꝭ meam liꝺeꝛtatiꝭ ꝺonationem coꝛꝛoboꝛanꝭ ꝛcꝛipꝛi.
✠ Ego aldꝛeꝺ ꝛubꝛeꝝuł. huuic. ꝺꝛenꝛi et ꝛubꝭ.
✠ Ego miꝛꝛeꝺuꝭ epi huic̄ ꝺꝛenꝛi et ꝛubꝭ.
✠ Ego eata ꝺꝛenꝛi et ꝛuƀ.
✠ Ego bꝛoꝛꝺa ꝺꝛenꝛi et ꝛubꝭ.
✠ Ege beꝛhtꝛalꝺ ꝺꝛenꝛi

Carta Offæ *regis* Merc̄. *&* Aldredi *ſubreguli. A. D.* ꝺccLxxv.

✠ IN Nomine ꝺnī̄ nꝛī̄ ihū̄ xꝓ̄ī̄. ꝛummo quiꝺem menꝛiꝭ ꝓꝛoꝓoꝛito unicuique penꝛanꝺum eꝛt et cogitanꝺum. quatinuꝭ ut cum huiuꝭ ꝛaeculi caꝺuciꝭ ac labentibuꝭ ꝛebuꝭ manꝛuꝛa aeteꝛnitatiꝭ ꝓꝛoemia aꝺipiꝛcaī̄. Quaꝓꝓopteꝛ ego oꝼꝼa ꝺi ꝺono ꝛex meꝛc̄ ꝺe animae meae aeteꝛno ꝛemeꝺio cogitanꝭ ceꝛtiꝛꝛime ꝛcienꝭ mihi in ꝛutuꝛo multum ꝓꝛoꝺeꝛꝛe quic-

quiꝺ

quib de donif et de pebuf pfopfnif quibuf meam paſuitatem piuf omnium bonoſum laſ-
gitof ditaſe dignatuf eſt xpī eccleſiif impeſtiſem. Unde fubſegulo meo Aldſedo uideli-
cet dute pfopfiae gentif huicciō aliquem teſſae poſtionem pfo dnō libentef donanf at-
tfibuo ib eſt uiculuf qui nuncupatuf aetſegcefbeaſuue iiii manſionef qui fituf eſt in au-
ftfali occidentalique paſte toffentif qui uocatuf eſegbufna funt enim teſmini agelli ifteiuf ab
oſiente gemaeſe fofd a meſidie thofnhÿffſt ab occafu ftanbefgaf ab aquilone fuanbefg ea
duntaxat conditione donabo illi ut ſe uiuente habeat et cuicunque uoluefit poſt ſe libeſa utenf
potefate iuſe eccleſiaſtico poffſibendam ſelinquat Tefftium efgo et conſentientium epiſcopo-
ſum ac fſincipum meoſum figna et nomina fſo fiſmitatif ftabilimento hic inſfa notabo.

✠ Hanc meae donationif munifficentiã ego offa xpī gfatia rex uexillo cfucif munio.
✠ Ego eadbefhtuf đi gfatia epī ofen ⁊ fuđ.
✠ Ego tilhefuf humilif antif ofen ⁊ fuđ.
✠ Ego aldbefhtuf electuf ponti ofen ⁊ fuđ.
✠ Dig man cufani abđ.
✠ Dig man cfedan abđ.
✠ Dig man uuillan abđ.
✠ Dig man tilbefhti abđ.
✠ Dig man bacolan abđ.
✠ Dig man gudheafdi abđ.
✠ Ego befhthunuf fupplex epī ofen ⁊ fuđ.
✠ Ego ceolulfuf facefdof đi ofenfi et fuđ.
✠ Ego botuuine abbaf confenfi et fuđ.
✠ Dig man bfodan fſinc.
✠ Dig man eadbaldi fſinc.
✠ Dig man befhtuualdi fſinc.
✠ Dig man efnef fſinc.
✠ Dig men ceolbefti fſinc.
✠ Dig man eadbaldi fſinc.

Nunc efgo ego aldfedof dnō difpenfante huicciofum fegulof tefſam fſaefcfibtam et ma-
nu tefftium fubfignatam quam mihi offa fex fro femedio animae fuae iuſe eccleſiaſtico
foffibendam tfadidit libentef fro domino omnipotenti et fro femedio animae meae ab ec-
cleſiam beatae genetfficif đi et dnī nſī ihū xfī quae fita eſt in feogofna ciuitate laſ-
gituf fum. et hoc cum fubfcfiptione fſincipum meofum muniendo munio.

✠ Ego aldfedof feg huicc. fſofſiã meam donatione figno cfucif notaui.
✠ Dig man. cynebefhti p f.
✠ Dig man. cudfedi p f.
✠ Dig man. uualef p f.

Scfiptum eſt hoc anno ab incaſ xfī dcclxxiiii. Indicti. xv. ann decen xviii Iun xv.

Titulus in dorſo: to fecgefbeafefe. Offa cyng.

Concordia inter Heathoredū *epiſcopum &* Vulfheardū *facta in Synodo apud* Celcyth, *& confirmata in Synodo apud* Cloſef hof *de quibuſdam terris.*

SAeculi namque labentif tempofa uelociuf uento aefem tfanant: ideoque omnef fifmaf
ftatutiones fefiae licteſafum adnotamuf ne fofte in fofteſum aliquif ignofantiae
auafitiaeue ea decfeta infſfingefe fſaefumat. quae ueneſabilium uifofum fiunt uefbif con-
fifmata. * Anno dominici incafnationif dcclxxxviiii indictione uefo † xii qui eſt an. xxxi.
fegni offan ftfenuiffimi Mefc fegif factum eſt pontifficale conciliabulum in loco famofa
qui dicituf celchÿþ fſaefidentibuf duobuf Afc epiſ Iambefhto fcilicet et ‡ Hÿgbefhto
mediante quoque offan fege cū uniuefſif fſincipibuf fuif; ibi inteſ alia fluſa aliqua con-
ventio facta eſt inteſ heathofedum epiſ et fulfheafdū filium cuffan de haefedifate he-
meleſ et dubae qđ fofſt obitum fuofum nominafet ad Feogofna caeftfe hoc eſt intan-
beofgaf et bfadanlege uoluiffet efgo uuulfheafduf illum agellulum aueftefe ab eccleſia

* Conferenda eſt hæc carta cum notis Cl. *D. H. Spelman* ad conc. *Calcuth.* concil. Tom. I. p. 364. † Errore ſcribæ, Indict. xii. legitur pro vii. ‡ *Hygbertus* hic Archiepiſcopus dicitur, & in ſubſcriptione titulum aſſumit, contra quod, apud *Spelmannum*, p. 302, legimus,

ꝑhaeꝛata in peogoꝛna caeꝛt̄ cum ignoꝛantiae et inꝛipientiae ..... illum pe-
tutabat cum hiꝛ teꝛtibuꝛ qui eoꝛum nomina inꝛꝑa ꝛcꝛipta liqueꝛcunt coꝑam ꝛynodali te-
ꝛtimonio. et aiebat quod ei nectum non ꝛiꝑet ulli alio poꝛt ꝛe tꝑabeꝛe ꝑhaetep et .....ctā
ciuitatem hoc eꝛt peogꝛina cæꝛtoꝛ et ꝑhoptep eoꝛum ꝑhece et amope que illam teꝛꝑam
.... eꝛiepunt et ab eccleꝛiam ꝑhexatam bebiꝛꝛent illi ꝛenatoꝛeꝛ ꝛamiliae conꝛentienteꝛ ꝛue-
ꝑunt ut illud cuꝛtobiꝑet et habeꝑet biem ꝛuum. Tunc apc̄ epiꝛc̄. ꝛimul cum uniuepꝛiꝛ
ꝑhouincialibuꝛ epiꝛc̄ ita ꝛinem compoꝛueꝑunt et peconciliaueꝑunt. ut pulxheapbuꝛ [1] teꝛꝑam
poꝛꝛibeꝑet tam biu uiueꝑet et poꝛtquam uiam patꝑum incebeꝑet ꝛine aliqua contꝑabictio-
ne ..... Peogoꝑnenꝛe t..... teꝛꝑaꝛ atque libelloꝛ cum ꝛemetipꝛo ꝑebbeꝑet .....
.....✠..... Ego oꝛꝛa ꝑex Mepc̄ ꝛpentienbo impoꝛui.

✠ [2] Ego Iambeꝑht bī gꝑatia apc. ep. oꝛ. et ꝛubꝛ.
✠ Ego Wyꝛgebeꝑht ꝛimit apc̄ ep. oꝛen. et ꝛubꝛ.

✠ Ego ceolpulx ep oꝛ̄ et ꝛub.
✠ Ego heapbꝛeb ep̄ oꝛ̄ et ꝛub.
✠ Ego unuuona ep̄ oꝛ̄
✠ Ego heabꝛeb ep̄ oꝛ̄
✠ Ego ceolmund ep̄.
✠ Ego aebelmob ep̄.
✠ Ego cynebeꝑht ep̄.
✠ Ego peꝛmund ep̄.
✠ ..... ꝑꝑin̄.
✠ Ego bobuine ab̄.
✠ Ego utel ab̄.
✠ Ego xoꝛbꝛeb
✠ Ego uulxheapb ꝛimul ꝛubꝛ̄ atque oxinmaui.
✠ ..... beꝑht ..... pꝑ̄.
✠ ..munbi p̄.
✠ Sig. alhmundi p̄.
✠ Sig ceolmundi p̄.
✠ Sig. aebelhapbi p. ✠ Sig Bynnan.

✠ In nomine bn̄e nꝛī ihū xꝛi. Ea quae ꝛecundum eccleꝛiaꝛticam biꝛciplinam ac ꝛynoda-
lia decꝛeta ꝛalubꝛiteꝛ deꝛiniuntuꝛ quamuiꝛ ꝛoluꝛ ꝛenmo ruxxiceꝑet tamen ꝑꝛo euitando
xutuꝛi tempoꝛiꝛ ambiguetate xibeliꝛꝛimiꝛ ꝛcꝛiptuꝛiꝛ et bocumentiꝛ ꝛunt omendata.

Qua ꝑhopteꝛ ego benebeꝑhtuꝛ epiꝛ̄ xui memoꝛando ꝑhiꝛtꝛinæ locutioniꝛ anteceꝛꝛoꝛiꝛ
mei hiothoꝑebi epiꝛ̄. et pulxheapbi cipca teꝛꝑam illam aet [3] intanbeꝛgum ꝛimul etiam aet
bꝑabanleage tunc pulxheapbuꝛ iteꝛum coꝑam ꝛynodali teꝛtimonio conxiꝛmauit cum ꝛigno
cꝑuciꝛ xꝑī benebeꝑhto epi. et eiuꝛ ꝛamiliae in peogoꝛna ciuitate ut ille noluiꝛꝛet umquam
ab eccleꝛia ante nominata ꝑhaeteꝛ ut ante ueꝑaciteꝛ ac xiꝛmiteꝛ beꝛinitum habeꝑet ut
hoc peꝛ omnia xiꝛmum et xixum peꝛꝑetuo inteꝛ eoꝛ peꝛmaneꝑet. Haec commemoꝑatio xacta
eꝛt in loco qui bicituꝛ cloxeꝛhoꝛ an̄ bominic̄ Incaꝛnat̄ bccc iii Indic̄. xi. bie ii non̄ octob.

✠ Ego aebelheapb apc ep̄.
✠ Ego albulx ep̄.
✠ Ego peꝛenbeꝑht ep̄.
✠ Ego eabuvlx ep̄.
✠ Ego benebeꝑht ep̄.
✠ Ego pulxheapb ep̄.
✠ Ego uuigbeꝑht ep̄.
✠ Ego alhmund ep̄.
✠ Ego alheapb ep̄.
✠ Ego tibxeꝛb ep̄.
✠ Ego oꝛmund ep̄.
✠ Ego peꝛemund ep̄.
✠ Ego pihtun ep̄.
✠ Ego coenpulx ꝑex Mepc̄ oꝛenꝛi et ꝛubꝛ.
✠ Ego heabeꝑht ꝑꝑin̄ oꝛen.
✠ Ego beoꝛnob ꝑꝑin̄ oꝛ̄.
✠ Ego ceolpaꝛb ꝑꝑin̄ oꝛ̄.
✠ Ego cynehelm ꝑꝑin̄ oꝛ̄.
✠ Ego picga p̄ oꝛ̄.
✠ Ego pigeapb p̄ oꝛ.
✠ Ego bynnpalb p̄. oꝛ.
✠ Ego elbꝛeb p̄ oꝛ.

In dorso.

✠ Leolulx ꝑex pilnabe ꝑaeꝛ lonbeꝛ aet bꝛemeꝛgneꝛan to heabeꝑht biꝛc̄ ⁊ to hiꝛ .....⁊
ða ꝛenbe he hiꝛ epenbꝑꝛeocan to [4] pulxheapb to intan beoꝛgum ⁊ heht ðaet he cuome to
him ⁊ ....m higum ða bede he ꝛꝑae ꝑa hio him to ꝛꝑꝑaecon ꝛe biꝛcop ⁊ hiꝛ peotan ymb

[1] Terras iſtas eccleſia *Wigorniæ* non poſſidet hodierno die. [2] Attendendum ſubſcriptionibus epiſcoporum hic, & apud *Spelmannum*. [3] Aet Intanbeꝛgum, hodie ni fallor Inchbarrow. [4] Pulxheapb. Haud exiſtimo Vulfheardum in hac cartâ nominatum fuiſſe epiſc. *Herefordiæ*; 1. quia appellatur filius *Cuſſan*, omiſſo titulo epiſcopi. 2. quia inter *Eſnam* epiſcopum, qui obiit. an. 785, & *Uulfheardum* numerantur *Celmund* & *Utellus*; qui *Utellus* hic inter abbates ſubſcribit, uti & apud *Spelmannum*. nihilominus habetur in eccleſia *Herefordenſi Preb.* de Inchbarrow.

ꝑæt

þæt lonð þæt he hiſ him ȝeuþe þæt hio meahten þone ſtreodom beȝeotan ⁊ þa paeſ he eaþ-modlic ondeta þæt he ſpæ pulde ⁊ to him pilnende pæſ þætte hio him ſunden ſuelce lond-aſe ſpelce he mid aſum on . . eon maehte ⁊ hiſ pic þæſe on bỳriȝ on hiſ liſe. ða ſende he monn to þæm æſce biſcope ⁊ to eadbeſhte ⁊ to bỳnne ⁊ him heht ſeȝcȝan þæt he pil-nade ðæſ londe æt Intanbeorȝan. ða ſe æſce biſcop ⁊ eadbeſht hit pæſon eſndiende to cỳninȝe ða cuom bỳnne to ȝelæſde þone cỳninȝ ðæt he hiſ no ȝeþæf pæſ þa pæſ hiȝen ⁊ hlaforde lond unbefliten æȝhuæſ ⁊ ſtoððan á oþ hiſ daȝa ende.

Titulus in dorſo intanbeorh. bradaleah. bremerȝnaf. * Offani regis.

Carta Cœnwulfi *regis Merciorū A.* 816.

✠ GUbernante altithrono tonanti cunctaque mundi monarchia moderanti qui eſt et qui erat et qui uenturuſ eſt. cuiuſ melliflua ȝratia adridenti. ego Coenpulf rex Merc̄ regimina ſceptri cum conſilio et conſenſu pontoſum pproceſum praetoſumque meo-rum quoſum inſra capaxata liquerunt uocabulae meo praeclaro atque ‡ praeponito pontif̄. Denebehto uidelicet et eiuſ delecta uuegorneniſ aeclefia conȝregationi, hoc libertatiſ et ex-peditioniſ priuilegium de iſtiſ terriſitoriiſ componere decreui. hoc eſt † huitinȝtun et ſrea-cleahtun et teolopaldinȝeoto et haec ab oriente eſt fluminiſ raebrino et hiſ luculentiſſimiſ eſt liquidata confiniſ ab aquilone et oriente amniſ illa protendeniſ quae eſt ſalopeorpe et de ea in headleaȝe et ſic in reliquoſ dudum ſcriptoſ terriſitoriorum terminoſ. et iterum in occidente..... terra eſt in peoȝornea leaȝe xxx manenteſ ita circumquaque termi-nat ..... primiſ. of Moſeleaȝe in ſubbinȝric. et deinde in lapern exin cente in haȝan quae port re trahitur in Temedan. libertam quoque terram iſtam conſcripſi ab omnibuſ aliiſ ſaeculariburſ rebuſ durifque refutatibuſ modicis et magnis notis ignotis preter tan-tum hiſ tribuſ cauſis arcis et pontis conſtructione et expeditione atque a parcua regis et principiſ uel ſubditorum eorum. ſimiliter hanc quoque xxv manentium in alia loca qui dī aet ceadreſleaȝe cum eadem libertatiſ priuilegio campis ỳſluiſ omnibuſ modis ſic libe-bertam conſcripſi. Et ſi maluſ homo in aperta ſcelere tribuſ uicibuſ deprehenſuſ ſit ad uicum regalem redditus. Propter hanc uidelicet libertatem iſtam epiſcopuſ et eiuſ fa-milia mihi trahiderunt xiiii manenteſ duobuſ in cuntis in loco quæ appellatur aet ſtune. Peracta eſt autem haec donatio anno dominice incarnationis dccclxvi Indictione namque nona re-gni uero noſtri a deo conceſſi xx auȝentem vero uel reſtuantem hanc noſtrae donationiſ

---

* Nomen *Anglo-Saxonicum* fecit *Latinum* ſtudioſa notarii affectatio. eodem plane modo venerabilis BEDAE nomen ab ingenuitate neſcio cujus ſcribæ productum occurrit in bibliothecæ *Bodleianæ* MS codice vetuſto. in quo certe expoſitionem in epiſtolam *S. Judæ* apoſtoli à BEDA presbytero conſcriptam hæc verba claudunt: EXPLICIT EXPOSITIO BAEDANI PRESBYTERI IN EPISTULA JUDAE APOSTOLI. AMEN. Pari etiam ratione *Lucas* à *Latinis* librariis ſcribitur *Lucanus*, in Tribus MSS codicibus *Lat.* evangeliorum; uno bibl. *Cottonianæ*, teſte cl. *Tho. Smitho*; altero bibliothecæ *Auguſtinianorum, Neapoli*; tertio in bibl. *Bobienſi*, teſtante Mabillonio, in *Itinere* ſuo *Italico* litterario, p. 111. Accuſativi caſus BAEDAN, OFFAN, reddi poſſunt per BAEDANUM, OFFANUM; quemadmodum KATA AOYKAN redditur SECUNDUM LUCANUM. ne lectorem perturbat, quod BEDÆ nomen nunc per AE, nunc per E, ſcribatur; *Saxonicum* enim BEDAN, *precari, orare*, unde deductum eſt nomen, quandoque per AE, quandoque per E effertur. adeo ut BEDA ſeu BAEDAS ſit *Orator*. † Horum nihil hodie penes eccleſiam *Wigorn.* remanet, niſi forte iſtæ terræ quæ inter *Lawernam* & *Temedam* deſcribuntur. ‡ Videat lector inclinatæ *Latinitatis* ſolœciſmos.

libertatem omnipotens deus diem suam et uitam hic et in futuro augeat. coniugabat. et benedicat. minuentem utique uel frangentem hanc in magno seu in modico eius diuturnite examen eius nisi ante cum satisfactione emendauerit.

✠ Coenulf rex Merc.	✠ aelfþryþ regina.	✠ ... ilheard ab.	✠ sulfred dux.
✠ Uulfred arc. epi.	✠ rigberht epi.	✠ ... mund ab.	✠ eadgerð dux.
✠ herefine epi.	✠ aeðelulf epi.	✠ .... red ab.	✠ sulfred dux.
✠ naeðhun epi.	✠ tidferð epi.	✠ ..... nt ab.	✠ alhheard dux.
✠ denebeorht epi.	✠ ribba epi.	✠ .... peot pbr.	✠ heardberht dux.
✠ Uulfheard epi.	✠ beornmod epi.	✠ eadberht dux.	✠ beornoð dux.
✠ eadulf epi.	✠ aeðelnoð epi.	✠ righeard dux.	✠ dynne dux.
	✠ mucel dux.	✠ rigned dux.	

Titulus in Dorso: libertas aet rigesna caestes. caedder laehge.
Kenulf rex.

Carta Werfrithi *Epi. A.* 892.

Ano ab incarnatione redemptoris nri ihū xpi dcccxcii Indictione xi. Ego uuerfrith gra dī p diuturnante episcopus terram trium manentium ubi australis helfeld dicitur ab illa familia quæ rita est in Geogornaceastre humili pce deprecatur sui. Tunc omnes fratres de illa congregatione reneș et iuuenes uoluntariam licentiam et firmam traditionem unanimiter mihi concedebant. b..... ut post obitum meum liberam potestatem habeam trib; hæredib; quib;cunq; uoluerim donandi tradendiq; cū antiquis testimonib; in siluis in campis in parcuis et in omnib; utilitatib; quæ ad illam terram in antiquis diebus pertinebant. Et etiam unum pratum ad menstruam fere xii regetum ł amplius ubi hreod halh uocitari solet ad hanc ruppa dictam terram consecrarerunt. Et ut hæc largitio eo stabilior sine motatione et diceptatione preueniet omnes unanimiter obsecrantes rogabant ut nullus ł episcopus ł alicuius potestate requentis ordinis homo hoc in aliquo fedare temptauerit. Sin enim quis ñram obsecrationem per sacrilegam audaciam frangendo uiolare præsumat sciat se patronem redditurum in tremendo examinis die nisi prius digna satisfactione emendare uoluerit. Hii sunt uero testes huius donationis quorum uocabula in alia parte iussus captulæ kanaxata scribunt qui signaculo scæ crucis hoc donum roborando confirmabant.

✠ Ic peohtferð biscop mid minre agenre honda. ⁊ crist tacne þis gerefenestre gefæstnigu.

✠ beornwerð pbr.	✠ orlac diac.	✠ cynehelm	✠ sulfsig ...
✠ berhthun pbr.	✠ ecferð diac.	✠ ....r.....	✠ cynelaf.
✠ pefferð pbr.	✠ berhthelm.	✠	✠ sulflaf.
✠ eadmund pbr.	✠ sigheard.	✠ sulfhun.	✠ sulfsic.
✠ tidbald pbr.	✠	✠ deornf...	✠ oenferð.
✠ eadpulf pbr.	✠	✠ eanpulf.	

✠ Ec re heonod mid cristes tacne .... ine gefestnode ... mm ... enfepeard-dum pene á elc þara monna unbefecen onþem ... undum pene de ... me ge pleotan to dem dege de me unnende gefelde.

Titulus in dorso: Suð heð felder boc: Ælfred rex.

Carta Wilfrith *Epis. A.* 922.

Disponente regi regum cuncta coeli recreta nec non quae sub coeli culmine apud homines notantur mira ordine gubernante cuius incarnationis humanae anno dcccxxii indictione x haec donatio quae in ista capitula Saxonicis sermonibus apparet confirmata ac donata

nata eſt. In uſſer þrýhtner noman haelender criſter. Ic þilfriþ biſcop cýðu minum aefter fýlgendum ðaet ic fýlle fumne dael londer aet cliffforda higen to hiora biode aet peogenna ceartre on ece effepeardnefre mid monnum ⁊ mid allum ðaem nýtnefſum ge on fixnoðum ge on medþum ðe ðaenro belýmpaþ on ðaet genad þ min gemýnd for gode mid him þý faertlicn fio ⁊ hio aelce gere of ðaem londe ec be fumum daele gemindgien ða tide miner forðfriðer mid ðaem nýtnefſum ðe hio on ðaem londe begeten. ⁊ nu fe halgiaþ ðurh goder milðhioftnefre alle ure aefterfýlgend godcundra hada ⁊ peoflocundra þ þior ure fylene ftaþulf fertlice ðurh punian mote ⁊ gif aenger hader mon fio ure aefterfýlgendra fra pemne pinca þ ðaer ure fylene on aengum pirum gepemmin oððe gepanian pille pite he hine nihr agelðendne befopan gode on ðaem forhtigendlican domer daege butan he hit aer gode ⁊ monnum pýnflice gebete. þiſſer londer fionð tra hida binnan þiſſum gemaerum aerirt up of ftune fuð onlong bicer on ðone heanað on long heanaþer to per tunninga gemaere fra on long gemaeder noþ þ in aſene up onlong aſene ert on ftune in ea dic.

Cartula hiſtorica de Uulſtano *epiſcopo.*

LArgiflua dī omnipotentiſ grā præordinante. & beata ſemperque uirgine maria ut faſ eſt credere ſuffragante; adiuncta ſimul beati oſuualdi interceſſione ALDREDUS archi epc̄ uenerabilē uirū WULFSTANN̄ nondū ad epiſcopatus apicē electū edituū conſtituit uuigornenſiſ eccleſiæ. Uidit enī in illo caſtitatē uigere. aliaſq; diuerſaſ uirtuteſ in eo manſionē habere. Illū laude digniſ moribus præditū fore. nec ſuā uitā ceterorū ducere more: Mundanā omnino pompā deſpicere & celeſtē duntaxat inhianter concupiſcere. Unde n̄ ſolū ab ipſo aldredo archi epō. uerū etiā ab omnibus regib; uidelic& ducib; & principib; honorabatur & ſummo affectu diligebatur. Digniſ eū quique attollebant honorib; & ob religioniſ cultū diligebant præ omnib; quoſ ipſe mutua caritate ut erat colūbinæ ſimplicitatiſ in xpī complectebatur uiſceribus: De die uero in diē ad meliora proficieni. diq; adiutorio uirtuteſ uirtutib; addenſ prioratū uuigornenſiſ eccliæ diſpenſatione diuina coactuſ eſt ſuſcipere. Qđ tamen potiuſ cauſa obedientie quā adipiſcendæ ſuſcepit glæ. Uenerabilis interea comitiſſa Godgiua fama bonitatiſ eiuſ audita, totiſ illū cepit diligere uiſcerib; & in diuerſiſ huiuſ ſecli ſub uenire neceſſitatib; cuiuſ ſiquidē precib; comeſ Leofricuſ coniunx uidelicet ſuuſ duaſ teraſ Blacauuella & Uulfordilea uocataſ illi donauit quaſ antea dani ceteriq; dī aduerſarii ui aſtulerant & ab ipſa uuigornenſi eccla penituſ alienauerant. Alteram quoq; terram quam incole illiuſ inkacumb nuncupant filiuſ præfati comitiſ ælfgaruſ nomine a quibuſdā optinuit & pro ſuæ remedio animæ predicti uiri dī iuri tradidit. Cernenſ autē uenerandus archi epſ ALDREDUS hunc ſeruū dī boniſ operib; inſudare nichil de terrenis curare, ſolum modo celeſtib; inhiare, in epiſcopatū uuigornenſiſ eccliæ decreuit eum ſulleuare. Qđ ſicut diſpoſuit mente lic& multū reniteretur ille n̄ multo poſt impleuit opere. Suſcepto itaq; tanti honoriſ culmine. qualiter illud dō ſe protegente tenuerit. quā ſcis operib; decoraverit. nulluſ edicere poterit. Manſit autē in epiſcopatu XXXII anniſ menſib; IIII & III ſeptimaniſ. Prioratū uero uuigornenſis eccliæ ſuſcepit pro ipſo frater illius ælfſtanus nomine qui terraſ treſ lenc uidelicet & dunhāſtede & peceſlea ſua adq̄ſiuit ſtrenuitate. Ipſe etiā ſeruuſ dī Wlſtanus in hac quâ manemuſ heremo adhuc manenſ omnib; omnia fiebat ut omneſ xpō lucrari poſſet.

ideoq; quicunq; nomen eius uel facta audiebat illū summopere diligebat. A Wilelmo quoq; rege ceteris ampliuſ amabatur. ceteris amplius maioris & minoris glæ uiris pro uitæ ſuæ merito honorabatur. Cui poſcenti dedit terram duorū caſſatorū quæ cullaclif dicitur & alteram xv caſſatorū quæ ælfeſtun nominatur. Haſ inſuper terraſ myttun ſcilicet & eaſtun & duaſ Linderycgeaſ & penhỳll & grimanleah ſibi reddidit quæ ille omnia Thomæ uenerabili priori, qui prioratū poſt ælfſtanū optinuit, commiſit. Molendinū quoq; apud nopþpican & IIII partē terræ ad uſuſ fratrū donauit. & monaſteriū qđ in uueſtbỳrig ſitū eſt ejuſdē prioriſ Thomæ cuſtodie mancipauit. qđ uidelicet monaſteriū beatꝰ oſuualduſ priuſ exſtruxit. monachiſ ſtabiliuit & terriſ hominibuſq; illas excolentibuſ ditauit. Uerū poſt mortē illius ſic a peruerſiſ diaboli filiuſ ſcilic& a piratiſ uaſtatū eſt ut n remaneret in eo niſi unuſ ſolummodo presbiter qui diuinæ ſeruitutiſ officiū raro expleuit. At recordandæ memoriæ uulſtanꝰ poſt ſuſceptū epiſcopatꝰ honorē illud reædificauit terriſ hominib; & ueſtimentiſ ad đi ſeruitiū pertinentib; nobilitauit. ibidemq; ſecundū loci poſitionē monachoſ coadunauit & monaſteriu cū omnib; quæ ibi erant eccłæ uuigornenſi ſubiugauit.

Titulus in dorſo: be pulſtane biſcope. Þu pulſtane ð. manige land..... Willelm ſemor.

Jam ut omnia ea poſſim in omni genere ſuggerere, quæ *Philo-Saxoni* uſui eſſe poſſunt, duo jam alia ex manuſcriptis antiquæ ſatis ſcripturæ ſpecimina hoc in loco ſubjungere mihi viſum eſt:

Specimen e libro Philippi Presbyteri *ſuper* Iob. *M.S.Bodl. NE. E.7.8. Ante* Alfredi *M. tempora ſcriptum.*

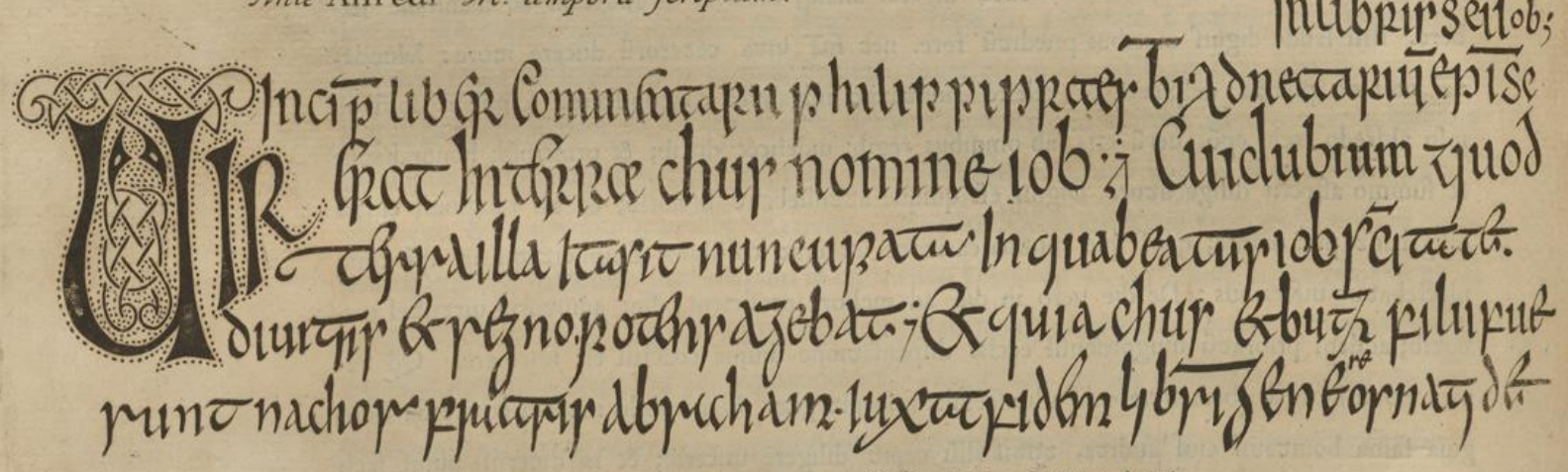

Specimen aliud ex M.S.Bodl. De Officio Miſſæ.

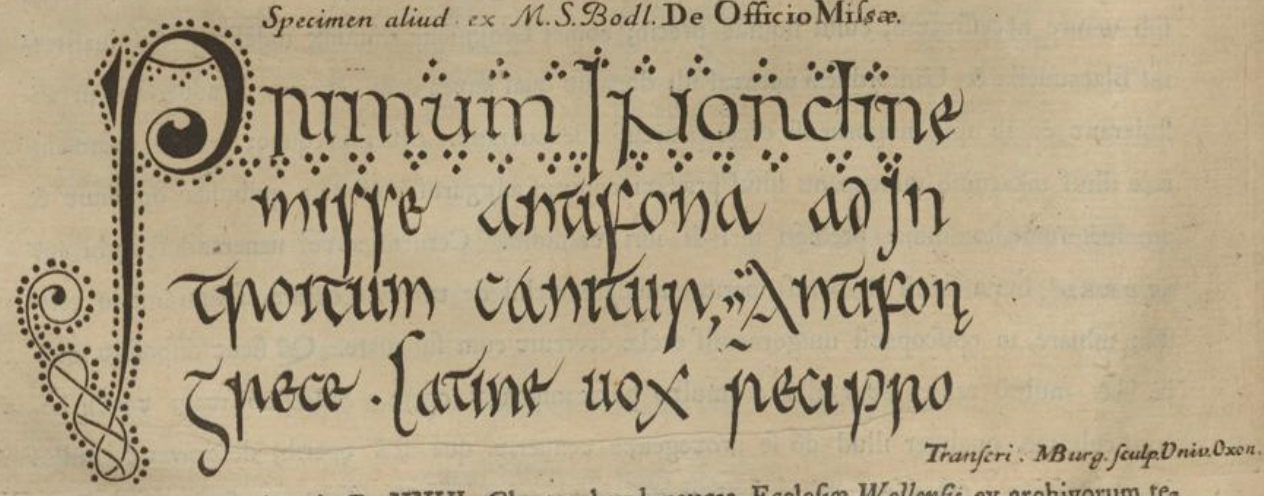

Tranſcri. MBurg. ſculp. Univ. Oxon.

XXIX. Supra etiam in R. XXVI. Chartas haud paucas Eccleſiæ *Wellenſis* ex archivorum tenebris in lucem protulimus, quibus RR. *Eadwardus Conf. Haroldus*, *Wilhelmus Baſtardus*, & *Edgitha Eadwardi* conjunx, terras & privilegia *Giſoni* epiſcopo *Wellenſi* dedere. Certe tot tantarumque donationum dignitas, ut aliquid de tanto præſule dicatur, flagitat, in quem tot principes, maximi eum facientes, beneficia ſucceſſive contulerunt. Breviter igitur, *Lotharingus* fuit ille *Giſo*, *Wellenſis* eccleſiæ xv epiſcopus, de territorio *Hasbanienſi*. Capellanus erat *Eadwardi* confeſſoris,

NICOLAUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI CUM DILECTO FILIO ROMANO ELECTO ET CONSECRATO

ecclesiasticis utilitatibus prudenter et iusto desiderio de pericionibus prompto animo favere. Unde et pro ministerii humi

tibi tuisque successoribus perpetualiter confirmamus omnia quae pro statu ecclesiae tuae et legaliter competunt iurisdictioni tuae

ibidem canonice promovendi in perpetuum; quicquid pro minus recte et episcopio pertinet. tamque in presentiarum possi

mobilibus et immobilibus. et eq: movent. castri. cas S. Vitti. territorii ecclesiae. cum primitiis et decimationibus et

cui do auctore praesidem auctoritate et nri edicti inviolabile constitutione. ut nullus rex. dux. marchio. come

tme confrater tuoque successores in perpetuum de bonis tui dispositi. aut inquietare. aut aliquid ibi cont ac

contra hoc nrm privilegium venire tentaverit. sic anni apostolica auctoritate perceptis et corroboratis est. ut

qui piis intuitu observata in omnibus extiterit custodiens huius nri privilegii constituta adcultu dispiciens

CONFIRMA HOC DS QVOD OPERATVS ES IN NOBIS.

PETRVS PAVLVS.

Datu Rome. vii. kl MAI. anno ab incarnat dni ihu M. LXI. p manu Humbti scae eccle Silve Candide

Ad Paginam 177.

...RIO ET COEPISCOPO NOSTRO ... ECCLESIE VILLENSI SUISQUE SUCCESSORIBUS IBIDEM CANONICE PROMOVENDIS IN PERPETUUM. PONTIFICII NRI EST OMNIB

...uere. Undeq: p ministeriu humilitatis nrae episcopale Consecratione adeptus in ipsa basilica patriarchii nri petisti a nob karissime confrater. ut p nri privilegii pagina tue ecclae.

...t competunt suggestioni tue gratant annuentes p huiu nrae constitutionis decretu. & aplice sed liberale edictum ratificam' & confirmam' tibi sic sup legit. tuisq: successoribus

...tamque inpresentiaru possidet. quaque infuturu. quecumq: in divinis & humanis legib cognito adquirere potuerit scilic & ipsu episcopatu cu omib reb & possessionib suis adpertinentib

...cu primitiis & decimationib & cu omib que ei pia devotio fideliu sacris contulerit oblationib. tam p salute vivoru quam etiam mortuoru. statuentes p huius nrae aplice sedi

...t nullus rex. dux. marchio. comes. vicecomes. aut alia magna parvaq: cuiuscumq: dignitatis vel ordinis psona. contra hoc nrm privilegiu psumat ia dictu episcopiu. aut te

...quietare. aut aliquid ibi contra sacros canones constituere ordinare. vel hanc tui episcopat confirmatione in aliq ledere vel minuere aut restaurare. Siquis igit qd n optam'

...e pceptu & corroboratu est. atte canonicae ammonit' n adquieverit. sciat se auctoritate aplica ppetui anathematis vinculo innodandu nisi forte resipuerit digneq: satisfecerit

...nstituta ad cultu di respicienti benedictione. gram a misericordissimo dno do nro. beatoq: petro principe aplor consequat. & vite aeterne particeps esse mereatur.

BENE VALETE

...humbti Scae aeclae Silue Candide epi & aplice Sedis bybliothecarii. Anno. iii. pontificat domni PAPE NICHOLAI Sedi. Indict. XIIII.

M Burghers sculpt. Univ. Oxon.

feſſoris, *qui ipſum* (ut verbis *chartæ utar) *Romæ cum commendatitiis literis directum ordinatione Nicolai papæ functum recepit.* In *Saxonicis Giſo* & *Giſa* & *Giſe* quandoque nominatur. An. Dom. MLXX. *Lanfrancum* conſecravit. An. MLXXV ſynodo *Londinenſi* interfuit. An. MLXXXVIII obiit. Conſecratus autem eſt epiſcopus, Anno MLXI. XV die *Aprilis*, vel XVII Kal. *Maii*, nempe die paſchæ, à *Nicolao* papa ſui nominis ſecundo; à quo, eodem in die, privilegium impetravit, quod æri inciſum hic exhibeo, quum quod non extat in *Bullario Romano*, tum quod antiquum, pulcherrimum, & nobiliſſimum ſcripturæ *Italicæ* exemplar ſit, in quo cernere eſt literas, quibus in uſu apud *Anglo-Saxones* eſſe incipientibus, vetus manus *Saxonica* in manum *Gallicanam*, ut eam vocat *Ingulphus*, i. e. in manum *Gallo-Italicam* converſa eſt. Literæ eæ ſunt. a. a. e. e. f. k. Q. q. r. ȝ. ſ. idem ſ vittatum vel capiſtratum, quod cernitur in libro *Wigornienſi* & aliis. S. t. ſt. V. cum abbreviationibus finalibus 9. 4. quæ *us*, & *rum* denotant.

CAPUT VIGESIMUMTERTIUM.

De Poetica Anglo-Saxonum.

I. POetica *Anglo-Saxonum* conſideranda eſt, vel reſpectu *ſermonis*, in quo poemata ſcribuntur; vel reſpectu *metri*, cujus tota ratio verſatur circa pedes vel quantitatem & menſuram ſyllabarum, quæ poemata à proſâ ſcriptis diſtinguit; vel tertio reſpectu *rythmi*, qui conſiſtit in ſyſtemate ſeu collectione pedum, quorum tempora aliquam ad ſe invicem habent rationem ſeu aptam proportionem, ex diverſorum temporum vel motuum concinna & convenienti menſura compoſitam; vel denique reſpectu *eorum quæ carminibus accidunt*, præſertim vero iſtorum, quæ poeticè ab *Anglo-Saxonibus* ſcripta tam ſpinoſa & intellectu difficilia reddunt.

II. Quoad ſermonem autem in quo poemata *Anglo-Saxonum*, ſaltem ea quæ extant, ſcribuntur, vel eſt purior ille *Saxonicus*, vel *Dano-Saxonica* dialectus, de quâ fuſe ſatis egimus ſuprà, in cap. XX, & XXI. Poemata, quæ in *Saxonico* puriori contexuntur, poemata *Saxonica*, quæ autem in *Dano-Saxonicâ* dialecto panguntur carmina, *Dano-Saxonica* vocanda cenſemus.

III. Poemata *Saxonica*, perinde ac ea, quæ purius in proſa oratione ſcribuntur, ab exoticis plerumque vocibus immunia ſunt, ut & à barbariſmis illis, qui in *Dano-Saxonicis* interdum vel ſyntaxin ipſam depravant vel depravare videntur. Imo non ſolum ab exoticis plerumque vocibus immunia ſunt, ſed ab iis vocibus quæ à ſoluta oratione alienæ ſunt, ſi excipias quæ *Dano-Saxonicis* & *Saxonicis* poetis communes ſunt, imo quæ iis cum *Francica* evangeliorum harmonia metrice ſcriptâ omnino, & cum *Cimbricis* etiam poematis magna ex parte communes ſunt, quas ergo jure poeticas nuncupandas judicamus. Hujuſmodi ſunt, quæ ſequuntur: metod, nodon, ƿold, mold, hæle, hæleð, ȝumrinc, ƿiriaƿ, beadu, þraȝe, runð, runðˇ, meca, beorn, urrih vel urrich, urren, headˇo, lixan, dogor, rigor, bregˇo, penod, vel peonod, egor, hadre, vel hadno, rinc, reƿa, ƿeohþe, ƿeorh, torht, hild, tir, laȝo, maȝo, ƿrea, eaƿora, liþ, liþa, balo, eorþre, lirt, ȝodred, hrura. Quibus addas ex his compoſitas: ut beadu-rinc, maȝo-rinc, ȝum-rinc, &c. & voces certam quandam *conditionem*, ſtatum vel ordinem hominum propriè ſignificantes, metonymicè tranſlatas ad *hominem* in genere ſignificandum: ut, eorle, beorn, leod, bearn, ȝeƿene, eld, þeȝn, rcealc; ut in cap. XXI. obſervatur.

IV. Poematum *Anglo-Saxonicorum* codicem nobis dedit cl. vir juvandis bonis literis natus *Chriſtoph. Rawlinſon* in metrorum *Boethianorum* verſionibus Poeticis è codice *Cottoniano* deſcriptis: horum nonnulla pura adeo ſunt, ut in iis non invenias vel unum à ſoluta oratione abhorrens vocabulum; ut in iſto, quod ſequitur: *Verſionum Cottonianarum* paginâ CLIII.

Ææla on hu ȝrimmum	Hir aȝen leoht.	Ðra ir dirrum nu.
And hu ȝrundlearum.	An ƿorlæted.	Mode ȝelumpen.
Ðeade rrinced.	And mid uua.	Nat hit mare ne pat.
Ðæt rreorcende mod.	Forȝit done.	For Lode ȝodes.
Ðonne hit da rtrongan.	Ecan ȝeƿean.	Buton ȝnornunge.
Stormar beatad.	Ðring þon da diortro.	Fremdre porulde.
Ƿeoruld birȝunga.	Dirre porulde.	Him ir ƿrofre deaþ.
Ðonne hit rinnende.	Dorȝum ȝerpenced.	

---

* Conſulere poteſt lector apographon illius chartæ in G. *Dugdalii* Monaſtico *Anglicano* p. 188.